

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**LİSE ÖĞRENCİLERİNDE BAĞLANMA STİLLERİNİN PROBLEMLİ
İNTERNET KULLANIMINA ETKİSİ**

ULVIYE CERİTLİ

**KAPATILAN FATİH ÜNİVERSİTESİNDEN AKTARILAN
YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİSİ**

**EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK**

**YRD. DOÇ. DR. PERVİN NEDİM BAL
TEZ DANIŞMANI**

İSTANBUL-2016

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**LİSE ÖĞRENCİLERİNDE BAĞLANMA STİLLERİNİN PROBLEMLİ
İNTERNET KULLANIMINA ETKİSİ**

ULVIYE CERİTLİ
KAPATILAN FATİH ÜNİVERSİTESİNDEN AKTARILAN
YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİSİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK

YRD. DOÇ. DR. PERVİN NEDİM BAL
TEZ DANIŞMANI

İSTANBUL-2016

Biricik oğlum Mustafa'ya

511813006 Öğrenci numaralı ULVIYE CERİTLİ tarafından hazırlanan bu çalışma 16./05/2016 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik programında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Jürisi

Yrd.Doç.Dr. Pervin Nedim BAL(Danışman)
Fatih Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Prof. Dr. Adnan KULAKSIZOĞLU
Fatih üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Prof. Dr. Ragıp ÖZYÜREK
Medipol Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

ÖNSÖZ

Tez çalışmam vesilesiyle tanıştığım değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Pervin NEDİM BAL'a bu süreçteki eğitici ve öğretici danışmanlığından dolayı çok teşekkür ediyorum.

Eğitim hayatım boyunca beni hep destekleyen, hiçbir emeğini esirgemeyen, sevgilerini hayatımın her anında gördüğüm ve hissettiğim değerli babam Halil İbrahim ALTUNTAŞ'a, annem Ayşe ALTUNTAŞ'a ve kardeşlerim Sümeyye HENDEK'e, Berna ALTUNTAŞ'a, Fatma Belinay ALTUNTAŞ'a teşekkürler. İyi ki varsınız.

Hayatımda olduğu her dakika için kendimi şanslı hissettiğim ve oldukça zorlu geçen tez dönemim boyunca ve diğer süreçlerde maddi manevi desteğini esirgemeyen ve tezi tamamlamam için beni cesaretlendiren, hayatımda hep olmasını istediğim değerli ve sevgili eşim Sefa CERİTLİ'ye teşekkürler. İyi ki hayatımdasın.

Hayatım boyunca hep yanımda olan, stresli zamanlarımda hep olumlu düşünmemi sağlayan, hayatımda önemli bir yere sahip, değerli dostum Özlem GÜNEŞ'e, çok teşekkürler, sen hep ol..

Haziran, 2016

Ulviye CERİTLİ

ÖZET

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE BAĞLANMA STİLLERİNİN PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMINA ETKİSİ

Bu araştırma, lise öğrencilerinde bağlanma stillerinin problemleri internet kullanımına (PİK) etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Bununla birlikte, lise öğrencilerinde bağlanma stillerinin ve problemleri internet kullanım düzeylerinin cinsiyete, sınıf düzeyine, kardeş sayısına, doğum sırasına, anne eğitim seviyesine, baba eğitim seviyesine, internet kullanım amacına, sosyal medya kullanımına, internet kullanım yerine, internet limitine ve ebeveynlerin internet kullanım denetimine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek de amaçlanmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu, 2015-2016 eğitim öğretim döneminde Konya ilinin çeşitli ilçelerinde eğitim gören 200 Anadolu Lisesi (109 kız, 91 erkek) öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcılar tabakalı rastgele örneklem yöntemi ile seçilmiştir. Araştırmada veri aracı olarak, Kişisel Bilgi Formu, Yakın İlişkiler Yaşantılar Envanteri (Brennan, Clark & Shaver, 1998) ve Problemleri İnternet Kullanım Ölçeği Ergen Formu (Ceyhan & Ceyhan, 2014) ve verileri çözümlmek için SPSS 22 programı kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucu, lise öğrencilerinde bağlanma stillerinin PİK'i etkilediğini göstermiştir. Katılımcıların bağlanma stilleri kardeş sayısına ve baba eğitim seviyesine göre değişmekte, fakat cinsiyete, sınıf düzeyine, doğum sırasına, anne eğitim seviyesine, internet kullanım amacına, sosyal medya kullanımına, internet kullanım yerine, internet limitine ve ebeveynlerin internet kullanım denetimine göre değişmemektedir. PİK düzeyi; sınıf seviyesi, doğum sırası, baba eğitim seviyesi, internet kullanım amacı, sosyal medya kullanımı, internet kullanım yeri ve internet limiti değişkenlerine göre anlamlı bir fark göstermiştir. Diğer taraftan, PİK ile cinsiyet, doğum sırası, anne eğitim seviyesi ve ebeveyn internet kullanım denetimi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Elde edilen bulgular literatür ışığında tartışılmış ve bu bulgular doğrultusunda gelecekte yapılacak araştırmalar için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma Stilleri, Problemleri İnternet Kullanımı

ABSTRACT

THE EFFECT OF ATTACHMENT STYLES ON PROBLEMATIC INTERNET USE IN HIGH SCHOOL STUDENTS

The purpose of this study is to analyze the effect of attachment styles on problematic internet usage (PIU) in high school students. Furthermore, in this project, it is intended to look over whether the high school students' attachment styles and level of problematic internet usage differ significantly according to gender, number of brother/sister, education status of mother/father, class level, birth order, internet usage purpose, social media usage, location of internet use, internet limit and Internet use control of parents.

The working group of the study involves 200 students (109 females, 91 male) that has been studied in Anatolian High Schools in different counties of Konya at 2015-2016 academic year. The participants are randomly selected through stratified sampling method. As a data collection tools, Personal Information Form, Experiences in Close Relationship Inventory (Brennan, Clark & Shaver, 1998) and Problematic Internet Usage Scale for Adolescents (Ceyhan & Ceyhan 2014) was used by the means of SPSS.22 Program.

The results of the study showed that attachment styles affect the PIU among the high school students. Attachment styles of the participants differ significantly in terms of education status of father and number of brother/sister, whereas do not differ significantly according to gender, class level, birth order, education status of mother, internet usage purpose, social media usage, location of internet use, internet limit and internet use control of parents. Furthermore, students' level of PIU differ significantly according to variables of class level, number of brother/sister, education status of father, internet usage purpose, social media usage, location of internet use and Internet limit. Also, it has been found out meaningful relationship between level of PIU and gender, birth order, education status of mother and internet use control of parents. The results discussed at the light of literature and the advice for future studies were stated.

Key Words: Attachment Style, Problematic Internet Use

İÇİNDEİLER

ÖNSÖZ	İİİ
ÖZET	İV
ABSTRACT.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
TABLolar LİSTESİ	Vİİİ
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	X
KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ.....	Xİ
BÖLÜM I: GİRİŞ	1
1.1.Araştırmanın Amacı ve Alt Problemler.....	2
1.2.Araştırmanın Önemi	4
1.3.Araştırmanın Varsayımları	5
1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.5.Tanımlar	6
BÖLÜM II: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1.Bağlanma İle İlgili Kavramsal Çerçeve	7
2.1.1.Bağlanma kuramı	7
2.1.1.1.İçsel çalışan modeller.....	10
2.1.1.2.Gelişim dönemlerine göre bağlanma evreleri	11
2.1.1.2.1. Çocuklukta bağlanma.....	12
2.1.1.2.2. Ergenlikte bağlanma.....	15
2.1.1.3.Bağlanma stilleri	22
2.1.1.3.1. Dörtlü bağlanma modeli.....	24
2.2.Problemlili İnternet Kullanımı İle İlgili Kavramsal Çerçeve	26
2.2.1.İnternet nedir?	26
2.2.2.İnternetin tarihsel gelişim süreci ve Türkiye’de internet gelişimi	27
2.2.3.Problemlili internet kullanımı ve adlandırmadaki farklılıklar	30
2.2.4.Ergenlik ve problemlili internet kullanımı.....	34
2.3.Problemlili İnternet Kullanımı Ve Bağlanma Stillerine Dair Araştırmalar.....	36
BÖLÜM III: YÖNTEM	38
3.1.Araştırmanın Modeli	38
3.2.Araştırma Grubu	38
3.3.Veri Toplama Araçları.....	39
3.3.1.Yakın ilişkiler yaşantılar envanteri (YİYE).....	39
3.3.2.Problemlili internet kullanım ölçeği-ergen (PİKÖ-E)	41
3.3.3.Kişisel bilgi formu	42
3.4.Verilerin Toplanması.....	46
3.5.Verilerin Analizi	46

BÖLÜM IV: BULGULAR	47
4.1.Genel Probleme Ait Bulgular	47
4.2.Alt Problemlere Ait Bulgular	49
BÖLÜM V: TARTIŞMA VE YORUM	69
BÖLÜM VI: SONUÇ VE ÖNERİLER	82
6.1.Sonuçlar.....	82
6.1.1.Genel probleme ilişkin sonuçlar	82
6.1.2.Alt Problemlere İlişkin Sonuçlar	83
6.2.Öneriler.....	84
KAYNAKLAR	88
EKLER	95
ÖZGEÇMİŞ	99

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2-1	: 2004-2014 Yılları Arasında Türkiye’de İnternet Kullanım Oranları.....	29
Tablo 2-2	: 2010-2014 Yaş Gruplarına Göre Türkiye de İnternet Kullanım Oranı.....	34
Tablo 3-1	: Konya İlçeleri Gelişmişlik Sıralaması Sınıflandırması.....	39
Tablo 3-2	: Kişisel Bilgi Formuna Ait Tanımlayıcı İstatistik Değerleri.....	44
Tablo 4-1	: Bağlanma Stilleri ve Alt Boyutları, Problemlı İnternet Kullanımı ve Alt Boyutları Varyans Analiz Sonuçları.....	47
Tablo 4-2	: Bağlanma Stilleri Tanımlayıcı İstatistik Değerleri ve Bağlanma Stillerine Göre Problemlı İnternet Kullanımına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	48
Tablo 4-3	: Problemlı İnternet Kullanımı Alt Faktörlerinin İnternet Kullanım Amacı Ortalamaları.....	49
Tablo 4-4	: Cinsiyete Göre Bağlanma Stillerine İlişkin Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları.....	49
Tablo 4-5	: Cinsiyete Göre Problemlı İnternet Kullanımına İlişkin Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları.....	50
Tablo 4-6.	: Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Bağlanma Stillerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları.....	50
Tablo 4-7	: Sınıf Düzeyine Göre Problemlı İnternet Kullanımına İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları.....	51
Tablo 4-8	: Sınıf Düzeyine Göre Problemlı İnternet Kullanımı Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları.....	51
Tablo 4-9	: Sınıf Düzeyi Problemlı İnternet Kullanımı Alt Faktörleri Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları.....	52
Tablo 4-10	: Kardeş Sayısına Göre Bağlanma Stillerine İlişkin Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları.....	52
Tablo 4-11	: Kardeş Sayısına Göre Bağlanma Stilleri Çapraz Tablosu.....	53
Tablo 4-12.	: Kardeş Sayısına Göre Problemlı İnternet Kullanımına İlişkin Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları.....	53
Tablo 4-13	: Kardeş Sayısına Göre Problemlı İnternet Kullanım Düzeyleri Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları.....	54
Tablo 4-14	: Kardeş Sayısına Göre Problemlı İnternet Kullanımı Alt Faktörleri Ortalamaları Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları.....	54
Tablo 4-15	: Doğum Sırasına Göre Bağlanma Stillerine İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	55
Tablo 4-16	: Doğum Sırasına Göre Problemlı İnternet Kullanımına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	55
Tablo 4-17	: Anne Eğitim seviyesine Göre Bağlanma Stillerine İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	56
Tablo 4-18	: Anne Eğitim Seviyesine Göre Problemlı İnternet Kullanımı Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	56
Tablo 4-19	: Baba Eğitim Seviyesine Göre Bağlanma Stillerine İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	57
Tablo 4-20	: Baba Eğitim Seviyesine Göre Bağlanma Stilleri Oranları	

	Çapraz Tablo Sonuçları.....	57
Tablo 4-21	: Baba Eğitim Seviyesine Göre Problemlı İnternet Kullanımı Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	58
Tablo 4-22	: Baba Eğitim Seviyesine Göre Problemlı İnternet Kullanım Düzeyleri Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları.....	58
Tablo 4-23	: Problemlı İnternet Kullanımı Alt Faktörlerinin Baba Eğitim Ortalamaları Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları.....	59
Tablo 4-24	: İnternet Kullanım Amacına Göre Bağlanma Stillerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları.....	59
Tablo 4-25	: İnternet Kullanım Amacına Göre Problemlı İnternet Kullanımına İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları.....	60
Tablo 4 -26	: İnternet Kullanım Amacı Değişkenine Göre Problemlı İnternet Kullanım Düzeyleri Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları..	60
Tablo 4-27	: Problemlı İnternet Kullanımı Alt Faktörlerinin İnternet Kullanım Amacı Kruskal Wallis Sonuçları.....	61
Tablo 4-28	: Sosyal Medya Kullanımına Göre Bağlanma Stillerine İlişkin Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları.....	61
Tablo 4-29	: Sosyal Medya Kullanımına Göre Problemlı İnternet Kullanımına İlişkin Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları.....	62
Tablo 4-30	: Sosyal Medya Kullanımına Göre Problemlı İnternet Kullanım Düzeylerinin Tanımlayıcı İstatistik Değerleri.....	62
Tablo 4-31	: Problemlı İnternet Kullanımı Alt Faktörlerinin Sosyal Medya Kullanımına Göre Ortalamaları Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları.....	63
Tablo 4-32	: İnternet Kullanım Yerine Göre Bağlanma Stilleri Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	63
Tablo 4-33	: İnternet Kullanım Yerine Göre Problemlı İnternet Kullanımı Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	64
Tablo 4-34	: İnternet Kullanım Yerine Göre Problemlı İnternet Kullanım Düzeyleri Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları.....	64
Tablo 4-35	: Problemlı İnternet Kullanımı Alt Faktörlerinin İnternet Kullanım Yeri Ortalamaları Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları...	65
Tablo 4-36	: İnternet Limitine Göre Bağlanma Stillerine İlişkin Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları.....	65
Tablo 4-37	: İnternet limitine Göre Problemlı İnternet Kullanımına İlişkin Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları.....	66
Tablo 4-38	: İnternet Limitine Göre Problemlı İnternet Kullanımı Alt Faktörlerinin Tanımlayıcı İstatistik Ortalamaları.....	66
Tablo 4-39	: İnternet Kullanım Denetimine Göre Bağlanma Stillerine İlişkin Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları.....	67
Tablo 4-40	: İnternet Kullanım Denetimine Göre Problemlı İnternet Kullanımına İlişkin Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları.....	67
Tablo 6-1	: Bağlanma Stillerinin Problemlı İnternet Kullanımına İlişkin Sonuçları.....	82
Tablo 6-2	: Bağlanma Stilleri ve PIK'nın Alt Değişkenlere İlişkin Sonuçları.....	83

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 21.	: Yaşam Boyu Bağlanma Figüründeki Değişiklikler.....	20
-----------	--	----

KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ

TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
DBM	: Dörtlü Bağlanma Modeli
İÖ	: İlişkiler Anketi
İÖA	: İlişki Ölçekleri Anketi
TCP/IP	: Transmission Control Protocol/ Internet Protocol
ARPA	: Advanced Reserach Projects Agency
ARPANET	: Advanced Research Projects Agency Network
MİT	: Milli İstihbarat Teşkilatı
NSFNnet	: National Science Fondation
www	: World Wide Web
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
DSM	: The Diagnostic And Statistical Manuel of Mental Disorders
ICD	: International Classification of Diseases
UHS	: Uluslar Arası Hastalık Sınıflandırılması
YİYE	: Yakın İlişkiler Yaşantılar Envanteri
PİKÖ-E	: Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği-Ergen
PİKÖ	: Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği
PİK	: Problemlı İnternet Kullanımı
GSM	: Global System for Mobile Communications
ark.	: Arkadaşları
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ODTÜ	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi
ANOVA	: Analyse of Variance
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
vb.	: Ve benzeri
akt	: Aktaran

BÖLÜM I: GİRİŞ

Birey doğumuyla birlikte içinde bulunmuş olduğu fiziksel, kültürel ve duygusal ortam içerisindeki etkileşimleri özümseyerek kişiliğinin ve ruhsal yapısının temellerini oluşturmaktadır. Geleceğin yetişkinleri olacak olan çocukların, sağlıklı birey olması açısından sadece biyolojik gelişimleri değil ruhsal gelişimleri de çok önem arz etmektedir (Deniz, 2006). Çocukluktan başlayarak devam eden bu etmenler, bireyin kişilik yapısını, gelişim evrelerini nasıl etkilediği birçok araştırmacı ve kuramcının ilgi odağı olmuştur. John Bowlby ve arkadaşları tarafından kurulan *Bağlanma Kuramı*, bu araştırmalardan bir tanesi olup; bireyin hayata ilk adım attığı evre olan bebeklik ve çocukluk döneminde, kurmuş olduğu ilk sosyal ilişki olan anne-çocuk ilişkisinin birey üzerinde kalıcı etkiler bıraktığını ileri sürmüştür. Öyle ki çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde yaşanan birçok problemin temelini, bireyin erken çocukluk döneminde annesi ile geliştirdiği ilişkinin niteliğine dayandığı görülmektedir. Dolayısıyla, bebeğin annesi ile oluşturduğu ilk duygusal bağların saptanması, bireyin yaşadığı problemin temelini anlamada anahtar rol oynamaktadır.

Çocukluk döneminden sonra gelen ve bireyin gelişim döneminin hassas evrelerinden biri olan ergenlik döneminin sağlıklı geçmesi bireyin kimlik ve kişilik gelişimi açısından son derece önemlidir (Kulaksızoğlu, 2013). Ailesi dışındaki sosyal ilişkilerin devreye girdiği bu evrede, ergen birçok problemle karşı karşıya gelmektedir.

Sağlamış olduğu yararların yanı sıra, aşırı kullanımı durumunda, bireyin günlük sorumluluklarını ertelemesine, çevresiyle olan ilişkilerini aksatmasına, saatlerce zihinsel olarak meşgul olmasına sebebiyet vermesi ile de internet kullanımı problemleri bir hale dönüşmektedir. Özellikle ergenler için cazip olduğu düşünülen internetin, sağlamış olduğu bu imkânların, daha fazla problem yarattığı görülmektedir.

Diğer taraftan, yapılan araştırmalara göre (Mestçi,2007; Odacı ve Çelik, 2013; TÜİK, 2013), internet kullanımının en yoğunolduğuyuş grubunun ergenlik dönemine denk gelmesiaraştırmacıların bu alanda yoğunlaşmasına sebebiyet vermiştir. Problemlerli internet kullanımını etkileyen etmenler arasında, bireyin yaşam boyu problemlerle baş etme becerisi ve gelişim evrelerini sağlıklı geçirmesi bakımından katkısı olduğu düşünölen, çocuk-anne ilişkisinden oluşan bağlanma stiline olduğu düşünölmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı ve Alt Problemler

Bu çalışmanın amacı, bireyin gelişimsel dönemlerindeki problemlerinin temelini oluşturan bağlanma stiline, ergenlerin problemlerli internet kullanımındaki etkisini temel olarak cinsiyet, sınıf düzeyi, kardeş sayısı, doğum sırası, anne-baba eğitim seviyesi, internet kullanım amacı, sosyal medya kullanımını, internet kullanım yeri, limiti ve ebeveyn internet kullanım denetimi değişkenlerine göre incelenmesidir. Lise öğrencilerinde bağlanma stillerinin problemlerli internet kullanımına etkisini ölçen genel amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmaya çalışılmıştır.

Alt Problemler

- I. Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlerli internet kullanım düzeyleri cinsiyete göre değişmekte midir?
 - a) Lise öğrencilerinde bağlanma stili cinsiyete göre değişmekte midir?
 - b) Lise öğrencilerinde problemlerli internet kullanım düzeyleri cinsiyete göre değişmekte midir?
- II. Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlerli internet kullanım düzeyleri sınıf düzeyine göre değişmekte midir?
 - a) Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri sınıf düzeyine göre değişmekte midir?
 - b) Lise öğrencilerinde problemlerli internet kullanım düzeyleri göre sınıf düzeyine değişmekte midir?
- III. Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlerli internet kullanım düzeyleri kardeş sayısına göre değişmekte midir?
 - a) Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri kardeş sayısına göre değişmekte midir?

- b) Lise öğrencilerinde problemlı internet kullanım düzeyleri kardeş sayısına göre değişmekte midir?
- IV. Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlı internet kullanım düzeyleri doğum sırasına göre değişmekte midir?
- a) Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri doğum sırasına göre değişmekte midir?
- b) Lise öğrencilerinde problemlı internet kullanım düzeyleri doğum sırasına göre değişmekte midir?
- V. Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlı internet kullanım düzeyleri anne eğitim seviyesine göre değişmekte midir?
- a) Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri anne eğitim seviyesine göre değişmekte midir?
- b) Lise öğrencilerinde problemlı internet kullanım düzeyleri anne eğitim seviyesine göre değişmekte midir?
- VI. Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlı internet kullanım düzeyleri baba eğitim seviyesine göre değişmekte midir?
- a) Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri baba eğitim seviyesine göre değişmekte midir?
- b) Lise öğrencilerinde problemlı internet kullanım düzeyleri baba eğitim seviyesine göre değişmekte midir?
- VII. Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlı internet kullanım düzeyleri internet kullanım amacına göre değişmekte midir?
- a) Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri internet kullanım amacına göre değişmekte midir?
- b) Lise öğrencilerinde problemlı internet kullanım düzeyleri internet kullanım amacına göre değişmekte midir?
- VIII. Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlı internet kullanım düzeyleri sosyal medya kullanımına göre değişmekte midir?
- a) Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri sosyal medya kullanımına göre değişmekte midir?
- b) Lise öğrencilerinde problemlı internet kullanım düzeyleri sosyal medya kullanımına göre değişmekte midir?

- IX. Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlı internet kullanım düzeyleri internet kullanım yerine göre değişmekte midir?
- Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri internet kullanım yerine göre değişmekte midir?
 - Lise öğrencilerinde problemlı internet kullanım düzeyleri internet kullanım yerine göre değişmekte midir?
- X. Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlı internet kullanım düzeyleri internet limitine göre değişmekte midir?
- Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri internet limitine göre değişmekte midir?
 - Lise öğrencilerinde problemlı internet kullanım düzeyleri internet limitine göre değişmekte midir?
- XI. Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlı internet kullanım düzeyleri ebeveynlerin internet kullanım denetimine göre değişmekte midir?
- Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri ebeveynlerin internet kullanım denetimine göre değişmekte midir?
 - Lise öğrencilerinde problemlı internet kullanım düzeyleri ebeveynlerin internet kullanım denetimine göre değişmekte midir?

1.2. Araştırmanın Önemi

Birey doğumuyla birlikte içinde bulunmuşolduğu çevresel ortamındaki etkileşimleri özümseyerek, kişiliğinin ve ruhsal yapısının temellerini oluşturmaktadır. Özellikle ergenlik dönemine kadar olan gelişim süreci, bireyin kimlik gelişiminde ve ergenlikten sonraki genç yetişkinlik, yetişkinlik ve yaşlılık dönemlerinin şekillenmesinde önemli bir role sahiptir. Bireyin erken çocuk döneminde ki gelişiminin yaşam boyu etkilerini John Bowly tarafından temelleri atılan *Bağlanma Teorisi* ele almaktadır (Hamarta, 2004; Yörükan, 2011). Teoriye göre, bireyin çocukluk döneminde çocuğun annesine olan bağlanma kalitesi bireyin her bir gelişim dönemini her yönden (biyolojik, psikolojik) etkilemektedir. Dolayısı ile bireyin çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde karşılaştığı problemlerin temelini anlamlandırmada çocuğun bağlanma biçimi yatmaktadır.

İnternetin sunmuş olduğu kolay hizmet ve bu hizmetlerin kolaylıkla elde edilebilir olması internet kullanımını, insan hayatında vazgeçilmez kılmıştır. İnternet, birçok faydalı yönlerinin yanı sıra aşırı kullanımdan dolayı olumsuz sonuçları da beraberinde getirmiştir. Bazı bireylerin internet kullanımını kontrol edemedikleri sebebiyle yaşamının büyük bir kısmını internet başında harcayarak, günlük yaşamlarında sorunlarla karşılaşmaları, internet kullanımını problemlili hale dönüştürmektedir. Özellikle geleceğin potansiyel insan gücü olan lise öğrencilerinin problemlili internet kullanımında önemli bir risk grubu oluşturması bu araştırmayı önemli kılmıştır.

Elde edilen sonuçlar alanımızda çalışan uzmanlar, araştırmacılar ve eğitimciler için önemli bir veri kaynağı olabileceği gibi; bu sonuçlardan hareketle eğitimsel yaklaşımlar için ebeveyn-çocuk ilişkisinin problemlili internet kullanımını ne derece ve nasıl etkilediği ile ilgili bir bakış açısı sağlaması bakımından önem taşımaktadır. Diğer taraftan, problemlili internet kullanım tanımlama sürecinin bilinmesiyle, bireylerin risk grubu oluşturup oluşturmadıklarını anlamalarına yardımcı olması bakımından da fayda sağlayacaktır. Problemlili internet kullanımının demografik özelliklere göre değişip değişmediğinin öğrenilmesiyle birlikte, problem önleme açısından da önlem taşımaktadır.

1.3. Araştırmanın Varsayımları

- Problemlili İnternet Kullanım Ölçeğinin, problemlili internet kullanımını ölçtüğü,
- Yakın İlişkiler Yaşantılar Envanterinin bağlanma stillerini ölçtüğü,
- Lise öğrencilerinin kullanılan ölçeklere gerçekçi cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırma 2015-2016 eğitim öğretim dönemi, Konya ilindeki 9, 10 ve 11 inci sınıf öğrencileri ve 15-19 yaş aralığı ile sınırlıdır.
- Araştırmada kullanılan Kişisel Bilgi Formu, Yakın İlişkiler Yaşantılar Envanteri (Sümer, 2006) ve Problemlili İnternet Kullanım Ölçeğinin (Ceyhan ve Ceyhan 2009) ölçtüğü özellikleriyle ve bulgularıyla sınırlıdır.

Tanımlar

Bağlanma : “Bir kişinin korktuğunda, yorulduğunda veya hasta olduğunda bir figürle ilişki kurmak ya da yakınlık aramak için duyduğu güçlü bir istek” (Bowly , 1980-1982’den akt., Hamarta,2004, s.54).

Bağlanma Stili: “Bağlanma stilleri bireyin kendisini ve diğer insanları nasıl gördüğünü açıklayan sosyal etkileşim durumudur.” (Bartholomew, 1990’den akt., Aydoğdu, 2013, s. 10).

İçsel Çalışan Modeller:Çocuğun bağlanma figürü ile olan karşılıklı etkileşim ve deneyimlerden ortaya çıkarak, bireyin kendi hakkında ve diğer bireyler hakkındaki düşünce ve yaşam biçimine yön veren bir bilinç sistemidir (Hasen, 2007, s. 5-6).

Problemlili İnternet Kullanımı: Bireyin, aşırı internet kullanımından dolayı sosyal yaşamında, iş yaşamında ve okul hayatında problemlerle karşılaşmasıdır (Yellowlees ve Marks, 2007, s. 1448)

BÖLÜM II: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Bağlanma İle İlgili Kavramsal Çerçeve

2.1.1. Bağlanma kuramı

Bebeklik dönemi olarak tanımlanan 0-2 yaş aralığı, bireyin fiziksel, sosyal ve duygusal gelişiminin temelini atıldığı ve hızla geliştiği bir dönemdir. Bu dönemin sağlıklı geçmesi bebeğin beslenme, barınma ve korunma gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmasıyla birlikte, duygusal ve sosyal anlamdaki ihtiyaçlarının karşılanmasına da bağlıdır. Bu ihtiyaçlarını kendi kendisine karşılayacak beceride olmayan bebeğin, bakımını yapan, ihtiyaçlarını karşılayan kişiye bağımlı olduğu görülür. Bakıcının bebek ile kurmuş olduğu ilişkinin kalitesi, bebeğin gelişim dönemlerini ve olaylar karşısındaki davranışlarını etkilediği için çocuk-annesi (bakıcısı) arasındaki ilişki sonucu ortaya çıkan bağlanma son derece önemlidir (Kesebir, Kavazoğlu ve Üstündağ, 2011, s. 326; Kulaksızoğlu, 1997, s. 15; Tüzün ve Sayar, 2006, s. 24). Her bir bebeğin bakıcısından (bu genellikle bebeğin annesi olmaktadır) ayrıldığında ya da stresle karşı karşıya kaldığında farklı tepkiler göstermesi, bağlanma kuramcılarının dikkatini çekmiş ve bu alandaki çalışmaların yoğunlaşması, bağlanma kuramının oluşmasına zemin hazırlamıştır (Aydoğdu, 2013, s. 23).

Erken çocukluk döneminde annesi ile kurmuş olduğu ilişkinin, bireyin; zihinsel- duygusal oluşumunu ve ileriki gelişim dönemlerini nasıl etkilediğini inceleyen bağlanma kuramı, Psikiyatrist John Bowlby tarafından 1982 yılında temelleri atılan ve başta Mary Ainsworth (1973) olmak üzere birçok bilim insanı tarafından geliştirilen bir kuramdır (Belsky, 2002).

Bağlanma kuramının teorisi John Bowlby tarafından oluşturulurken, metodolojisi Bowlby'nin üniversite ve çalışma arkadaşı olan Mary Ainsworth tarafından, Baltimore'da yaptığı çalışmalarına dayanılarak oluşturulmuş ve

bu çalışma *Patterns of Attachment: A Psychological Study of the Strange Situation* isimli kitabında yayınlanmıştır (Hasen, 2007, s. 3; Isaacson, 2006, s. 144).

“Bağlanma” kavramı, ilk olarak, 1944 yılında Bowlby’nin yazdığı ve Dünya Sağlık Örgütü tarafından yayınlanan “Kırk Dört Çocuk Hırsız: Kişilikleri ve Yaşamları” adlı makalede yer almıştır. Makale özetle, ilk üç yılında anneden yoksun büyüyen çocukların fiziksel ve ruhsal hastalığa yakalanma risklerinin daha fazla olduğunu savunmaktadır. (aktaran Soysal, 2005, s. 90). Yapmış olduğu çalışmanın gördüğü büyük ilgi ile birlikte, Bowlby çocuk psikanalize yönelmiş ve bu alanda yaptığı araştırmalar onu psikanalitik geleneğini sorgulamaya yöneltmiştir. “Çocukların annelerini, onların açlık güdülerini doyurmasından dolayı sevmesi” tezi ve çeliştiği daha birçok nokta olmasından dolayı, psikanalitik görüşten ayrılan Bowlby, çocuğun anne ile olan ilişkisini psikanalitik görüşten farklı bir açı ile ele almıştır (Soysal, 2005, s. 90). Buna bağlı olarak bağlanma kuramının, psikanalitik yaklaşımdan iki temel noktada farklılaştığı görülmektedir. Bunlardan ilki bağlanma kuramının patolojiden ziyade, zihinsel sağlığa vurgu yapması; ikincisi ise anne ve çocuk arasındaki ilişkinin içsel fantezilerden oluştuğu tezini savunan psikanalitik yaklaşımdan farklı olarak, bağlanma kuramının anne ile çocuk arasındaki ilişkinin gerçek yaşantılardan oluşan zihinsel temsiller sayesinde oluştuğunu savunmasıdır. Diğer bir yandan, psikanalitiğin ve bağlanma kuramının savunduğu ortak görüş ise, bireyin çocukluk döneminde geliştirdiği deneyimlerinin, kişinin yaşam döngüsü boyunca devam edecek bir süreç olduğu tezidir (Hamarta, 2004, s. 54).

Psikiyatrist John Bowlby (1982, 1969, 1973) insanların doğuştan annesine karşı duygusal bir bağ geliştirdiğini savunmaktadır. Bu duygusal bağın kurulması ve devam ettirilmesi ise insan doğasının tamamlayıcı bir unsuru olmaktadır ve bebek ile annesi arasındaki ilişkiden oluşan bu bağ, çocukluk dönemindeki kaygının azalmasına, çocuğun fiziksel olarak korunmasına hizmet etmektedir (Hasen, 2007, s.1). Bireyin bebeklik döneminde, kendine yakın gördüğü kişiyle ki bu genellikle anne olmaktadır, geliştirdiği güçlü duygusal bağ olarak tanımlanan “*bağlanma*”, bireyin doğasını, kişilik yapısını, ruhsal yapısını, ideolojisini, ileriki yaşlarda kuracağı ilişkilerin kalitesini ve gelişim dönemindeki davranışlarını etkilemektedir (Hamarta, 2004, s. 54; Yörükkan, 2011). Bowlby ve Ainsworth bağlanmayı, çocuk ile bakım veren kişi arasında gelişen ve çocuğun stresli durumlarında ilişki kurmak,

yakınlık aramak için geliştirdiği ve devamlılığı olan bir bağ olarak tanımlamaktadır (Hamarta, 2004, s. 54; Keskin ve Çam, 2009, s. 53). Tüm bu tanımlamalar sonrasında bağlanma kuramının temel amacının, bebeklerin anneleri ile duygusal yakınlığının nedenini ve bebeklerin annelerinden ayrıldıklarında yaşadıkları duygusal stresin nedenini belirlemek olduğunu görülmektedir (Bretherton, 2004).

Bağlanma kuramına göre, bebek hayata geldiğinde, ilişki içinde olduğu annesinin bebeğin tüm ihtiyaçlarını karşılaması ve bebeğin annesine olan bağımlılığının, bağılığa dönüşmesi sonucunda, bebeğin bağlanma biçimi ortaya çıkmaktadır. Eğer anne ve bebek arasındaki ilişki kaliteli ise güvenli ve sağlıklı bir bağlanma; anne, bebeğin ihtiyaçlarını tam olarak karşılamıyor ve anne ile bebek arasında kalitesiz bir ilişki gelişmiş ise güvensiz ve sağlıksız bir bağlanma biçimi gelişmektedir. Bireyin geliştirmiş olduğu güvenli bağlanma stili ileride kendi ile barışık, kendi yeterliliğine sahip, diğer insanlar ile olumlu, gerçekçi ilişkiler geliştirmesini sağlayacaktır (Akin, 2011, s. 16-17). Yapılan araştırmalar (Akin, 2011; Guarnieri, Wright ve Hudiburg, 2011; Keskin ve Çam, 2009; Morsümbül, 2014; Oldmeadow, Quinn ve Kowert, 2013; Zimmermann, 2004) de göstermektedir ki; çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde yaşanan birçok problemin temeli, bireyin erken çocukluk döneminde annesi ile geliştirdiği ilişkinin niteliğine dayanmaktadır. Dolayısıyla, bebeğin annesi ile oluşturduğu ilk duygusal bağların saptanması, bireyin düşünce ve davranışının temelini anlamada anahtar rol oynamaktadır. Bağlanma biçiminin çocukluktan ergenlik, yetişkinlik ve yaşlılık dönemlerine aktarılması ise “içsel çalışan modeller aracılığı” ile sağlanmaktadır (Hamarta, 2004, s. 55). Bu modellere göre; birey hayata geldikten sonra, ilk yakın ilişki içinde olduğu annesi ile geçirmiş olduğu deneyimler sonucunda, kendi ve başkaları hakkında zihinsel temsiller oluşturur ve bunları zamanla pekiştirerek, içselleştirir. İçselleşen bu temsiller *içsel çalışan modeller* olarak adlandırılmaktadır ve bireyin kendisini, dünyayı anlayış biçimini ve insanlar hakkındaki düşüncelerini düzenleyerek, gelecekte kuracağı ilişkilere, davranışlarına, beklentilerine ve algılama şekillerine yön vermektedir. Böylece içsel çalışan modeller, çocuklukta oluşan bağlanma biçiminin yaşam boyu aktarılmasına ve devam etmesine aracılık yapmaktadırlar (Hamarta, 2004, s. 55).

2.1.1.1. İçsel çalışan modeller

Bağlanma kuramının temelini oluşturan içsel çalışan modeller, bireyin çocukluk döneminde bağlanma figürüyle olan ilişkisinden yola çıkarak kendi ve dış dünya hakkında geliştirmiş olduğu zihinsel temsillerdir(Hasen, 2007,s.5-6). Hasen (2007, s.5-6),bebeklik ve çocukluk döneminde kazanılan ve zaman içinde pekişen içsel çalışan modelleri, çocuğun bağlanma figürü ile olan karşılıklı etkileşim ve deneyimlerden ortaya çıkması sonucu oluştuğunu ve bireyin kendi hakkında ve diğer bireyler hakkındaki düşünce ve yaşam biçimine yön veren bir bilinç sistemi olarak ele almaktadır. Bağlanma kuramına göre, bireyler gelişim dönemleri boyunca bebeklik, çocukluk, yetişkinlik)kendi haklarında ve diğer bireylerle olan deneyimleri hakkında bir takım zihinsel modeller geliştirirler ve bunları içselleştirirler. “*Bu zihinsel modeller, bireyin yaşantılarıyla inançlarını birleştiren, organize eden ve ayrıca diğer insanların kişilik özellikleriyle oluşan modellerdir*”(aktaran Hamarta, 2004, s.56). Zihinsel temsillerin tamamen gerçek deneyimlerden oluşması ve gerçek bir temsilin olması, Bowlby'nin çalışma modelini diğer kuramlardan ayıran en önemli noktadır. Çocuk, annesi ve diğer ebeveynleri ile deneyimleri sonucunda, yakın ilişkilerin nasıl yönetildiği ve sosyal ilişkilerin günlük yaşamda nasıl kullanıldığına dair çıkarımda bulunur. Bu çıkarımlarına göre zihinsel temsillerini oluşturup, ileriki dönemlerine bu temsiller temelinde yaşamını yönlendirmektedir (Hamarta, 2004, s.55-56; Hasen,2007, s. 5-6;).

Bowlby'e (aktaran Keskin ve Çam, 2009, s. 53) göre içsel çalışan modeller iki temel modelden oluşur ve her ikisi de bağlanma figürü üzerinden kurulur. Bunlardan ilki “kendilik modeli”, bebek bakıcısının gözünde kendini değerlendirerek ne kadar değerli olduğunu, başkaları tarafından sevilip sevilmediğine dair algısını oluşturur. İkinci model olan “diğerleri/başkaları model”inde ise, çocuk korunma ve desteklenme ihtiyacı olduğunda bağlanma figürünün ve başkalarının onun ihtiyaçlarına cevap vermesine ilişkin değerlendirmesi sonucunda diğerlerinin güvenilebilir, güvenilemez olduğuna dair algısını oluşturur.Çocuk ile annesinin deneyimleri, çocuğun bağlanma figürü olan annesi ile olan iletişimden, ilişkisinden ve ebeveynlerinin tekrarlayan davranışlarından oluşmaktadır(Hamarta, 2004, s.56-57).Çocuğun, bu deneyimleri, bakıcının çocuğu koruma, besleme ve sevgi ihtiyacını tam olarak karşılaması, tutarlı ve güvenilir yaklaşımı, çocuğun bağımsızlığı ve merak

duygusunu beslemesi veya bunların tam tersi çocuğun ihtiyaçlarının reddedilmesi veya bağımsızlığının engellenmesi, tutarsız ve güvensiz yaklaşımlardan oluşmaktadır. Bu deneyimler sonucunda oluşan zihinsel temsillerini açacak olursak, çocuğun fiziksel ve ruhsal ihtiyaçları yeterince karşılanırsa, çocuk başkaları tarafından sevildiğini, kendisine değer verildiğini ve yeterli olduğuna dair olumlu kendilik modeli ve başkalarına güvenebileceğine, başkalarının değerli olduklarına dair olumlu diğerleri modeli oluşturmasıdır. Bunun aksine, eğer çocuğun fiziksel ve ruhsal ihtiyaçları tam olarak karşılanmaz ise, çocuk kendini değersiz, eksik ve başkalarının güvenilmez olduğuna dair olumsuz kendilik ve diğerleri modeli oluşturmasıdır. Kısaca, diyebiliriz ki birincisinde çocuğun kendini nasıl gördüğünü, ikincisinde ise çocuğun diğer insanları nasıl gördüğünü yansıtmaktadır (aktaran Pastore, 2013, s. 12; Hamarta, 2004, s.56-57; Morsümbül ve Çok, 2011, s. 555). Bunlara ek olarak, annesi ile olan iletişim ve deneyimleri sonucunda, kendi ve başkalarına dair olumlu temsiller geliştiren birey güvenli bağlanma, kendi ve başkalarına dair temsillerinden herhangi birinde veya her ikisinde olumsuz temsil geliştiren birey ise güvensiz bağlanma geliştirmektedir (Belsky, 2002). Güvenli bağlanma geliştirmiş olan bir birey, başkaları hakkında olumlu zihinsel model geliştirdiği için, ebeveyn olduğunda da kendi çocuklarına karşı olumlu zihinsel model geliştirecek ve çocuğunu; güven veren, koruyucu ve bireyselliğini destekleyici bir tutumla yetiştirecektir. Böyle bir tutumla yetişen çocuk ise ebeveyni gibi güvenli bağlanma stili geliştirip, geliştirmiş olduğu bağlanma stilini, nesilden nesile aktaracaktır (Güneş, 2014a, s. 26; Kesebir ve ark, 2011, s. 327). Böylece çocukların bakımlarını üstlenen bireylerin; çocuklar ile kurmuş olduğu ilişki ve deneyimlerden oluşan içsel çalışan modelleri, bakım alan çocuğun duygu, kavrama ve davranış açısından, ergenlik, yetişkinlik ve yaşlılık dönemlerinde diğer insanlarla kuracağı ilişkilerini etkileme de çok önemli bir role sahip olduğu görülmektedir. Literatürlerden de anlıyoruz ki, bağlanma sadece çocukluk dönemine özgü bir dinamik değil, hem ergenlik hem de yetişkinlik döneminde de var olan, dinamik bir süreçtir.

2.1.1.2. Gelişim dönemlerine göre bağlanma evreleri

Bir bireyin yaşam döngüsünün her bir evresinde, bağlanma figür ya da figürlerine karşı sevgi bağlarını (bağlanma) oluşturmasının, hayatta kalma değerini

hissetmesinin, temel ihtiyaç kadar önemli olduğu Bowlby ve birçok araştırmacı tarafından savunulmuştur (Bowlby, 2005, Yörükan,2011). Bağlanma kapasitesi çocukluk döneminde aktif olup, yaşamın diğer evrelerinde pekişerek devam ederken, bağlanma figürü değişebilmektedir. Çocuklukta annesine bağlanıp, onunla geçirdiği deneyimlere göre zihinsel temsillerini oluşturan birey, ergenlik döneminde arkadaşlarına, yetişkinlik döneminde ise partnerine ve birden fazla kişiye bağlanma göstererek sosyal ilişkilerini devam ettirmektedir (Morsümbül ve Çok, 2011). Bireyin gelişim dönemlerine göre bağlanma şekli farklı dönüşümler göstermekte ve çocuklukta oluşan bağlanma, ergenlik ve yetişkinlik döneminde farklı etkilere sebep olmaktadır. Farklılaşan bu bağlanma stilleri, çocuklukta bağlanma ve ergenlikte bağlanma başlıkları altında ayrıntılı şekilde incelenmiştir.

2.1.1.2.1. Çocuklukta bağlanma

Bireyin gelişim dönemlerinde hassas evreler vardır ve bunlardan biri çocukluk dönemidir (Kulaksızoğlu, 2013, s. 13). Çocukluk dönemi, bağlanma oluşumu ve etkisini yaşam boyu göstermesi bakımından, bağlanma kuramına göre en temel gelişim dönemlerinden biri olup hassas evre olarak adlandırılmaktadır. İnsanlar arasındaki bağlanmayı inceleyen Bowlby'e göre, bağlanmanın olduğu *hassas evre* bireyin 2,5 yaşından önceki gelişim dönemi olan bebeklik ve çocukluk dönemine denk gelmektedir. Çocuğun geliştirmiş olduğu bağlanma stilini, ilerleyen gelişim dönemlerinde de devam ettirme eğilimde olduğu yine Bowlby ve arkadaşları tarafından ortaya konmuştur. Bağlanmanın gerçekleştiği hassas evre olan 0-2,5 yaş aralığındaki çocukluk döneminden sonra, birey bağlanma kabiliyetini kaybetmekte ve hassas evrede geliştirmiş olduğu bağlanma stilini, ilerleyen gelişim dönemlerinde pekiştirmektedir (Bowlby, 2005, s.60; Yörükan, 2011, s. 56). Bağlanma kuramına göre çocuğun doğumundan hemen sonra gelen 0-3 ayı kapsayan birinci aşamada, bebek çevresinin farkında olmadığından ve kişileri ayırt edebilme yetisinin kısıtlı olmasından dolayı, bağlanma düşük bir seviyede olmaktadır. Bağlanmanın ilk belirtilerinin olduğu ikinci aşama olan 3-6 ay arasındaki süreçte, bebek çevresinin farkında olup bir veya birden fazla kişiye bağlanabilir. Bağlanma kabiliyeti, doğumun ikinci ayından sonra artmakta ve altı aylık bir süre geçtikten sonra bağlanma unsurları açık bir şekilde görülebilmektedir. Güvenli üst olarak adlandırılan bebeğin bağlanma davranışının tam olarak görüldüğü 6-24 aylık süreci

kapsayan üçüncü aşamada ise bebek sık ilişki içinde olduğu bağlanma figürüne karşı sevgi bağı geliştirerek, bağlanma figürünün yanından ayrıldığında huzursuz ve gergin davranışlar sergilemektedir. Son aşamada ise bebek bağlanma figürünün güven veren, tutarlı davranışlarına ve ulaşılabilirliğine göre içsel çalışan modellerini oluşturup, bağlanma stilini düzenlemektedir. Hassas evre olarak adlandırılan 6, 18 ve 24. aya kadar süren bağlanma sürecinde bebeğin beyin ve sinir sisteminin de gelişmesinin etkisiyle, bebek tanımadığı kimselere çekingen tavır takınmakta ve bağlanma figürüne daha yakın olmak ve bu figürü her an yanında görmek istemektedir (Aydoğdu, 2013, s. 23; Kesebir ve ark., 2011, s. 326; Yörükan, 2011, s. 56).

Bowly (aktaran Yörükan, 2011, s. 101-102), çocuğun bağlanma davranışı geliştirdiği süreç içerisinde gösterdiği tepkinin başlangıçta geniş uyaran grubuna karşı olduğunu ancak zaman geçtikçe sınırlı uyaran grubuna ve en son bir veya birkaç kişinin uyarısına tepki verdiğini gözlemlemiştir. Diğer taraftan, çocukların büyük bir kısmı hassas evrede, bağlanma figürü olan bakıcısı (annesi) ile kısa süreli ayrılık yaşayabilirler ve onun bulunmadığı kısa zamanlarda, aşına oldukları başka biri tarafından (genellikle baba, büyükanne gibi) bakılırlar. Bazı çocuklar ise, annesi ile uzun süreli (anne ölümü, terk edilme gibi) veya tekrarlamalı ayrılıklar yaşayarak, bir veya birkaç kişi tarafından bakımları sağlanır. Böyle durumlarda çocuk birden fazla bağlanma figürüne bağlanabilir ve bunun sonucunda bağlanma sadece tek bir figürle sınırlı olmayabilir(Bowly, 2012, s. 60).Bir bebek, bir bireyle ne kadar çok ilişki içerisinde ise, o bireye olan bağlılığının da o kadar güçlü olduğu, bağlanma süreci içerisinde gözlemlenen bir diğer özelliktir.Bebek, bir figüre kuvvetli bir şekildebağlandığında, bağlanma figürünü diğer figürlere tercih etmekte ve bağlanma figürü yanından ayrılrsa bile bağlılığını sürdürmektedir (Yörükan, 2011, s. 57).Çocukların annelerinden ayrıldıklarında neden stres ve uyum sorunu yaşadıklarını belirlemek amacıyla bağlanma kuramını oluşturan Bowly, çocuğun bağlanma davranışını, kendini tehlikede ve strestehissettiği durumlarda ortaya çıkardığını, yaptığı gözlemler sonucunda ortaya koymuştur(Bowly, 2012; Bretherton,1992).

Çocuğun annesinin yanından uzaklaştığında kendini stresli ve korunmasız hissettiği durumlarda vermiş olduğu tepki farklılıkları, Bowly (2012) tarafından 15-

30 aylık güvenli bağlanma stili geliştiren çocuklar üzerinde gözlemlenmiştir. Gözlemin sonucunda çocuğun bakıcısına baskın olarak gösterdiği tutumlar; karşı çıkma/protesto, umutsuzluk ve kopma olarak üç evrede kategorize edilmiştir. Çocuk bakıcısından ayrıldığında ilk olarak gözyaşı dökerek ve öfkelenerek bakıcısını geri elde edeceğini zannedip, umutlanır. Birkaç gün sürebilecek olan bu evre, “karşı çıkma/protesto evresi” olarak adlandırılır. İkinci evre olan “umutsuzluk evresinde” ise bakıcısını özleyen çocuk sessizleşir ve bakıcısının gelmesine dair umudu azalmıştır. Bazı durumlarda çocuk birinci ve ikinci evrenin yerini değiştirerek, umudunu tekrar canlandırabilir. Üçüncü evre olan “kopma evresinde” ise çocuk, artık bakıcısının gelmeyeceğinin farkındadır ve bu evrede çocuk öfke patlamaları yaşayarak, zarar verici ve şiddet içeren davranışlar sergilemektedir (aktaran Aydoğdu, 2013, s. 21; Bowly, 2012, s. 62-63; Bretherton, 2004.). Bütün bu evrelerin akabinde, bakıcısının çocuğa kavuşmasından sonra sergilediği davranışlar ise kavuşmanın hangi ayrılık evresinde olduğuna bağlıdır. Örneğin, aylar boyunca bakıcısından ayrı kalan çocuk eğer kopma evresinin başlangıcındaysa, tepkisizliği birkaç gün veya daha fazla sürebilir. Çoğu zaman, bakıcısının yanından bir an olsun ayrılmak istemez. Bakıcısından tekrar uzun süreli ayrılan çocuk kopma evresine ulaşır ve bakıcısına olan duygusal yakınlığı tamamen kopararak, bir daha bu yakınlığı oluşturamaz. Kurama göre,bağlanma evresini sağlıklı ve bağlanma kapasitesini düzensiz geçiren çocuklarda, ilerleyen dönemlerde psikonevrotik bozukluk ve kişilik bozukluğu görülme olasılığı yüksek olmaktadır (Bowly, 2012 , s. 62-63; Bretherton, 2004, akt., Aydoğdu, 2013, s. 21).

Çocukluk döneminde oluşan ve içsel çalışan modellerinin aracılığı ile ilerleyen gelişim dönemlerinde sürekliliğini sürdüren bağlanma biçimi, bireyin kişilik yapısını, düşünce biçimini, kişiler arası ilişki kalitesini ve daha birçok yönünü etkilediği Morsümbül ve Çok (2011) tarafından yapılan araştırmada görülmüştür (Morsümbül ve Çok, 2011).Bağlanma kuramına göre, çocuklukta oluşan ve bağlanma stillilerini düzenleyen zihinsel temsillerin yaşam boyu değişmeden devam ettiğini ve bireyin her bir gelişim döneminde kişiler arası ilişkilerini etkilediğini söylemektedir. Ayrıca, aile dışında sosyal çevrenin oluşmaya başladığı, toplum içinde söz sahibi olmaya başlandığı dönem olan ergenlik döneminin kaliteli geçmesi yetişkinlik dönemindeki sosyal ilişkilerini olumlu yönde etkilemektedir. Ergenlik döneminin temel gelişim özelliği olan akran ilişkilerinin gelişmesi, aile dışı

aktivitelerin çoğalması, ebeveynlerden bağımsız hareket etme girişimleri ve aynı zamanda aile ile yakın ilişkilerinin de devam ettirilmeye çalışılması, ergende strese sebep olmaktadır. Ergenin gelişim döneminin getirdiği bu streslerle baş etmesi ise çocukluk döneminde oluşturduğu bağlanma stiline ve bağlanmanın kalitesine dayanmaktadır (Karakuş, 2012, s. 35; Keskin ve Çam, 2009, s. 53-54).

2.1.1.2.2. Ergenlikte bağlanma

“İnsanların büyüme safhalarında, bazı dönemler çok önem taşırlar ve bu dönemler “hassas dönem” (kritik dönem) olarak adlandırılırlar” (Kulaksızoğlu, 2013, s. 13). Bağlanma kuramına göre, 2,5 yaş öncesi olan çocukluk dönemi hassas evre olarak bilinirken (Yörükan, 2011, s. 56), bireyin ergenlik yıllarının başlangıcı da hassas evre olarak ele alınmaktadır (Kulaksızoğlu, 2013, s. 13). Kimlik gelişiminin anahtar evresi olan ergenlik döneminde, birey çevresini keşfetmek amacıyla daha çok aile dışındaki sosyal ortamlarda (arkadaş, sosyal aktiviteler vb.) zaman harcama eğilimindedir. Sosyal çevre içinde kendine yer edinme çabasında olan ergen birey, birçok problemle karşı karşıya gelebilmektedir. Ergenin çocukluk döneminde geliştirmiş olduğu bağlanma stili, bu dönemin sağlıklı geçmesinde ve problemlerle mücadele etmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Şöyle ki eğer ergen, çocukluk döneminde ailesi tarafından ihtiyaçları zamanında karşılanmış ve keşfetme ihtiyacı güdülenmiş ise güvenli bağlanma biçimi geliştirecektir. Güvenli bağlanma biçimine sahip ergen ise bu dönemde karşılaştığı problemlerle baş etmede yeterli olacak ve bu dönemi sağlıklı bir şekilde geçirecektir (Karakuş, 2012, s. 34; Morsümbül, 2011, s. 557). Yani birey, çocukluk döneminde geliştirdiği bağlanmanın etkisiyle, ergenlikte karşı karşıya kaldığı değişim dönemini, sağlıklı ya da sağlıklı geçirebilmektedir.

Literatüre baktığımızda, (Eryılmaz, 2011, s.57; Derman, 2008; Kulaksızoğlu, 2013, s. 34; Milli Eğitim Bakanlığı, 2012) çocukluk ve yetişkinlik arasında kalan bir “ara dönem” olarak tanımlanan ergenlik dönemi, genel olarak 11-21 yaş aralığı olarak ele alınmaktadır. İskelet sisteminin hızla büyümesi ve cinsel gelişimi ile beraber biyolojik, bilinçsel gelişiminin; kişilik gelişimi ile beraber psikolojik gelişiminin, akran grubunun oluşmasıyla beraber de sosyal gelişim özelliklerinin bir arada yaşandığı bir dönem olan ergenlik döneminin sağlıklı geçmesi, kimlik gelişimi bakımından son derece önemlidir (Derman, 2008, s. 19). Bu dönemde gelişen soyut düşünme becerileri, yaşadığı hayatı sorgulama eğilimleri ve çevresine karşı eleştirel

yaklaşımları nedeniyle, ergenler ebeveynleri ile çatışma halinde olabilmektedirler (Baş, 2013, s. 23). Fiziksel, duygusal ve sosyal açıdan değişim içinde olan ve ailesi ile arkadaşları arasında denge kurma çabası içerisinde olan ergen, özellikle bu dönemde başkaları tarafından desteklenmeye ve anlaşılmaya daha çok ihtiyaç duymaktadır. Bu desteği genellikle kendisi gibi olan akranlarında arayan ergen,akranları ile daha fazla vakit geçirme isteğindedir. Bu dönemde, yakın arkadaşlıklar, karşılaşılan stres etkileriyle baş etmede, güvenli ve değerli benlik algısı geliştirmede, kendini toplum içinde değerli görmeye ve yetişkinlik döneminde sağlıklı sosyal ilişki kurma bakımından, çok önemli bir yere sahiptir (aktaran Günaydın, 2007, s. 143). Diğer taraftan, ergenin ailesinden bağımsız davranması ve otonomi kazanmak istemesi, ailesi ile güçlü bir ilişki kurmasına engel değil, tam aksine kişiliğinin olumlu yönde gelişmesine katkı sağlamaktadır(Akın, 2011, s.18; Keskin ve Çam, 2009, s.53-54). Allen (1999) ve Keskin (2009), bireyin ergenlik öncesi çocukluk döneminde, aile bireyleriyle olan iletişim kalitesinin, deneyimlerinin ve annesi ile kurmuş olduğu bağlanmanın kalitesinin, ergenlik dönemindeki akran bağlılığına model olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu durum da, ergenin akranlarıyla olan sosyal gelişiminin temelini bağlanma kalitesine dayandığı,araştırmalarla desteklenmiştir (Allen ve Land, 1999 s. 319; Keskin ve Çam, 2009, s.52). Zimmermann'ın (2004) araştırmasına göre, güvenli bağlanan ergenler güvensiz bağlanan bireylere göre, özelliklede kayıtsız bağlanan ergenlere göre, yakın arkadaşlık ilişkilerinde düşük muhalefetlik gösterirken, sosyal kaygı seviyeleri de düşüktür. Araştırmanın diğer sonuçlarına baktığımızda, güvenli bağlanan ergenler arkadaşlık ilişkilerinde seçici davrandıkları için uzun süreli arkadaşlık kurabilmektedirler. Kayıtsız bağlanan ergenler ise, yakın ilişkileri değersiz gördüklerinden, kendilerini duygusal açıdan bağımsız olarak tanımlamaktadırlar. Kayıtsız bağlanan ergenlerin, gelişim süreçlerinin tersine, arkadaşlık ilişkileri düşük olmakta ve bu da sosyal gelişimlerini olumsuz etkilemektedir. Saplantılı bağlanan ergenlerin ise, yakın arkadaşlarıyla yaşadıkları stresli durumlarla baş etme becerileri düşük, sosyal kaygıları da yüksek olmaktadır. Olaylar karşısında muhalefet olma seviyeleri yüksek olduğundan çabuk sinirlenmekte ve yakın ilişkilerinde zorluk yaşamaktadırlar (Zimmermann, 2004, s.95).

Ergenlik öncesi çocuk-aile ilişkisini inceleyen, bu ilişkinin ergenlikte ve yetişkinlikteki yakın ilişkileri yordadığını savunan Bowlby' e göre, bireyin erken

çocukluk dönemi, diğer gelişim dönemlerini etkilemesi bakımından çok önemli bir süreçtir(Bowly'den aktaran, Sümer, 2006, s.1-2). Çocukluk döneminde, çocuğun bağlanma figürü olan annesi ile geçirmiş olduğu deneyimler sonucunda oluşturduğu zihinsel temsiller, bireyin kendi ve başkaları hakkındaki düşünce yapısını oluşturmaktadır(aktaran Sümer, 2006, s. 1-2). Bu temsiller yaşam boyu devam ederken, bağlanma figüründe değişimler yaşanabilmektedir. Özellikle bağlanma figürünün anneden arkadaşlığa geçtiği ya da anneden farklı bağlanma figürü ya da figürlerinin daha eklendiği dönem olan ergenlik döneminde, birey, bağlanma figürü açısından temel dönüşümler geçirmektedir. Aileye olan bağımlılığından bağımsızlığa geçme çabası içinde olan ergen, daha fazla özerk olmak istemekle beraber, ailesiyle olan bağlarını da güçlü tutmak istemektedir. Bu durum ise çoklu bağlanma ilişkisinin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Bowly'nin de dediği gibi; birey, çocukluk döneminde oluşturduğu zihinsel temsillerini yaşam boyu devam ettirirken, bağlanma figürüne yenilerini ekleyerek, bağlanma hiyerarşisi oluşturmaktadır (Aktaran Shaver ve Mikulincer 2010, s. 452). Birey, ergenlik dönemiyle birlikte, bağlanma hiyerarşisine, anne ve babasının yanı sıra, romantik partnerler ve arkadaşlarını da eklemeye başlar. Yavaş yavaş ilerleyen bu süreç zamanla, çevreyi tanıma ve toplumsallaşma gereksinimlerine de dönüşmektedir(Aktaran Shaver ve Mikulincer, 2010, s. 452).

Bu dönemde özerklik arayışı ve akran ilişkilerinin önem kazanmasından dolayı ergen, farklı ilişkilerle kendini sınar, yeni rolleri dener ve dinden ideolojiye kadar her alanda keşiflerde bulunur. Diğer taraftan, aile bireylerinden bağımsız hareket etmek isteyen ergen, bağlanma figürlerinden kopacak değildir.Aksine bu keşifleri ebeveynlerinin bağlanma “güvencesi” altında yapması sonucu, hem başarılı keşif yapma şansı artar hem de arka planda ailesinde görmüş olduğu olumlu ve destekleyici yaklaşım onu, doğru keşiflere yönlendirdiği gibi güvenli bağlanma ilişkilerini de geliştirir. Ayrıca, bu dönemde ergen, fiziksel yakınlıktan ziyade, ihtiyaç duyduğunda duygularını, kaygılarını ve korkularını paylaşmak için ailesini bir sığınak olarak görmek ister (Allen ve Land, 1999, s. 320-321; Sümer, 2006, s. 3; Aktaran Akın, 2011, s. 17).

Aileden uzaklaşarak sosyal ortam edindiği ve kendini toplum içinde bir birey olarak görmek isteyen ergen için; bu dönemde arkadaşlık ilişkilerinin sağlıklı olması

son derece önemlidir.Şöyle ki;güvenli bağlanan ergenler arkadaşlık ilişkilerinde seçici davrandığı için uzun süreli arkadaşlık kurabilirken, kayıtsız bağlanan ergenler yakın ilişkileri değersiz gördükleri ve kendilerini duygusal olarak bağımsız tanımladıklarından dolayı, arkadaşlık ilişkileri kısa ve doyumsuz olabilmektedir. Saplantılı bağlanan ergenler ise; yakın arkadaşlarıyla yaşadığı stresli durumlarda baş etme becerisi düşük ve sosyal kaygıları yüksektir. Olaylar karşısında muhalefet olma seviyeleri yüksek olduğundan çabuk sinirlenmekte ve yakın ilişkilerinde zorluk yaşamaktadırlar. Dolayısıyla, güvensiz bağlanan ergenlerin gelişim süreçlerinin tersine, arkadaşlık ilişki seviyeleri düşük olmaktadır (Zimmermann, 2004).

Literatürde gösteriyor ki; ilk temel ilişki olan anne-çocuk ilişkisinden oluşan bağlanma süreci, yaşamın sonraki dönemlerinde yaşanan yakın ilişkileri önemli derecede yordayan bir süreçtir (Bartholomew and Horowitz, 1991, s. 226; Tagay ve Karataş, 2012, s. 745; Zimmerman, 2004, s. 84). Ebeveyn ile çocuk arasındaki duygusal bağlardan oluşan bağlanma stilleri (zihinsel temsiller), bireyin yakın ilişki kurma ve sürdürme, özerklik, sosyalleşme, kendini rahat ifade edebilme, kimlik oluşturma, aile ve arkadaş ilişkilerinde uyumlu olma gibi daha birçok ergenlik döneminin getirdiği dönüşümleri önemli derecede etkilemektedir(Hamarta, 2004,s. 59; Sümer, 2006, s. 3). Ayrıca, sosyal ilişkilerin, romantik ilişkilerin ve toplumsal ilişkilerin geliştiği yetişkinlik dönemi için hazırlık evresi olan ergenlik döneminin sağlıklı geçmesi, yetişkinlik dönemi için de son derece önemlidir. Ergenlik döneminde sosyal kaygısı düşük, özgüveni yüksek ve yakın ilişkilerini kurmada-sürdürmede yeterli olan birey, yetişkinlik döneminin doğal süreçlerini daha rahat atlatacaktır. Bunun aksine, çocuklukta güvensiz bağlanmasının sonucunda, ergenlik dönemini problemlili geçiren birey ise yetişkinlik döneminde de problemler yaşayabilmektedir (Baş, 2013, s. 23-28; Hamarta, 2004, s. 59; Sümer, 2006, s. 3). Buradan da anlıyoruz ki; her bir gelişim evresi birbirini etkilemekle beraber, çocukluk dönemi tüm gelişim evrelerinin temeli oluşturmaktadır.

Ergenlik döneminden sonra gelen ve ortalama olarak 22-45 yaş aralığını kapsayan yetişkinlik dönemi (Kulaksızoğlu, 2013, s. 34), bağlanma kuramına göre; çocuklukta, ergenlikte ve gençlikte gösterilen bağlanma davranışının devamı olan bir dönemdir (Kesebir ve ark., 2011, s. 330). Weiss'e göre, yetişkinlikteki bağlanma davranışı, diğer gelişim dönemlerinden üç yönüyle farklılık göstermektedir. İlk

olarak; yetişkinlerdeki bağlanma ilişkileri, partnerler (eşler) arasında olurken, diğer dönemlerde (çocukluk, ergenlik) bakım alan (çocuk, ergen) ve bakım veren (ebeveyn) arasında olmaktadır. İkinci olarak; yetişkinlikteki bağlanma, çocuklukta bağlanma gibi diğer davranışsal sistemleri etkilemesinden sorumlu değildir ve son olarak; yetişkinlikte ki bağlanma sıklıkla cinsel ilişki içermektedir (Weiss, 1994, akt., Kesebir, 2011, s. 330-331). Yetişkinlik döneminde bağlanmanın diğer bir özelliği ise, bağlanma figürlerinde olan değişikliklerdir. Yukarıda da bahsedildiği üzere, Bowlby'e göre bağlanma "beşikten mezara" kadar devam ederken, bağlanma hiyerarşinde farklılıklar olabilmektedir. Hiyerarşide, ilk bağlanma figürleri olan aile bireyleri, çoğu zaman sabit kalırken, bireyin gelişimine bağlı olarak oluşan sosyal ilişkiler, bağlanma hiyerarşisini de geliştirmekte ve değiştirmektedir. Çocuklukta bağlanma figürü anne veya bakıcı olurken, ergenlikte bağlanma figürlerine arkadaşlar eklenmekte, yetişkinlik döneminde ise eş birinci derecede bağlanma figürü haline gelmektedir. Bu bağlanma figürlerinin değiştiği anlamına gelmiyor sadece gelişimsel dönemin getirmiş olduğu öncelikli sosyal ilişkiler daha ön plana çıkmaktadır (Aktaran Shaver ve Mikulincer, 2010). Yetişkinlik dönemindeki bağlanmanın çocukluk dönemindeki bağlanmadan en önemli farkı ise, çocukluk döneminde çocuğun anneye bağlanması söz konusu iken, yetişkinlik döneminde eşler karşılıklı olarak birbirine bağlanmaktadır (Yıldız, 2012, s.7). Yetişkinlik döneminin sağlıklı, huzurlu ve mutlu geçmesinde bireyin eşi (partneri) ile yaşadığı ilişkinin doyum verici ve uyumlu olması son derece önemlidir. Bu uyum ve doyum ise, bağlanma figürü olan eşe güvenli bağlanmayla veya eşlerin karşılıklı olarak birbirleriyle güvenli bağlanmasıyla doğrudan ilişkilidir. Çelenoğlu'nun yaptığı araştırmaya göre, güvenli bağlanan bireyler kendileri gibi güvenli bağlanma stiline sahip bireyleri seçerken, güvensiz bağlanan bireyler ise güvensiz bağlanan bireyleri tercih etmektedir (Çelenoğlu, 2011, s.18). Dolayısıyla, ilişki yönetiminde sağlıklı olmayanların bir araya gelmesi çatışmaya dayalı, uyumsuz ve doyumsuz ilişkiler doğururken; ilişki yönetiminde sağlıklı olanların bir araya gelmesi ile çözüme dayalı, uyumlu ve doyumlu ilişkiler ortaya çıkmaktadır (Çelenoğlu, 2011, s.18). Çocukluk döneminin ergenlik dönemini, ergenlik döneminin yetişkinlik dönemi etkilemesi gibi, yetişkinlik döneminin de nasıl geçtiği yaşlılık dönemini önemli şekilde etkilemektedir.

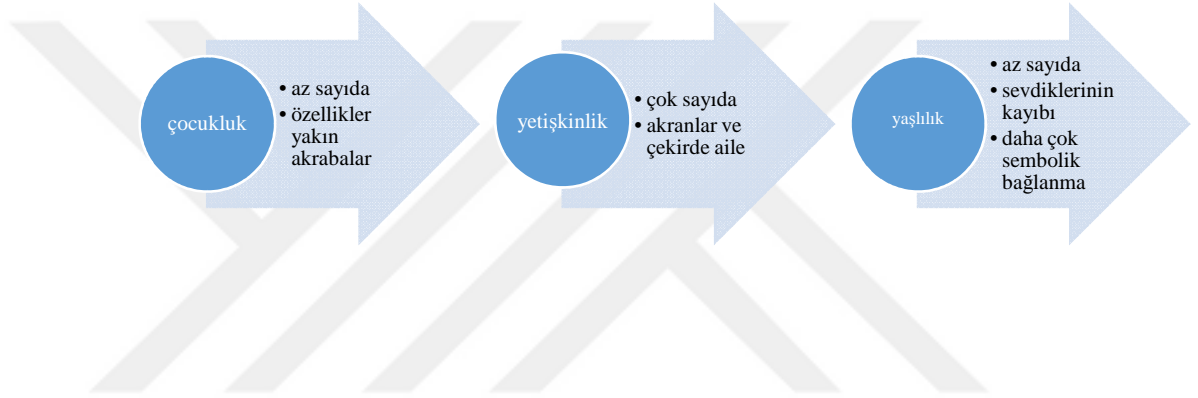
Bireyin, yaşlılık dönemine kadar deneyimlediği yaşam kalitesi, çalışma şartları, beslenme, spor, psikolojik hal, psiko-sosyal değişimler ve bireyin iyilik hali,

yaşam doyumu gibi birçok etmenlerden dolayı, toplumdan topluma veya bireyden bireye farklılık gösteren “yaşlılık dönemi” kronolojik olarak 65 yaş üstü olarak kabul görmektedir (Eryılmaz, 2011, s. 57; Kulaksızoğlu, 2013, s. 34; World Healty Survey, 2015; Yıldız, 2012, s. 10). Yaşlılık dönemindeki bağlanma ile çocukluk dönemindeki bağlanma arasında önemli benzerlik ve farklılıklar vardır. Benzerliklerden biri, çocukluk döneminde fiziksel-bilinçsel yetersizliğinden dolayı anneye muhtaç olan birey, annesine veya bakıcısına bağlanmaktadır. Yaşlılık döneminde ise, daha çok fiziksel gerilemesinden dolayı bakıma ihtiyacı olan birey, bakımını sağlayan eşine veya yakınına veyahut da bakıcısına bağlanmaktadır. Eğer yaşlı bireyin ihtiyaçları doğru bir şekilde karşılanıyorsa, bireyin bağlanması sağlıklı olabilmektedir (Yıldız, 2012).

Yaşlılık dönemindeki bağlanmanın çocukluk dönemindeki bağlanmadan farklı olan yönlerinden bir diğeri de, yaşlılık döneminde bağlanma figüründe yaşanan değişiktir. Bağlanma stiline yaşam boyu sürdüğünü ancak, bağlanma figürünün yaş ile birlikte değiştiğini ileri süren Bowlby, bu durumu; “*Hierarchy of Attachment Figures*” (Bağlanma Figürleri Hiyerarşisi) olarak adlandırmaktadır (Aktaran Shaver ve Mikulincer, 2010, s. 452). Buradaki hiyerarşi, korunma ve destek ihtiyacı durumlarında, bazı bağlanma figürlerinin diğerlerine tercih edilmesiyle oluşmuş bir sıralamadır. Atonucci, bireyin yaşam boyu 10 ve daha fazla kişiden oluşan bir bağlanma figürü hiyerarşisi olacağını ileri sürerek, bazı bağlanma figürlerinin hiyerarşide devamlı kaldığını, bazılarının ise bu hiyerarşiden çıkarak yerine yeni bağlanma figürlerinin girdiğini iddia etmiştir (aktaran Shaver ve Mikulincer 2010, s. 452). Corstensen’e göre ise yaşlılık döneminde sosyal ağın daralmasıyla birlikte bağlanma figürleri de azalmaktadır. Yaşlılık dönemindeki, bağlama hiyerarşisi genellikle (tabi ölmedilerse), eş, kardeş ve çocuk gibi yakın akrabalarından oluşmaktadır. Özellikle kardeş ile olan bağlılığın, yaşam boyu sürdüğü gözlemlenmiştir (aktaran Shaver ve Mikulincer 2010, s. 452). Yaşlanma döneminde görülen diğer bir bağlanma figürü ise, gelişimsel dönemlerin etkisiyle sembolik ve din figürleri ile olan bağlanmalardır (aktaran Yıldız, 2012, s.22-23). Cicirelli, yaşlılık döneminde tanrı ve sembolik (bir yakının ruhu, melek gibi) öğeleri bağlanma figürü olarak seçtiklerini ve bireyin bu figürleri çocukluk dönemindeki anne veya birincil derece bakıcısına olan bağlanma ilişkisine benzetmektedir. Ayrıca, Cicirella genç yaşlarda ve 70-100 yaşlarında ki bireyler arasında, Tanrıya olan bağlılık konusundaki

farkı araştırdığında; yaşlılık ve ihtiyarlık döneminde Tanrıya bağlanmanın ölüm kaygısından dolayı daha kuvvetli olduğunu ortaya koymuştur (aktaran Shaver ve Mikulincer; 2010, s. 452).

Assche, Lutyen, Bruffaerts, Persons, Ven ve Vandenbulcke(2013), yaşam boyu bağlanma figüründeki değişiklikleri aşağıda ki Şekil.2.1’de ile özetlemişlerdir(Assche ve ark., 2013, s. 57).

Şekil 2-1: Yaşam Boyu Bağlanma Figüründeki Değişiklikler

Bağlanma stillerinin yaşlılık dönemine etkisine baktığımızda ise, çocukluk döneminde başkalarını olumsuz değerlendiren korkulu ve kayıtsız bağlanma stiline sahip bireyler yaşlılık döneminde diğer bağlanma stillerine sahip bireylere göre daha yüksek düzeyde ölüm korkusu yaşamaktadırlar. Kendini olumsuz değerlendirip, saplantılı ve korkulu bağlanan bireyler ise, yaşlılık döneminde başkalarına daha çok ihtiyaç duyduklarından dolayı, depresyon yaşama seviyeleri daha yüksektir. Bunların dışında, hem kendini hem de başkalarını olumlu değerlendirip güvenli bağlanma stili geliştiren bireyler ise yaşlılık dönemlerinde daha az ölüm korkusu yaşamakta ve kendilerinde daha az depresyon seviyesi görölmektedir (Besser ve Prel, 2008). Özetle, bireyin çocukluk döneminde birincil bakıcısı ile kurmuş olduğu ilişkinin kalitesine göre oluşan bağlanma stilleri, bireyin ergenlik, yetişkinlik ve ileri yetişkinlik dönemlerini önemli derecede etkilemektedir.

2.1.1.3. *Bağlanma stilleri*

Çocuk ve annesi arasında ki ilişki temelinde oluşan bağlanma davranışlarını ve bireysel farklılıkları ölçmek için; bağlanma kuramının ilk sistematik incelemesi Strange Situation Test (yabancı durum testi) ile Mary Ainsworth ve arkadaşları tarafından yapılmıştır. Ainsworth, yaptığı çalışmalar ile sadece bağlanma kuramının kayıtlılarını test etmemiş, aynı zamanda teoriyi geliştirerek, yeni açıklamalar ve kavramlar da eklemiştir (Bowly, 2012; Bretherton, 1992, s. 760; Hamarta, 2004, s. 58). Bu çalışmada, çocuğun oyuncaklı bir odada annesi ile birlikte odayı keşfetmesine, oyuncaklarla oynamasına izin verilmektedir. Kısa bir süre sonra odaya yabancı bir kimse gelmekte ve çocuk, bu yabancı kişi ve annesi ile kısa bir süre vakit geçirmektedir. Anne, talimattan sonra odayı terk ederek, yabancı kişi ile çocuk kısa bir süre beraber kaldıktan sonra annenin odaya tekrar çağrılmasından sonra yabancı kişi odadan ayrılır. Bu şekilde 8 epizot ve 20dk'dan oluşan tekrarlamalı uygulama, çocukların alışık olmadıkları durum karşısında ve bağlanma figürü olan annelerinden ayrıldıklarında-tekerrar birleştiklerinde, gösterdikleri bağlanma davranışlarını ölçmektedir. Çalışma sonucunda çocukların vermiş olduğu tepkiler, *güvenli*, *kaygılı/kararsız* ve *kaçınan* olmak üzere üç kategoride sınıflandırılmıştır. Bu kategorilere göre çocukların davranışları şu şekilde gözlemlenmiştir: Güvenli bağlanma gösteren çocuklar, anne odadan ayrıldığında rahatsız olmuş, endişelenmiş; döndüğünde ise rahatlama, anneye sokulma ve sevinç tepkileri sergilemiştir. Kaygılı/kararsız bağlanan çocuklar ise anne ayrıldığında altüst olurken, endişe dolu tepkilerde bulunup, anne tekrar döndüğünde endişesi hala devam etmiştir. Kaçınan bağlanma stilinde olan çocuk annesinden ayrıldığında da tekrar birleştğinde de belirgin bir tepki vermeyerek, annesine karşı soğuk davranışlar sergilemiştir (Bretherton, 1992, s. 765; Sümer ve Güngör, 1999, s. 39; Yörükkan, 2011, s. 134).

Ainsworth'un çocuklar üzerinde yapmış olduğu bu çalışmadan sonra, yetişkinlik döneminde bağlanma stillerini ölçmek için geliştirilen "yetişkin bağlanma görüşmesi" tekniği, yetişkinlik dönemine ait bağlanma araştırmalarının öncülüğünü yapmıştır. Bu teknik ile yapılan çalışma sonucunda, Ainsworth'un kategorize ettiği üç bağlanma stili, kendilerini ve diğerlerini değerlendirme biçimine göre incelenmiştir. Buna göre, güvenli bağlanan yetişkin, kendini stressiz diğerlerini de destekleyici ve güvenilebilir olarak değerlendirirken; güvenli bağlanmadan kaçınan

bireyler ise kendini stressiz, başkalarını desteklemeyen ve güvenilemez olarak değerlendirmektedir. Saplantılı¹ bağlanan birey ise, kendini stresli görürken başkalarını destekleyici tanımlamıştır(Barholomew, 1991, s.227). Yetişkin bağlanma görüşmesinden sonra, Hazan ve Sahver (1987), Ainsworth'un sınıflandırmasına benzer olarak, bağlanma stillerinin yetişkinlik döneminde yaşanan yakın (romantik) ilişkilerdeki rolünü incelemek adına “yetişkin bağlanma ölçeği” geliştirilmiştir (Barholomew, 1991, s.227; Baş, 2013; s.24). Bu çalışmada, katılımcılardan kendilerini en iyi anlatan paragrafı seçmeleri istenmiştir. Paragraflardan bazıları aşağıda verilmiştir(aktaran Büyükşahin, 2006, s. 91):

“Güvenli bağlanma stili: Sevgilimle kolaylıkla yakınlık kurabiliyorum. Rahatlıkla ona bağlanabiliyorum ve o da bana bağlanabiliyor. Terk edilmekten ya da bir başkasının bana çok yakınlaşmasından endişelenmem.

Kaçınmacı bağlanma stili: Başkalarıyla rahatlıkla yakınlık kuramıyorum ve bağlanmakta güçlükler yaşıyorum. Sevgilim bana çok yakın olduğunda sinirleniyorum. Benim istediğimden, daha fazla benimle yakınlık kurmak istediğini düşünüyorum.

Kaygılı- kararsız bağlanma stili: Sevgilim benim istediğim kadar benimle yakınlık kurmak istemiyor. Genellikle, sevgilimin beni gerçekten sevmediğini ya da benimle birlikte olmak istemediğini düşünüyorum.”

Yapılan araştırmanın(aktaran Büyükşahin, 2006; Barholomew ve Horowitz, 1991) sonucunda, güvenli bağlanma stiline sahip bireyler kolaylıkla yakın ilişkiler kurabildikleri ve ilişkilerini uzun süre sürdürebildikleri gibi romantik ilişkilerinde de mutlu, destekleyici ve yapıcı olduklarını ifade etmişlerdir. Kaygılı –kararsız olarak tanımlanan yetişkinler ise birlikte oldukları kişilerin kendilerini terk edeceğine dair endişe duyduklarını, ilişkilerinde duygusal inişler çıkışlar yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Kaçınan bağlanma stilinde sınıflandırılan yetişkinler ise, yakın ilişki kurmakta zorlandıklarını, çoğu zaman yakınlık kurmak istemediklerini söylerken, ilişkilerinde soğuk ve mesafeli davrandıkları gözlemlenmiştir (aktaran Büyükşahin, 2006, s. 91-92; Barholomew ve Horowitz, 1991, s.227). Bu çalışmaların devamında gelen ve diğerlerine nispeten daha güncel olan, Barholomew ve Horowitz (1991) tarafından yapılan “Dörtlü Bağlanma Modeli” çalışması ise ergenlerde ve yetişkinlerde bağlanma stillerini kategorize etmek için geliştirilmiştir. Türkiye’de

¹Ainsworth ‘un tanımladığı kaygılı/kararsız bağlanma stili, Yetişkin Bağlanma görüşmesinde saplantılı Bağlanma stiline denk gelmektedir(Barholomew, 1991, s.227).

Sümer ve Güngör tarafından Türk öğrencileri üzerinde yapılan geçerlilik ve güvenilirlik çalışması sonucunda, dörtlü bağlanma stillerinin Türk kültürüne uygun olduğu da saptanmıştır (Sümer ve Güngör, 1999, s. 40). Tüm bu özellikleri itibariyle, bu tezde kullanılacak olan model olarak benimsenen “dörtlü bağlanma modeli”, aşağıda detaylı bir şekilde incelenmiştir.

2.1.1.3.1. Dörtlü bağlanma modeli

Hazan ve Shaver’in öncülük yaptığı yetişkin bağlanma stilleri, daha sonra Bartholomew ve Horowitz (1991) tarafından yeniden tanımlanmıştır. Bartholomew ve Horowitz, Bowlby’nin tanımladığı içten çalışan modelleri temel alarak, bireylerin kendilerini ve başkalarını değerlendirme biçimine göre “dörtlü bağlanma modelini” oluşturmuşlardır. Yukarıda bahsedildiği gibi, çocukluk döneminde (0-3 yaş) annenin, bebeği fiziksel ihtiyaçlarıyla beraber özellikle duygusal anlamda beslemesi ile oluşan deneyimler sonucunda, bebeğin kendini ve başkalarını değerlendirme sistemi olarak adlandırılan içsel çalışma modeli, yaşam boyu devam etmektedir (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Bartholomew ve Horowitz (1991), bu zamana kadar yapılan yetişkin bağlanma stillerinde, bağlanma kuramının temeli olan zihinsel modellerin kendine ilişkin olumlu, olumsuz ve başkalarına ilişkin olumlu, olumsuz olarak ele alan bir çalışma olmadığını savunmuşlardır. Her bir zihinsel temsilin (kendisi ve başkaları) iki farklı yönü olduğunu öne sürerek; güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu bağlanma stilleri olmak üzere, dörtlü bir model oluşturmuşlardır (Aydoğdu, 2013, s. 27; Bartholomew and Horowitz, 1991).

Dörtlü bağlanma modeline göre, bağlanma stillerinin bireyin ruh haline, karakterine, problem karşısındaki tavır ve sosyal ilişkilerine etkisi aşağıdaki gibidir.

a) Güvenli bağlanma stili:Çocukluk döneminde güvene dayalı bağlanma yaşayan bireyler, olumlu benlik ve başkaları ile ilgili olumlu zihinsel temsillere sahiptirler. Bunun sonucu olarakta kendilerini sevebilir ve başkalarını da güvenilebilir olarak değerlendirmektedirler (Bartholomew ve Horowitz, 1991,s. 227). Ayrıca, çocukluk dönemlerinde annelerine sağlıklı bağlandıkları gibi ergenlik dönemlerinde akranlarına, yetişkinlik döneminde de partnerlerine sağlıklı bir şekilde bağlanabilmektedirler. Terk edilme ve başkalarının, kendilerinin izin verdiğinden, fazla yakınlaşmaları gibi kaygıları yoktur. Bunun sonucunda da, güvensiz bağlanma

stilllerine göre (korkulu, saplantılı ve kayıtsız) daha az psikolojik semptomlar gösterdikleri gibi, ruhsal sağlık düzeyleri de daha yüksek oranda olmaktadır (Bonab and Koohsar, 2011). Hem kendilerini hem de başkalarını pozitif değerlendirmelerinin sonucunda, sosyal ve diğer yakın ilişkilerinde, karşılıklı olarak, uyumlu ve doyum verici ilişkiler yaşamaktadırlar. Bu durum ise onların iyilik hallerini, yaşam kalitelerini direkt olarak etkilemektedir. Dolayısı ile güvenli bağlanan bireyler daha sağlıklı bireylerdirler ve bu da beraberinde daha sağlıklı toplum ve iletişimi getirmektedir (Egeci ve Gencoz, 2011, s. 23-27; Honari ve Saremi, 2014, s. 15). Ayrıca, güvenli bağlanan bireyler, stresle başa çıkma seviyelerinde yüksek oldukları gibi herhangi bir çatışma durumuyla karşı karşıya kaldıklarında da duygularını rahatça ifade edip, olaylara çözüm odaklı yaklaşmaktadırlar (Akın, 2011, s. 20; Bartholomew ve Horowitz, 1991,). Son olarak ise güven temelinde bağlanma yaşayan bireylerde aidiyet duygusu geliştiği için, olumsuz arkadaş, sigara kullanma, alkol kullanma, uyuşturucu bağımlılığı gibi zararlı alışkanlıklar daha az görülmektedir (Güneş, 2014a, s. 21).

b) Saplantılı bağlanma stili: Saplantılı bağlanma stilineki bireyler benlik modelinde değersiz (olumsuz) değerlendirirken, başkaları modelini olumlu değerlendiren bireylerdir. Bu stile sahip birey, kendisini diğerlerinin gözünden değerlendirdiğinden dolayı, sürekli kendisini ispat etme eğilimindedir. Ayrıca, sosyal ilişkilerinde reddedilme ve terk edilmeye dair yoğun kaygı yaşadığından dolayı; sosyal iletişim, aitlik ihtiyaçlarını karşılamak ve iletişimlerini geliştirmek için teknolojiye dayalı iletişim kanallarını daha fazla kullanmaktadırlar (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Öztürk ve Mutlu, 2010, s. 1772). Saplantılı bireyler samimi ve yakın ilişkiler kurmak istediklerini ancak, arkadaş ortamında kendilerini rahat hissetmediklerini ve arkadaşlarına vermiş oldukları değer kadar kendilerine değer verilmediğini düşünerek, ilişkilerinde tutarsız ve kontrol odaklı davranmaktadırlar. Bunun sonucunda ise yakın ilişki kurmaya karşı, kaygılı bir yaklaşım geliştirmektedirler. Ayrıca, saplantılı bireylerde özellikle ergenlik dönemiyle birlikte gelişen, bir topluma ve gruba ait olma ihtiyacını karşılamak ve kendini kabul ettirmek adına risk alma davranışlarını daha fazla görülmektedir (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Morsümbül ve Çok, 2011, s. 565; Weimer, Kerns ve Oldenburg, 2004).

c) **Korkulu bağlanma stili:**Korkulu bağlanma stiline sahip bireyler, hem kendileri hem de başkalarına ait olumsuz bilişsel modellere sahiptirler. Yakın ilişki kurmada, duygularını ifade etmekte zorlanan korkulu bağlanan birey, güvenli bağlanan bireylerin karşıtı özellikler göstermektedir. Korkulu bağlanan bireyler, kendilerini ve başkalarını olumsuz değerlendirdiklerinden ve karamsar bir yapıya eğilimli olduklarından dolayı, destek almaktan ziyade daha çok kendi kendilerine idare etme davranışı sergilerler (Aydoğdu, 2013; Chotai, Jonasson, Hagglöf ve Adolfsson,2005;Barholomew ve Horowitz, 1991, s. 227). Başkalarını güvenilmez ve samimiyetsiz olarak değerlendiren bu bireylerin, diğer bağlanma stillerine göre çatışma seviyeleri daha yüksek olmaktadır (Weimer ve ark., 2012).

d) **Kayıtsız bağlanma stili:**Kayıtsız bağlanma geliştiren bireyler; olumlu benlik ve olumsuz başkaları bilişlerine sahiptirler. Bu bireyler, diğer insanları kendilerinden daha az önemli ve değer verilebilir olarak görmektedirler. Bu nedenden ötürü, özerklik duyguları yüksek olduğu gibi; başkalarını reddetme, sosyal ilişkileri gereksiz ve sıkıcı görme eğiliminde de olmaktadırlar. Öz saygıları yüksek olan bu bireyler, herhangi bir problem karşısında işlevsel olmayan başa çıkma stratejileri kullandıklarından dolayı yakın ilişkileri kısa süreli ve doyumsuz olmaktadır. Yardım talep etme ve başkalarına bağımlı olmayı reddettikleri için psikolojik semptomları yüksek, tedaviye yaklaşımları ise düşüktür (Aydoğdu, 2013, s. 20; Bartholomew ve Horowitz, 1991;Bonab ve Koohsar, 2011, s. 200). Ayrıca, kayıtsız bağlanma stiline sahip bireyler, ergenlik öncesi çok tertipli ve düzenli olmalarına karşın, ergenlikle beraber agresiflik, hırçınlık, sinirlilik ya da tam tersi sinmişlik ve asosyallikgibi davranışlar sergileyebilmekte ve sorun yaşayabilmektedirler (Güneş, 2014b, s. 101).

2.2. Problemlı İnternet Kullanımı İle İlgili Kavramsal Çerçeve

2.2.1. İnternet nedir?

Günümüz dünyasında iletişim ve bilişim teknolojisinin hızla gelişmesiyle birlikte hizmet, eğitim, iş dünyası ve bireylerin yaşam tarzlarına kadar hemen hemen her alanında değişimler meydana gelmektedir. İlk olarak, matbaanın icadı ile başlayan iletişim teknolojisi; telgraf, gazete, hareketli film, radyo, televizyon ve günümüzde ise bilgisayar ağı olan internetin icadı ile bilişim teknolojisi olarak

devam etmektedir. İnsanoğlunun vazgeçilmezi haline gelen internet, “dünya üzerindeki milyonlarca ağın ortak bir protokol çerçevesinde iletişim kurmasını ve birbirleriyle kaynaklarını paylaşmasını sağlayan ağlar arası bir ağ” (Ögel, 2012, s.3) olarak tanımlamak mümkündür. İnternet, genel olarak; birçok bilgisayar ve bilgisayar sistemlerinin birbirine ağlar ile (kablo, uydu bağlantıları ve telsiz bağlantılar, Bluetooth, WiFi vb.) bağlı olduğu ve bu bağlantılar sayesinde iletişime ve bilgi işlemine dayalı her türlü becerinin (bilgi paylaşımının, bilgi depolamanın, video-resim paylaşma, konuşma vb.) yapılabildiği bir bilişim sistemi olarak da tanımlanabilir.

Milyonlarca bilgisayarın bir araya geldiği ağlar topluluğu olarak adlandırılan internet; bir insana, bir kuruluşa veya bir ülkeye ait olmamakla beraber, herkesin kullanabileceği tüm insanlığa ait bir sistemdir. Dünyanın birçok noktasından aynı anda veya farklı zamanlarda bilgisayar ağlarının birbirine bağlanarak en kolay, ekonomik, güvenilir ve hızlı biçimde iletişim kurarak; bilgi edinmek, bilgi toplamak, bilgi paylaşmak ve daha birçok gündelik aktivitelerin yapılmasını sağlayan internet; son yüzyılda hızla gelişmişse de, ortaya çıktığı tarih oldukça yakın bir dönem olan 1960’lar olmuştur (Çalık ve Çınar, 2009, s. 84; Yalçın, 2003, s.78).

2.2.2. İnternetin tarihsel gelişim süreci ve Türkiye’de internet gelişimi

Günümüzde her insanın rahatlıkla kullanabildiği internet sistemi, ilk olarak askeriye alanında gelişim ve kullanım haline gelmiş ve daha sonra akademik alanlarda, en sonunda ise tüm insanlığa hizmet etmesi için dünya genelinde kullanılabilir hale getirilmiştir. Bilindiği üzere askeri bir proje olarak geliştirilmeye başlanan internet sistemi, Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) ile Amerika Birleşik Devletleri (ABD) arasındaki rekabetten doğmuştur. ABD Savunma Bakanlığı tarafından, bilim ve teknolojiye öne geçmek ve askeri üstlerin bilgi akışını sağlamak amaçlı *Advanced Reserach Projects Agency (Gelişmiş Araştırma Projeleri Ajansı)* (ARPA) kurulmuştur (Güçdemir, 2003, s. 373; Muris, Meesters, Melick ve Zwambar, 2001, s.10; Yalçın, 2003, s. 77). Amerikan Hava Kuvvetleri, 1962 yılında ülke geneline yayılan askeri bilgisayar ağını kurarak, bu sisteme Amerikan Gelişmiş Savunma Araştırmaları Dairesi Ağı (*Advanced Research Projects Agency Network - ARPANET*) adını vermiştir. 1970’ de MIT, Harward, BBN ve SDC şirketleri de bu ağ kapsamına dâhil edilerek, bir sonraki sene ise Amerikan Uzay ve Havacılık

Dairesi'nin de (NASA) dâhil edilmesiyle birlikte, bilgisayar ağının kapsama alanı daha da genişlemiştir (Arısoy, 2009, s.56). 1972 yılında da bir konferans ile kamuoyuna tanıtılan ARPANET, birçok özel üniversite, devlet kuruluşları ve özel şirketlerde kullanıma girerek, 1976'da ABD ve Amerika kıtası radyo ve uydu bağlantıları sayesinde ARPANET ağı üzerinde birleştirilmiştir (Arısoy, 2009, s. 56; Güçdemir,2003, s. 373). 1986 yılında, 5000 bağlantı noktası ve 241 haberleşme grubunun, bu sisteme dâhil olmasıyla birlikte, birbirleriyle veri paylaşımını kolaylaştırmak ve ortak bir dil oluşturmak amaçlı bugünün internet ağının ana halkası olan TCP/IP geliştirilmiştir (aktaran Güçdemir, 2003, s. 374). İlk internet omurga ağı olan NSFNet (*National Science Foundation*) yine bu dönemde oluşturulmuştur (Güvenir, 2005, s.8). Bu dönemde kullanımı karmaşık olan internet; bilgisayar uzmanları, bilim adamları ve akademisyenler tarafından sadece e-posta amacıyla kullanılırken; 1991'de Tim Barnes Lee'nin *Word Wide Web*'ı (www) geliştirmesiyle video, ticaret ve sosyal ağ amaçlı kullanılabilir hale gelmiştir. Www, *dünya* genelinde kullanıcı sayısını 617.000'e yükseldiğinde ise günümüz bilgisayar ağı olan "internet" adını almıştır (Arısoy, 2009 s. 56; Güçdemir, 2003, s. 374). 1972 den sonra dünya genelinde kullanılmaya başlayan internetin Türkiye'de kullanılmaya başlaması ise 1990'lı yıllara dayanmaktadır.

İlk internet bağlantı denemesini 1987'de yapan Türkiye, 1 Ocak 1993'de Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ), Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) TR-net işbirliği ile Ankara-Washington arasında oluşturulan bir ağ ile ilk internet bağlantısını kurmuştur. ODTÜ den sonra bilgi aktarım amaçlı olarak Bilkent, Boğaziçi ve İstanbul Teknik Üniversiteleri tarafından da kullanılmaya başlayan internet; özel kurum, firma ve akademik alanlarda kullanıma geçmiştir (Güvenir, 2005, s. 8; Türkoğlu, 2013, s. 10). 1996'da internet bağlantısı TURNET tarafından yapılırken, 1997'de akademik camiyı birbirine bağlayan ise ULAKNET olmuştur. 1999'da TURNET in yerini TTnet adında yeni bir oluşum almış ve TTnet-Ulaknet aracılığı ile Türkiye genelinde kullanıma geçmiştir (Arısoy, 2009, s. 57). 2000'den sonra hızla kullanımı yayılan internetin, Türkiye'de kullanım oranı her yıl artış göstermektedir (TÜİK, 2013).

Tablo 2-1: 2004-2014 Yılları Arasında Türkiye’de İnternet Kullanım Oranları

Yıl	%Toplam kullanım	%Erkeklerde kullanım	%Bayanlarda kullanım
2004	18,8	25,7	12,1
2005	17,6	24,0	11,1
2006	30,1	39,2	20,7
2007	35,9	45,4	26,6
2008	38,1	48,6	28,0
2009	41,6	51,8	31,7
2010	45,0	54,9	35,3
2012	47,4	58,1	37,0
2013	48,9	59,3	38,7
2014	53,8	63,5	44,1

TÜİK 2013 verilerine baktığımızda (Tablo 2.1.); 2004 yılında toplam internet kullanım oranı %18,8 iken 2005 yılında bu oran %17,6 olmuş ve diğer yıllarda artarak devam etmiştir. En güncel internet kullanım oranı ise, 2014 yılında %53,8 olarak ölçülmüştür. Türkiye’nin internet kullanım oranını dünya geneli ile kıyasladığımızda, bu oranının dünya ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir. 2014 Haziran ayında Dünya İnternet istatistik (*Internet World Stats*, 2014) verilerine göre, dünya nüfusunun % 42,3 ü internet kullanmaktadır. Kuzey Amerika %87,7 ile ilk sırada yer alırken, onu %72,9 ile Avustralya takip etmekte ve Avrupa %70,5 ile üçüncü sırada yer almaktadır. Türkiye ise %53,8 ile Dünya ortalamasının üzerinde bir internet kullanım oranına sahiptir.

Kuşkusuz ki, internetin insanlığa sunmuş olduğu hizmetler internet kullanım oranının hızla artmasına sebep olmuştur. İnternet kullanım amaçları ışığında yapılan araştırma sonuçlarına göre; bireyler, birbirleriyle iletişim kurmak, eğlenmek, bilgi edinmek, oyun oynamak, alışveriş yapmak, araştırma yapmak, ticaret ile ilgilenmek

(para kazanmak), ulusal sınırları aşarak iletişim kurabilmek, haber ve bilgiye hızlı ulaşmak, dünyada yaşanan gelişme ve yenilikleri takip etmek arzusu vb. nedenlerden dolayı interneti kullanmaktadırlar (Balcı, Gölcü ve Öcelan, 2013; Ceyhan, 2010, s. 139; Ögel, 2012, s. 22-23). İnternetin sağladığı birçok fayda ve kolaylıklarını sıra, internetin aşırı kullanılması, bireyin günlük sorumluluklarını ertelemesine, çevresiyle olan ilişkilerini aksatmasına ve daha birçok olumsuzluklara sebebiyet vermesi ile internet kullanımı, problemlili bir hale dönüşmektedir.

2.2.3. Problemlili internet kullanımı ve adlandırmadaki farklılıklar

İnternetin sağladığı hizmetler, internet kullanımını insan yaşamının vazgeçilmez bir unsuru haline getirmiştir. İnternetin evde, okulda, iş yerinde insanoğlunun bulunduğu hemen hemen her yerde ulaşılabilir olması, bireylerin yaşamının büyük bir kısmını internet başında harcayarak, internet kullanımını kontrol edememelerinden dolayı, bireyin günlük yaşamında sorunlarla karşılaşmasına neden olmuştur. Bu durumda, internet alanında araştırma yapılmasını zorunlu kılmıştır. Bu alanda çalışan araştırmacılar, internetin aşırı kullanımını tanımlamak için, birçok kavram kullanmışlardır. Bunlardan en yaygın kullanılanları şunlardır: İnternet bağımlılığı – *internet addiction* (Hall ve Parson, 2001; Young ve Rogers, 1998); problemlili internet kullanımı – *problematic internet use* (Davis, Flett & Besser, 2002); patolojik internet kullanımı – *pathological internet use* (Davis, 2001); kompulsif internet kullanımı – *compulsive internet use* (Young, 2004). Tüm bu kavramlara ek olarak; siberbağımlılık, aşırı internet kullanımı, interneti kötüye kullanma gibi adlandırmalar da yapılmıştır (Davis ve Besser, 2002; Ögel, 2012, s. 107). Bütün bu kavramların genel olarak ifade ediliş biçimi olan, “internet bağımlılığı” ilk kez Goldberg tarafından DSM-IV²,de yer alan madde bağımlılığı kriterleri temel alınarak tanımlanmıştır. DSM-IV’da henüz tanımlanmayan “internet bağımlılığı” tanımı ve kriterlerinin günümüzdeki kullanılan şekli, Kimberly S. Young’un DSM-IV da yer alan patolojik kumar oynama hastalığı kriterlerinin internet bağımlılığına uyarlanması ile oluşturulmuştur (Beard ve Wolf, 2001;

²DSM (*The Diagnostic And Statistical Manual Of Mental Disorders*); Tanı Ölçüleri Başvuru El Kitabı demektir. DSM Amerikan Psikiyatri Birliği (*American Psychiatric Association*) tarafından yayınlanır. İlk defa 1952’de yayımlanmıştır. DSM-IV ise 2004 yılında yayınlanan, dördüncü yayınıdır.

Şenormancı, Konkan ve Sungur, 2010, s. 262). Young'ın belirlediği ve DSV-IV³ de yer alması öngörülen internet bağımlılığı kriterleri, sekiz sorudan oluşmaktadır. En az altı ay içerisinde, bu sorulardan beşine veya daha fazlasına evet cevabı verenlerin internet bağımlısı olduğu tanımlanmıştır. İnternet bağımlılığı tanısında “zaman” doğrudan bir kriter olmamasına rağmen, internette harcanan zaman dilimi, tanı koymada çok önemli bir role sahiptir. Buna ek olarak, bireyin herhangi bir zaman diliminde 40-80 saat çevrimiçi (online) olması, internette daha uzun süre kalabilmek için enerji içecekleri ve kafein içeren içecekler kullanması, internette kaldığı süreyi yakın çevresinden (aile-iş ortamı, arkadaş) saklamaya çalışması internet bağımlılığının en önemli belirtilerindendir (Young, 2004, s. 405).

İnternet bağımlılığının, Amerika Psikiyatri Birliğinin yayınladığı DSM-IV'da, Dünya Sağlık Örgütünün yayınladığı ICD-10⁴ da ve uluslararası geçerliliği olan herhangi bir kuruluş/yayın tarafından tam olarak tanımının yapılmaması, bu durumun farklı isimlendirme sebeplerinden bir diğeridir. Bazı araştırmacılar, tüm bu farklı tanımlamaların aslında aynı durumu ifade ettiğini savunurken; bazıları ise ortaya konulan her bir farklı tanımlamanın, internetin aşırı kullanımının farklı boyutlarını tanımlamak için kullanıldığını ileri sürmüşlerdir (Beard ve Wolf, 2001; Dinç, 2010; Griffiths, 2000; Ögel, 2012, s. 107; Yellowlees ve Marks, 2005). Bu adlandırmalardan bazıları ve tanımları şu şekildedir: “aşırı internet kullanımı”, bireyin normalinden ve planladığından daha fazla internette kalmasıdır. Aşırı internet kullanımında birey, internette kaldığı “süre” açısından değerlendirilmektedir. “İnternetin kötüye kullanımı”, bireyin internette meşgul olduğu bazı siteleri (çevrimiçi sohbet-oyun-kumar-alışveriş-suç, pornografi, vb. etkinlikler) kendisine zarar verecek derecede kullanmasıdır. Bu tanımlamada ise, bireyin internette suça teşvik edecek siteleri kullanması, kriter olarak öne çıkmıştır

³Young'ın belirlediği ve DSV-IV³ de yer alması öngörülen internet bağımlılığı kriterleri; a) İnternetle zihinsel uğraş ihtiyacı duyuyor musun (önceki yapılan internet aktivitesi hakkında veya sonraki yapacağın internet seansı hakkında düşünmek)?; b) İstenilen keyfi almak için, internet kullanma oranını artırmak ihtiyacı hissediyor musun?; c) İnternet kullanımını kontrol etmede, durdurmada ve bırakmada tekrarlayan başarısızlıkların var mı?; d) İnternet kullanımını azaltma ya da bırakma girişiminde, huzursuzluk, karamsarlık, çökkünlük veya asabiyet hissediyor musun?; e) Başlangıçta niyet ettiğinden daha uzun süre mi internette kalıyorsun?; f) İnternette dolaylı önemli ilişkilerinde kayıp yaşama ya da iş, eğitim ve kariyer fırsatlarını tehlikeye veya riske mi atıyorsun?; g) Aile üyelerine, terapistlere ve diğerlerine internette kalma süresini örtbas etmek için yalan mı söylüyorsun?; h) Olumsuz duygulardan ve sorunlardan kaçmak için mi internet kullanıyorsun (örneğin, acizlik, çöküntü, suçluluk, kaygı duyguları)?

⁴ICD (International Classification of Diseases): Uluslar Arası Hastalık Sınıflandırılması (UHS). Dünya Sağlık Örgütü tarafından yayınlanır. ICD-10 1989 yayınlanan, onuncu sayıdır.

(Dinç, 2010,s.17; Ögel,2012,s.107). İnternet bağımlılığı terimi yerine patolojik internet kullanımının daha uygun olduğunu ileri süren Davis (2001), “patolojik internet kullanımı” olarak bireyin internette belli siteleri (spesifik patolojik internet kullanımı) ya da internetin çok boyutlu (genel patolojik internet kullanımı) olarak aşırı kullanımı sonucunda, bireyde oluşan bilişsel ve davranışsal uyumsuzluk olarak tanımlıyor. Bu uyumsuzluklardan bazıları ise dalgın bilinç hali, düşük özsaygı, düşük kendilik değeri, sosyal kaygı, depresyonik bilinç hali, sinirlilik, stres, uykusuzluk ve sosyal kaygıdan kaynaklanan hızlı kalp atışları, ağızda kuruluk, terleme gibi semptomlar olmaktadır (Davis, 2001).

Günümüzde aşırı internet kullanımını tanımlamak için kullanılan en yaygın isimlerden birisi de “problemlı internet kullanımıdır”. Bu adlandırmayı internet bağımlılığından ayıran en temel özellik, internet bağımlılığı, bir hastalık olarak ele alınırken; problemlı internet kullanımı bireyin internet kullanımından dolayı günlük işlevini olumsuz etkileyen bir durum ve internet bağımlılığına sebep olan kullanım bozukluğu olarak ele alınmasıdır (Doğan, Işıklar ve Eroğlu, 2008; Yellowlees ve Marks, 2007). Beard ve Wolf (2001), Young’ın belirlediği internet bağımlılığı kriterlerinin, internet bağımlılığını ölçmede yetersiz kaldığını ve daha spesifik olarak tanımlanması gerektiğini ileri sürmüştür. Bu duruma çözüm olarak; Young’ın internet bağımlılığı kriterlerinden ilk beşini düzenleyip bağımlılık kavramı yerine “problemlı internet kullanımı” kavramını kullanmıştır(Beard ve Wolf, 2001). Beard ve Wolf ’a göre bir birey, internetle ilgili çevrimiçi olma ile zihinsel meşguliyet (1. kriter), çevrimiçi olmada giderek artan zaman harcamaları (2. kriter), durdurma girişimlerinde başarısızlık (3. kriter), kullanmayı bıraktığında asabilik (4. Kriter) ve niyetlendiğinden daha fazla kullanma (5. kriter) kriterlerinden beşine cevap veriyorsa problemlı internet kullanıcıdır. Kısaca; bireyin aşırı internet kullanımından dolayı sosyal yaşamında, iş yaşamında ve okul hayatında problemlerle karşılaşması “*problemlı internet kullanımı olarak*” tanımlanmıştır (Beard ve Wolf,2001; Yellowlees ve Marks, 2007, s. 1448). Buna ek olarak, Davis ve arkadaşları (2002) da problemlı internet kullanımı kavramını tercih ederek ölçek geliştirmişlerdir. Buna göre, problemlı internet kullanımının dört temel boyutu vardır. Eğer birey internet kullanırken kullanmadığı durumdan daha olumlu hissediyorsa (diminished impulse control: azaltılmış dürtü kontrolü), yalnızlık ve depresyon belirtileri varsa, internet kullanım anlarında sosyal rahatlık hissediyorsa

(internette sosyal ilişkileri daha kuvvetli ise) ve internette iken kafası dağılıyorsa, problemlili internet kullanıcı olarak tanımlamak mümkündür (Davis ve ark.,2002). Dinç (2010, s. 18) ise, problemlili internet kullanımını bireyin internet kullanımdan dolayı psikolojik, sosyolojik, okul ve iş hayatında zorluklarla karşı karşıya kalması olarak tanımlıyor.

Problemlili internet kullanıcısı olan birey, sürekli internette yapacaklarını düşünerek, yada internet kullanmadığında sinirlilik, depresyon, mutsuzluk ve internet kullanmak için yalana başvurma, internetin aşırı kullanımından dolayı; sorumluluklarını yerine getirememesi, yüz yüze iletişim kurmada zorluk yaşama ve uyku bozuklukları gibi daha birçok olumsuz özellikler göstererek, psikolojik yönden zorluklarla karşılaşmaktadır. İnternette aşırı zaman harcamasından dolayı, arkadaş çevresi, ailesi ve partneri ile iletişimi zayıflamakta, sosyal yalıtım (izolasyon), programlarını unutarak yada erteleyerek, iş yerinde üretkenliğin azalması gibi birçok sosyal açıdan problem yaşamaktadır. Ayrıca bireylerin internet karşısında saatlerce hareketsiz kalmasından dolayı fiziksel sorunlarla da (gözde kuruma- yorgunluk, baş-boyun-bel ağrıları, aşırı kilo alımı) karşılaşması olasıdır. Problemlili internet kullanımının diğer olumsuz yanı ise, internetin sınırsız ve kontrolsüz kullanımı altında sosyal sapmaya (siber zorbalık, pornografi, kumar oynama, vb.) sebep olmasıdır. Bunlara ek olarak, birey internetin sunmuş olduğu norm, kültür ve ahlak dışı olanlara yönelerek toplumun kabul gördüğü yaşam tarzı dışına çıkarak, kültürel yalıtımyaşayabilmektedir (Ögel, 2012).

Problemlili internet kullanıcılarına baktığımızda ise en çok ergenlerin olduğunu görmekteyiz (Spada, 2014; TÜİK, 2014). Ailesinden uzaklaşarak, kendine ait sosyal çevre geliştirme çabasında olan ergen günümüz iletişim aracı olan internette, sıkça zaman harcamaktadır. Bu dengeyi tutturamayan birçok ergen problemlili internet kullanıcısı haline dönüşerek, aile, eğitim ve sosyal hayatında sorunlarla karşılaşabilmektedir (Ceyhan, 2008; Ko, Yen, Chen, Chen & Yen 2005, s.728).

2.2.4 Ergenlik ve problemlı internet kullanımı

İnternetin insan hayatına girmesiyle birlikte, hızlı ve güvenilir bilgiye ulaşma, diğerleriyle iletişim sağlama, eğlenme gibi birçok yönden kolaylık da beraberinde gelmiştir (Ögel, 2012, s. 22-23). Kuşkusuz internetin sağlamış olduğu bu imkânlar ve daha fazlası, internet kullanımını gün geçtikçe artırır hale getirmiştir. Yapılan araştırmalara baktığımızda, Türkiye de internet kullanım oranı dünya ortalamasının (%42,3) üzerine çıkarak, %53,8'e dayandığı görülmektedir (TÜİK, 2014). İnternet kullanım oranlarında yaş ortalamalarına baktığımızda ise, Tablo 2.2.'de gösterildiği gibi yaş grupları arasında farklılıklar görülmektedir.

Tablo 2-2: 2010-2014 YaşGruplarına Göre Türkiye de İnternet Kullanım Oranı

Yıl	16-14	25-34	35-44	45-54	55-64
2010	62,9	58,5	34,7	22,4	7,8
2011	65,8	58,8	39,7	22,7	10,4
2012	67,7	68,7	42,6	25,5	11,9
2013	50,9	73,0	45,6	24,9	11,1
2014	55,1	67,1	52,0	30,4	15,3

TÜİK 2013 verilerine bakıldığında, 2010 yılında internet kullananların çoğunluğunu %62,9 ile 16-24 yaş aralığı oluşturmakla birlikte, bu yaş grubundaki kullanım oranı ilerleyen yıllarda da artarak devam etmektedir. En son gösterge olan 2014 yılı ölçümlerine göre, internet kullanımı yaş grupları bakımından, %73 kullanım oranı ile birinci sıra 16-24 yaş aralığı ile ergenlerde, %67,1 kullanım oranı ile ikinci sırayı 25-34 yaş aralığı ile genç yetişkinlerde görmekteyiz. Tablo sonuçlarına baktığımızda, Türkiye'de internet kullanımının hızla arttığını ve internet kullanma yaşının en fazla 14-16 yaş grubu olan ergenlerde olduğu görülmektedir (TÜİK, 2014). Ayrıca, ergen grubunun internet kullanım oranı (%73,0) Türkiye ortalamasının (% 53,8) oldukça üzerinde olması, ergenlerin problemlı internet kullanıcısı olarak büyük bir risk grubu oluşturduğunu işaret etmektedir. Ergenlerin bu denli internet kullanması ayrıca merak konusu olmuş ve araştırmacıların bu alana

yoğunlaşmasına sebep olmuştur(Mestçi, 2007, s. 181). Ergenlerde internet kullanım amaçları üzerinde yapılan araştırmalar ışığında ortaya çıkan sonuçlara göre, ergenler en çok aşağıdaki aktiviteleri yapmak için internet kullanmaktadırlar (Cömert ve Kayıran 2010,167-168; Ögel, 2012):

- ✓ Gezinti yapmak (Facebook, Twitter, Instagram vb. programlar ile),
- ✓ Mesajlaşmak (e-posta, Whatsapp, Line, Facebook vb. programlar ile),
- ✓ Sanal sohbet odalarında sohbet etmek, yeni insanlarla tanışmak,
- ✓ Ödev yapmak,
- ✓ Bilgisayar-internet oynamak,
- ✓ Müzik dinlemek.

Kuşkusuz ki internetin sağlamış olduğu çok yönlü olumlu hizmetler ve bu hizmetlerin kolaylıkla elde edilir olması kullanım oranını gün geçtikçe artırır hale getirmektedir. İnternet kullanımındaki bu süregelen artış ise kullanımıyla birlikte birçok olumsuzluğuda beraberinde getirmektedir. İnternetin, ergenlerin gelişim dönemi ihtiyaçları olan; sosyal çevre oluşturma, kendini beğendirme, ifade etme, yaşadığı olumsuzluklardan kurtulma gibi olanaklar sağlaması, internet kullanımını cazip hale getirmiş ve bu durum da problemlili internet kullanıcı olarak ergenlerin büyük bir risk grubu oluşturmalarına sebep olmuştur (Doğan ve ark.,2008; Mestçi, 2007,s.181; Odacı ve Çelik, 2013; TÜİK, 2014). Ergenlerde ki internet kullanımının risk oluşturmalarının sebeplerinden biri, kimlik ve kişilik gelişimi döneminde olan ergenin problemlili internet kullanıcısı olması durumunda, bu durumun ergenin hayatında kalıcı olumsuz etkiler bırakmasıdır. Araştırmalara göre(Doğan ve ark., 2008, s. 108; Güneş, 2008, s. 209-213; Turan, 2008, s. 91) problemlili internet kullanıcısı olan bir ergen şu sorunları yaşayabilir:

- ✓ Aile, arkadaş ve sosyal çevre ile olan yüz yüze iletişiminin azalması sonucu, aile içi çatışma, sosyal yalıtılmışlık ve iletişim problemleri yaşayabilir.
- ✓ İnternetteki aktivitelerin içerdiği, ahlaki mesaj ve şiddet içeren mesajlardan dolayı olumsuz kimlik oluşumu ve suça teşvikle karşı karşıya kalabilir.
- ✓ İnternette geçirilen zamanın artmasıyla birlikte, fiziksel rahatsızlıklar (uykusuzluk, göz yorgunluğu, sırt/boyun-baş-kas ağrıları vb.) yaşayabilir.
- ✓ Sorumluluklarını erteleyerek akademik başarısında düşüş yaşayabilir.

- ✓ Myspace taklitçiliği⁵ yaparak, kişilik gelişimi olumsuz etkilenebilir.
- ✓ Problemlerli internet kullanımından dolayı ego sörfü⁶, enformografi⁷, blog ifşacılığı⁸, Youtube-narsizmi⁹, Google takibi¹⁰, siberhondrik¹¹, photolurking¹², Wikipedializm¹³, cheese podding¹⁴ vb. problemlerle karşılaşabilir.
- ✓ İnternet bağımlısı olabilir.
- ✓ Patolojik ve psikolojik rahatsızlıklar yaşayabilir.

Ergenlerin problemlerli internet kullanımından dolayı yukarıda saydığım ve dahası olan sorunlarla karşılaşacak olması, bu alandaki araştırmaları zorunlu kılmıştır. İnsan hayatında birçok olumsuz etkileri olan problemlerli internet kullanımı ile ilgili yapılan araştırmalara baktığımızda, bunun sebeplerinin birçok etmene ve özellikle bireyin çocukluk döneminde annesi ile kurmuş olduğu ilişki ile yakından alakalı olduğu görülmektedir.

2.3. Problemlerli İnternet Kullanımı Ve Bağılanma Stillerine Dair Araştırmalar

Bu bölümde bağılanma stilleri ile problemlerli internet kullanımı ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi açıklayan araştırmalara değinilmiştir.

Odacı ve Çıkrıkçı'nın (2014, s. 64-66) yapmış olduğu araştırma sonuçlarına göre, kayıtsız ve saplantılı bağılanma stilleri ile problemlerli internet kullanımı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Kayıtsız bağılanma stiline sahip bireylerin, gerçek yaşamda duygu ve düşüncelerini ifade etmekte zorlanmaları internet kullanımına olan meyillerini artırmıştır. Bununla birlikte, güvenli ve korkulu bağılanma stilleri ile problemlerli internet kullanımı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ayrıca araştırma; bireyin iyilik halinin, problemlerli internet

⁵ Myspace taklitçiliği: internette başka bir kişiliğe, başka bir role bürünme takıntısı.

⁶ Ego sörfü: düzenli aralıklarla internette kendi ismini aratan ve hakkında internette ne gibi bilgilere ulaşıldığını kontrol eden kişilerin yakalandığı rahatsızlık.

⁷ Enformografi: bilgi açlığını internette dindirmeye çalışma.

⁸ Blog ifşacılığı: bilinmemesi ve yayınlanmaması faydalı olan bilgileri online yayınlama merakı.

⁹ Youtube-narsizmi: kendisini tanıtmak için sürekli kendi videolarını sitelerde yayınlama, yayınlama

¹⁰ Google takibi: tanıdık ya da tanımadık kişiler hakkında internet üzerinden bilgi edinmeye çalışmak.

¹¹ Siberhondrik: en ufak hastalık belirtisinde, doktora gitmek yerine internette tedavi yöntemleri arama

¹² Photolurking: internette saatlerce başkalarının fotoğraf albümlerine bakma

¹³ Wikipedializm: günün önemli bir kısmını internet ansiklopedisi Wikipedia'ya katkıda bulunmak yazılar yazmak ve metinlerde tashih yapmaya harcamak

¹⁴ Cheese podding: günün büyük bir kısmını internette şarkı indirmek için kullanmak (Turan, 2008)

kullanımını etkilediğini de belirtilerek, bireyde iyilik hali yükseldikçe, problemlili internet kullanım oranının düştüğünü saptamıştır.

Debernardi (2012, s. 62)'nin yaptığı tez araştırmasına göre, kaygılı ve kaçınan bağlanma stillerinin problemlili internet kullanımının dört alt faktörü arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkisi vardır. Ayrıca, bağlanma stillerinden kaygılı bağlanan bireyler ile çevrimiçi sosyalleşme arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Araştırmanın genel sonucuna baktığımızda ise kaygılı ve kaçınan bağlanma stilleri problemlili internet kullanım riskini artırmaktadır. Shin, Kim ve Jang(2011), 141 erkek üzerinde yapmış oldukları araştırmada, kaçınan ve korkulu bağlanma stiline sahip bireylerin problemlili internet kullanma eğiliminin daha fazla bulmuşlardır.

Görüldüğü gibi ülkemizde, problemlili internet kullanımı ve bağlanma stili arasındaki ilişkiye dair araştırmaların sınırlı olması, bu araştırmayı gerekli kılmıştır.

BÖLÜM III: YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırma lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ile problemlili internet kullanmaları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemeye yönelik, betimsel araştırma modellerinden, ilişkiisel tarama modelinin kullanıldığı bir araştırmadır. Araştırmanın bağımsız değişkenleri olarak, cinsiyet, sınıf düzeyi, anne-baba eğitim seviyesi, kardeş sayısı, doğum sırası, sosyal medya kullanımı, internet kullanım yeri, internet limiti, ebeveyn internet kullanım denetimi ve internet kullanım amacı değişkenleri olup, sürekli değişkenler ise bağlanma stilleri puanları ve problemlili internet kullanım puanları olmuştur

3.2. Araştırma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu, betimsel araştırma modellerinden rastgele tabakalı örnekleme seçme yöntemiyle oluşturulmuştur. Araştırma grubu aşağıda yer alan 4 adım dâhilinde oluşturulmuştur.

1. Konya ilçelerinin gelişmişlik düzeyine göre 3 kategoride sınıflandırılması yapılmıştır (Konya Karman İlçeleri Sosyal Gelişmişlik Endeksi, 2011; Buluş, Erdoğan, Özel, 2012) . Sınıflandırma Tablo 3.1.'de gösterilmiştir.

2. Bu 3 sınıflandırmadan, rastgele tabakalı seçim yöntemiyle 1. dereceden Meram İlçesi, 2. dereceden Seydişehir ilçesi, 3. dereceden ise Bozkır ilçesi seçilmiştir.

3. Seçilmiş ilçelerde bulunan Anadolu liseler tespit edildikten sonra, her ilçeden rasgele seçim ile birer tane okul belirlenmiştir. Bu okullar; Meram ilçesinden Meram Anadolu lisesi, Seydişehir ilçesinden Enis Şanlıoğlu Anadolu Lisesi, Bozkır ilçesinden Bozkır Anadolu Lisesi'dir.

4. Seçilen okullardan lise1, lise 2 ve lise 3 düzeyindeki sınıflardan rastgele birer tane sınıf seçilerek araştırma grubu oluşturulmuştur.

Tablo 3-1: Konya İlçeleri Gelişmişlik Sıralaması Sınıflandırması

Gelişmişlik Sıralaması	Düzeyi	İlçe İsimleri
1. Derecede Gelişmiş İlçeler		Selçuklu, Meram , Karatay
2. Derecede Gelişmiş İlçeler		Ereğli, Karaman, Akşehir, Seydişehir , Kulu, Karapınar, Beyşehir, Cihanbeyli, Ilgın, Altınekin, Çumra, Sarayönü, Kadınhanı, Sarıveliler, Hadim,
3. Derecede Gelişmiş İlçeler		Ermeneek, Başayla, Yunak, Güneysınır, Kâzımkarabekir, Emirgazi, Çeltik, Doğanhisar, Yalılıyük, Halkapınar, Akören, Bozkır , Hüyük, Tuzlukçu, Ayrancı, Taşkent, Derbent, Ahırlı, Derebucak

Araştırmaya her lisede olmaması sebebiyle hazırlık sınıfı öğrencileri ve üniversiteye hazırlık sürecinde olmaları sebebiyle de lise 4. sınıf öğrencilerin dâhil edilmemiştir.

Araştırma grubu 2015-2016 eğitim öğretim döneminde öğrenim gören, 109'u kız, 91'i erkek olan 200 lise öğrencisinden oluşmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları şunlardır;

1. Yakın İlişkiler Yaşantılar Envanteri (YİYE)
2. Problemlili İnternet Kullanım Ölçeği-Ergen (PİKÖ-E)
3. Kişisel Bilgi Formu

3.3.1. Yakın ilişkiler yaşantılar envanteri (YİYE)

Yakın İlişkiler Yaşantılar Envanteri(Experience in Close Relationship) Brennan, Clark ve Shaver tarafından 1998 yılında geliştirilmiş olup, Türkçe psikometrik değerlendirilmesi 1999 yılında Sümer ve Güngör tarafından yapılmıştır (Sümer, 2006, s. 4, 8-9). Bu ölçek, yetişkinlikte romantik bağlanmayı ölçtüğü varsayılan 60 ölçeğin faktör analizine tabi tutularak oluşturulmuştur (aktaran

Büyükşahin, 2006, s. 131). Analiz sonucunda yakın ilişkilerde “kaçınma” ve “kaygı” olmak üzere iki boyut elde edilmiştir. Her bir alt boyut 18’er olmak üzere, toplam 36 maddeden oluşmaktadır. Katılımcılar her bir maddenin kendini ne kadar yansıttığını 1-7 arasında (1: beni hiç tanımlamıyor; 7: beni tamamıyla tanımlıyor) puan vererek değerlendirmiştir. İki boyut üzerinde (kaçınma, kaygı) küme analizi yöntemiyle oluşturulan YİYE, aldıkları puanlara göre, Bartholomew ve Horowitz’in (1991) geliştirdiği DBM (Dörtlü Bağlanma Modeli) içerisinde de sınıflandırılabilir. Her iki boyuttan düşük puan alan katılımcılar (düşük kaygı, düşük kaçınma) güvenli bağlanma stilinde değerlendirilmekte, her iki boyuttan yüksek alanlar (yüksek kaygı, yüksek kaçınma) korkulu bağlanma stilinde değerlendirilmektedir. Katılımcı; kaygı boyutunda yüksek, kaçınmadan düşük puan alması durumunda, saplantılı; kaygıdan düşük kaçınma boyutundan yüksek puan alması durumunda ise kayıtsız bağlanma stilinde değerlendirilmiştir (Sümer, 2006, s. 9). Böylece ölçekten hem boyutlar temelinde sürekli ölçüme dayalı, hem de kategorik sınıflandırma yöntemiyle iki tür ölçüm alınabilmektedir.

Ayrıca, Sümer ve Güngör tarafından bağlanma stillerini ölçmek için geliştirilen İÖ (İlişkiler Anketi) ve İÖA (İlişki Ölçekleri Anketi) ile YİYE’nin karşılaştırılması sonucunda, üç ölçeğin dört bağlanma stilini yordamak için yapılan diskriminant fonksiyon analiz sonuçlarına göre; iki boyuttan oluşan İÖ’nin 1. fonksiyonu toplam varyansın %62’sini, 2. fonksiyonu toplam varyansın %34’ünü açıklarken, iki boyuttan oluşan İÖA’nın ise 1. fonksiyonu toplam varyansın %73’nü, 2. fonksiyonu toplam varyansın %24’nü açıkladığı bulunmuştur. YİYE üzerinde, grupları yordamak için yapılan analizde, 1. fonksiyon (güvenli-korkulu stilleri) toplam varyansın %81’ni, 2. fonksiyon (kayıtsız-saplantılı) toplam varyansın %17’sini açıklamıştır (Sümer, 2006, s. 14).

Her üç ölçeğin, diskriminant fonksiyon puanları temelinde, katılımcıların dört bağlanma grubu içinde toplam tesadüfî doğru sınıflandırılma yüzdeleri, İÖ için %24, İÖA için %22 ve YİYE için %25 bulunmuştur. Güvenli bağlanma stilinin doğru sınıflandırılması, her üç ölçekte yüksek iken; korkulu bağlanma İÖ ve İÖA ‘de tesadüfî sınıflandırmanın altındadır. YİYE’de ise güvensiz grupların tesadüfî doğru sınıflandırma oranında, diğer ölçeklerden daha yüksektir.

YİYE'nin kaygı boyutu için 86, kaçınma boyutu için 90'asahip olmasıyla güvenilirlik katsayısı yüksek bulunmuştur. Ayrıca, iki faktörlü çözüm sonucuna göre, ölçek toplam varyansın %38'ni açıklarken, kaçınma boyutu %22'sinin ve kaygı boyutu %16'sını açıklamaktadır (Sümer, 2006, s. 15). Son olarak ise, ölçeğin kaygı boyutunun iç tutarlılık katsayısı 86, kaçınma alt boyutunun iç tutarlılığı 89 olarak bulunmuştur (Büyükşahin, 2006).

Bağlanma stilleri bakımından, yetişkin bağlanma ölçeklerinin karşılaştırılmasının sonucunda (Sümer, 2006, s. 20), Yakın İlişkiler Yaşantılar Envanteri'nin; 1) iki alt boyuttan (18'er madde ile) oluşan 36 soruluk YİYE'nin Türk kültürüne uygunluğu ve yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip olması, 2) kaygı ve kaçınma boyutlarının kategorik temeldeki ölçümlerden daha yüksek yordama gücüne sahip olması, 3) dörtlü bağlanma modeli bakımından diğer ölçeklerden daha iyi performans göstermesi ve her üç ölçeğinde (İÖ, İAÖ, YİYE) Türkçe uyarlamasını yapan Sümer'in tavsiyesi üzerine; yetişkinlerde yakın ilişkiler yaşantılar envanterinin yapılacak çalışma için daha uygun olduğu görülmüştür.

3.3.2. Problemlerli internet kullanım ölçeği-ergen (PİKÖ-E)

Problemlerli internet kullanım ölçeği ilk olarak Ceyhan, Ceyhan ve Gürçan'ın 2007 yılında 2491 üniversite öğrencisinin problemlerli internet kullanım düzeylerini ölçmek amacıyla oluşturulmuştur. Daha sonra, 2009 yılında Ceyhan ve Ceyhan tarafından ergenlerde problemlerli internet kullanım düzeyini ölçmek amacıyla, PİKÖ temel alınarak, 678 lise öğrencisi üzerinde geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır.

Problemlerli internet kullanım ölçeği-ergen (PİKÖ-E) "internetin olumsuz sonuçları", "aşırı kullanım", "sosyal fayda/sosyal rahatlık" olmak üzere üç alt boyut ve toplam 27 maddeden oluşmaktadır. Söz konusu ölçeğin, toplam varyansı %49,35 iken, 14 maddeden oluşan 1. faktörün (internetin olumsuz sonuçları) varyansı %37,73, 6 maddeden oluşan 2.faktörün (aşırı kullanım)varyansı %6,48 ve 3. faktör (sosyal fayda/sosyal rahatlık)varyansı %5,14 olarak bulunmuştur (Ceyhan ve Ceyhan,2014, s. 60). PİKÖ-E'nin güvenilirlik çalışmaları sonucunda, genel iç tutarlılık katsayısı " (α) 0,93 olarak bulunurken, İnternetin olumsuz sonuçları

boyutunun iç tutarlılık katsayısı 0,93, aşırı kullanım boyutunun iç tutarlılık katsayısı 0,76 ve sosyal fayda/sosyal rahatlık boyutunun iç tutarlılık katsayısı 0,78 bulunmuştur (Ceyhan ve Ceyhan, 2014, s. 61).

5’li Likert tipine sahip olan ölçek, “tamamen uygun”, “oldukça uygun”, “biraz uygun”, “nadiren uygun” ve “hiç uygun değil” derecelendirme seçeneklerinden oluşmaktadır. Katılımcılar her bir madde için kendilerine uygun olan seçeneği değerlendirerek cevaplamaktadır. Ölçekten en düşük 27 puan, en yüksek 135 puan alınabilmektedir(Ceyhan ve Ceyhan,2014, s. 63).

PİKÖ-E’yi PİKÖ’den ayıran belirgin özellikleri ise şöyledir: üniversite öğrencileri için geliştirilen PİKÖ’nün 2.faktörü olarak ele alınan ‘sosyal fayda/sosyal rahatlık’ boyutu, lise öğrencileri için geliştirilen PİKÖ-E’nin “aşırı kullanım” ile yer değiştirerek 3.faktör olarak ele alınmıştır. Bunun sebebi olarak, ergenlerin gelişim ihtiyaçları doğrultusunda çevreyle sosyal ilişkilerin yoğun yaşanması ve internetin sosyal ilişkilerde büyük öneme sahip olduğuna işaret etmesidir(Ceyhan ve Ceyhan, 2014, s. 62-63). Üniversite öğrencilerine yönelik geliştirilen ölçek 33 maddeden oluşurken, ergenlere yönelik ölçekte altı madde çıkarılarak 27 madde ile sınırlandırılmıştır (Ceyhan, Ceyhan ve Gürcan, 2007; Ceyhan ve Ceyhan, 2014).

Yaptığım araştırmanın lise öğrencilerinden oluşması ve PİKÖ-E’nin problemleri internet kullanımını ölçmede yeterli özelliklere sahip olması sebebiyle PİKÖ-E çalışmam için uygun görülmüştür.

3.3.3.Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu, araştırmaya katılan öğrencilerin yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi, ebeveyn eğitim durumu gibi demografik özelliklerini ve internet kullanımına dair bilgilerini öğrenmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır.Araştırma grubunun kişisel bilgi formuna ait sonuçları Tablo 3.2.’de gösterilmiştir.

Tablo 3,2’ye göre, 200 lise öğrencisinden oluşan araştırma grubunun 109’u (%54,5’i) kız öğrenciden, 91’i (%45,5’i) erkek öğrenciden, bunların 69’u (%34,5’i) lise 1, 68’i (%34’ü) lise 2 ve 63’ü (%31,5’i) lise 3 öğrencisinden oluşmaktadır.

Araştırma grubunun 83'nün (%41,5'inin) doğum sırası 1 olup, evin en büyük çocuğu veya tek çocuğudur. Araştırma grubunun 51'nin (%25,5'nin) doğum sırası 2 olup evin ikinci çocuğu, 45'nin (%22,5'nin) doğum sırası 3 olup, evin üçüncü çocuğu, 14'nün (%7,0'nin) doğum sırası 4 olup evin dördüncü çocuğu, 4'nün (%2,0'nin) doğum sırası 5 olup evin beşinci çocuğu, 2'sinin (%1,0'nin) doğum sırası 6 olup evin altıncı çocuğu ve son olarak 1 öğrencinin (%0,5'nin) doğum sırası 8 olup evin sekizinci çocuğu olduğu görülmektedir. Tabloya genel olarak baktığımızda ise, araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun birinci, ikinci ve üçüncü çocuk oldukları görülmektedir. Kardeş sayısı verilerini daha anlamlı kullanabilmek adına, 4'den az kardeşi olanlar ve 4 ve 4'den fazla kardeşi olanlar olmak üzere 2 sınıfta birleştirilmiştir. Bunun sonucunda, öğrencilerin 155'i (%77,5'i) 4'den az kardeşe sahipken, 45'i(%22,5'i) 4 ve 4'den fazla kardeşe sahiptir.

Tablo 3-2: Kişisel Bilgi Formuna Ait Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

Değişken		N	%	%Yığılmalı
Cinsiyet	Kız	109	%54,5	%54,5
	Erkek	91	%45,5	%100
	Toplam	200	%100	
Sınıf Düzeyi	Lise1	69	%34,5	%34,5
	Lise2	68	%34,0	%68,5
	Lise3	63	%31,5	%100
	Toplam	200	%100	
Kardeş Sayısı	4'den az kardeşi olanlar	155	%77,5	%77,5
	4 ve 4'den fazla kardeşi olanlar	45	%22,5	%100
	Toplam	200	%100	
Doğum Sırası	1	83	%41,5	%41,5
	2	51	%25,5	%64,0
	3	45	%22,5	%86,5
	4	14	%7,0	%93,5
	5	4	%2,0	%95,5
	6	2	%1,0	%99,5
	8	1	%0,5	%100
	Toplam	200	%100	
Anne Eğitim Seviyesi	İlköğretim	154	%77,0	%77,0
	Ortaöğretim	33	%16,6	%93,5
	Üniversite	13	%6,5	%100
	Toplam	200	%100	
Baba Eğitim Seviyesi	İlköğretim	112	%56,3	%56,3
	Ortaöğretim	49	%24,6	%80,9
	Üniversite	38	%19,1	%100
	Toplam	199	%100	
İnternet Kullanım Amacı	Ödev hazırlamak	59	%29,5	%29,5
	Film-müzik indirmek	28	%14,0	%43,5
	Sosyal medya	22	%11,0	%54,5
	Oyun oynamak	22	%11,0	%65,5
	Sohbet	14	%7,0	%72,5
	Hepsi	55	%27,5	%100
	Toplam	200	%100	
Sosyal Medya Hesabı Kullanıyormusunuz?	Evet	152	%76,0	%76,0
	Hayır	47	%23,5	%99,5
	Kayıp madde	1	%0,5	%100
	Toplam	200	%100	
İnternet Kullanım Yeri	Ev	100	%50,0	%50,0
	Okul	13	%6,5	%56,5
	İnternet Kafe	7	%3,5	%60,0
	Mobil	80	%40,0	%100
	Toplam	200	%100	
İnternetiniz Limitsiz Mi?	Evet	93	%46,5	%46,5
	Hayır	107	%53,5	%100
	Toplam	200	%100	
Ebeveyniniz İnternet Kullanımınızı Denetliyor mu?	Evet	141	%70,5	%70,5
	Hayır	58	%29,0	%99,5
	Cevaplamayanlar	1	%0,5	%100
	Toplam	200	%100	

Tablo 3,2'ye göre, 200 lise öğrencisinden oluşan araştırma grubunun 109'u (%54,5'i) kız öğrenciden, 91'i (%45,5'i) erkek öğrenciden, bunların 69'u (%34,5'i) lise1, 68'i (%34,0'ı) lise 2 ve 63'ü (%31,5'i) lise 3 öğrencisinden oluşmaktadır.

Araştırma grubunun 83'nün (%41, 5'nin) doğum sırası 1 olup, evin en büyük çocuğu veya tek çocuğudur. Araştırma grubunun 51'nin (%25,5'nin) doğum sırası 2 olup evin ikinci çocuğu, 45'nin (%22,5'nin) doğum sırası 3 olup, evin üçüncü çocuğu, 14'nün (%7,0'nin) doğup sırası 4 olup evin dördüncü çocuğu, 4'nün (%2,0'nin) doğum sırası 5 olup evin beşinci çocuğu, 2'sinin (%1,0'nin) doğum sırası 6 olup evin altıncı çocuğu ve son olarak 1 öğrencinin (%0,5) nin doğum sırası 8 olup evin sekizinci çocuğu olduğu görülmektedir. Tabloya genel olarak baktığımızda ise, araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun birinci, ikinci ve üçüncü çocuk oldukları görülmektedir. Kardeş sayısı verilerini daha anlamlı kullanabilmek adına, 4'den az kardeşi olanlar ve 4 ve 4'den fazla kardeşi olanlar olmak üzere 2 sınıfta birleştirilmiştir. Bunun sonucunda, öğrencilerin 155'i (%77,5'i) 4'den az kardeşe sahipken, 45'i(%22,5'i) 4 ve 4'den fazla kardeşe sahiptir.

Araştırma grubunun 154'ünün (%77'sinin) annesi ilköğretim mezunu, 33'ünün (%16,5'inin) annesi ortaöğretim mezunu, 13'ünün (%6,5'inin) annesi üniversite mezunudur. Sonuçlara genel olarak baktığımızda, öğrencilerin çoğunluğunun annesi ilköğretim mezunu olduğunu görmekteyiz.

1 kişinin bu soruya cevap vermediği 200 lise öğrencisinden, 112'sinin (%56,3'ünün) babası ilköğretim mezunu, 49'unun (%24,6'sının) babası ortaöğretim mezunu, 38'inin (%19'unun) babası üniversite mezunudur. Sonuçlara genel olarak baktığımızda yine öğrencilerin çoğunluğunun babasının ilköğretim mezunu olduğunu görmekteyiz.

Öğrencilerin 59'u (%29,5'ni) ödev hazırlamak, 28'i (%14, 0'ı) film veya müzik indirmek, 22'si (%11,0'ı) sosyal medya kullanmak, 22'si(%11,0) oyun oynamak, 14'ü (%7,0'ı) sohbet etmek amacı ile interneti daha çok kullanırken, 55'i(%27,5'i) sayılan tüm türleri (ödev hazırlamak, film, müzik indirmek, sosyal medya kullanmak, oyun oynamak, sohbet etmek) yoğun olarak kullanmaktadırlar

Araştırma grubunun 152'si (%76'sı) sosyal medya (Twitter, Facebook, Instagram, Vine, Periscope.tv, LinkedIn gibi) hesaplarından en az bir tanesini kullanırken, 47'si (%23,5'i) hiçbir sosyal medya kullanmamaktadır.

Araştırma grubunun 100'ü(%50'si) interneti evde kullanmakta, 80'ni (%40'ı) telefonda, 13'ü (%6,5'i) okulda ve 7'si (%3,5'i) internet kafede kullanmaktadır. Öğrencileri 93'ü(%46,5'i) interneti sınırsız kullanırken 107'si (%53,5'i) interneti kotalı kullanmaktadır. Son olarak 141'inin (%70,5'nin) internet kullanımını ebeveyn tarafından denetlenirken 58'inin (%29'unun) internet kullanımını denetlenmemektedir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmadaki veriler, ders saati içerisinde okul idaresi, rehberlik öğretmeni ve dersten sorumlu öğretmenden izin alınarak, araştırmacı tarafından grup uygulaması biçiminde toplanmıştır. Ölçeği cevaplamak istemeyen öğrenciler, araştırmadan muaf tutulmuş olup, uygulama öncesinde ve esnasında gerekli açıklamalar araştırmacı tarafından yapılmıştır. Uygulama bir ders süresi olan 45 dakikada içerisinde tamamlanmıştır

3.5. Verilerin Analizi

Bu araştırmaların analizinde SPSS 22 programı kullanılmış olup, ölçeklerin değişkenlerle olan ilişkileri ANOVA, Bağımsız Örneklem T-Testi (verilerin normal dağılıma uyduğu durumlarda), Kruskal Wallis Testi (verilerin normal dağılım göstermediği durumlarda) çapraz tablo ve tanımlayıcı istatistik analizleri kullanılarak yapılmıştır.

BÖLÜM IV: BULGULAR

Bu bölümde, lise öğrencilerinin bağlanma stillerinin problemlili internet kullanımına etkisi incelenerek, alt problemlere cevap verilmiştir.

4.1. Genel Probleme Ait Bulgular

i) Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri problemlili internet kullanımını etkilemekte midir?

Bağlanma stili ve alt boyutları (kaçınma ve kaygı), problemlili internet kullanımı ve alt boyutları (int. olumsuz sonuçları, int. aşırı kullanımı ve sosyal fayda/rahatlık) puanlarına dair basıklık ve çarpıklık değerleri incelenmiş ve sonuçlar Tablo 4.1.'de gösterilmiştir.

Tablo 4-1: Bağlanma Stilleri ve Alt Boyutları, Problemlili İnternet Kullanımı ve Alt Boyutları Varyans Analiz Sonuçları

	Bağlanma Stilleri	Kaçınma	Kaygı	PİK	İnt. Olumsuz Sonuçları	Aşırı Kullanım	Sosyal Fayda/Rahatlık
N	200	200	200	200	200	200	200
Basıklık	,34	1,06	,08	,59	1,09	-,09	,18
Çarpıklık	-,88	-,91	-,24	1,04	1,31	,18	,95

Tablo 4.1.'e baktığımızda, bağlanma stilleri basıklık (,34) bağlanma stilleri çarpıklık (-,88); kaçınma basıklık (1,06) kaçınma çarpıklık (-,91); kaygı basıklık (,08) kaygı çarpıklık (-,24); problemlili internet kullanım düzeyi basıklık (,59) problemlili internet kullanım düzeyi çarpıklık (1,04); internetin olumsuz sonuçları basıklık (1,09), internetin olumsuz sonuçları çarpıklık (1,31); internetin aşırı kullanım basıklık (-,09), internetin aşırı kullanım çarpıklık (,18) ve sosyal fayda/rahatlık basıklık (,18), sosyal fayda/rahatlık çarpıklık (,95) değerleri bulunmuştur. Bu değerlerin Tabachnick & Fidell (2013)'in normal dağılım için kabul gördüğü -1,5 ile 1,5 aralığında olduğu görülmektedir.

Araştırma grubunun bağlanma stillerine ilişkin tanımlayıcı istatistik değerleri ve lise öğrencilerinin bağlanma stillerine göre problemlü internet kullanımına ilişkin tek yönlü varyans analizi Tablo 4.2.'de gösterilmiştir.

Tablo 4-2: Bağlanma Stilleri Tanımlayıcı İstatistik Değerleri ve Bağlanma Stillerine Göre Problemlü İnternet Kullanımına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Bağlanma Stilleri	N	%	%Yığılmalı	Ort	Ss	F	P
Güvenli B.	69	34,50	34,50	2,04	,61	3,89	,010
Kayıtsız B.	36	18,00	52,50	2,06	,60		
Saplantılı B.	22	11,00	63,50	2,43	,94		
Korkulu B.	73	36,50	100	2,37	,74		
Toplam	200	100		2,21	,72		

Tablo 4.2.'de ankete katılan öğrencilerin kaygı ve kaçınma skorları baz alınmış ve ortanca yöntemi kullanılarak bağlanma stilleri oluşturulmuştur. Buna göre kaçınma skoru 3,47 ve altı ise *düşük kaçınma*, 3,47'den büyükse *yüksek kaçınma* olarak ele alınmıştır. Aynı şekilde kaygı skoru 2,97 ve altında ise *düşük kaygı*, 2,97'den fazla ise *yüksek kaygı* olarak adlandırılmıştır. Bu verilere göre yapılan sınıflandırma neticesinde, araştırma grubunun 69 tanesi (%34,5'i) güvenli bağlanma stiline, 36 tanesi (%18'i) kayıtsız bağlanma stiline, 22 tanesi (%11'i) saplantılı bağlanma stiline ve 73 tanesi (%36,5'i) korkulu bağlanma stiline sahiptir.

Araştırmanın diğ er sonucuna göre, lise öğrencilerinde bağlanma stillerinin problemlü internet kullanımına göre değiştiğini görmekteyiz ($p=,010 < 0,1$). Lise öğrencilerinin bağlanma stillerine göre problemlü internet kullanım ortalamalarına baktığımızda, problemlü internet kullanım ortalaması en fazla saplantılı bağlanma stiline (2,43), ikinci yüksek oran korkulu bağlanma stiline (2,37), üçüncü yüksek oran kayıtsız bağlanma stiline (2,06) görülürken en düşük problemlü internet kullanım ortalaması güvenli bağlanma stiline (2,04) görülmektedir. Bağlanma stillerinin, problemlü internet kullanımı alt boyutlarına ilişkin varyans analizi sonuçları Tablo 4.3.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.3.'ün sonuçlarına göre, internetin olumsuz sonuçlarında en yüksek ortalamaya saplantılı bağlanan öğrenciler (2,12), internetin aşırı kullanımında en yüksek ortalamaya korkulu bağlanan öğrenciler (3,46) ve internetin sosyal rahatlık/fayda kullanımında en yüksek ortalamaya yine saplantılı bağlanan

öğrencilerin (2,04) sahip olduğu görülmektedir. Her üçünden de düşük ortalamaya güvenli bağlanma stiline sahip öğrenciler almıştır.

Tablo 4-3: Problemlı İnternet Kullanımı Alt Faktörlerinin İnternet Kullanım Amacı Ortalamaları

Problemlı İnternet Kullanımı Alt Faktörleri	Bağlanma Stilleri	N	Ort	Ss
İnternetin Olumsuz Sonuçları	Güvenli B.	69	1,63	,65
	Kayıtsız B.	36	1,68	,74
	Saplantılı B.	22	2,12	1,16
	Korkulu B.	73	2,04	,94
	Total	200	1,85	,87
Aşırı Kullanım	Güvenli B.	69	3,14	,60
	Kayıtsız B.	36	3,14	,57
	Saplantılı B.	22	3,30	,59
	Korkulu B.	73	3,46	,60
	Total	200	3,27	,61
Sosyal Fayda/Sosyal Rahatlık	Güvenli B.	69	1,60	,71
	Kayıtsız B.	36	1,70	,76
	Saplantılı B.	22	2,04	,94
	Korkulu B.	73	1,85	,80
	Total	200	1,77	,79

4.2.Alt Problemlere Ait Bulgular

i) Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlı internet kullanım düzeyleri cinsiyete göre değişmekte midir?

a) Lise öğrencilerinde bağlanma stili cinsiyete göre değişmekte midir?

Lise öğrencilerinin cinsiyete göre bağlanma stillerine ilişkin Bağımsız Örneklem T-testi sonuçları Tablo 4.4.'de gösterilmiştir.

Tablo 4-4: Cinsiyete Göre Bağlanma Stillerine İlişkin Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

	Cinsiyet		N	%	Ort	Ss	T	Sh	P
Bağlanma Stilleri	Kız	Varyanslar Eşit	109	54,5	3,75	1,14	,99	19	,323
	Erkek		91	45,5	3,77	,77			
Toplam			200	100	3,76	,98			

Tablo 4.4.'e baktığımızda, lise öğrencilerinde bağlanma stillerinin cinsiyete göre değişmediğini görmekteyiz ($p = ,323 > ,10$). Diğer taraftan, kız öğrencilerin bağlanma stilleri ortalaması puan ortalamaları (3,75), erkek öğrencilerin bağlanma

stilleri ortalaması ortalamalar (3,77)'dir. Ortalamalar arasında anlamlı fark olmadığı da görülmüştür ($p > .05$).

b) *Lise öğrencilerinde problemlı internet kullanım düzeyleri cinsiyete göre değişmekte midir?*

Lise öğrencilerinin cinsiyetlerine göre problemlı internet kullanımına ilişkin Bağımsız Örneklem T-testi sonuçları Tablo 4.5.'de gösterilmiştir.

Tablo 4-5: Cinsiyete Göre Problemlı İnternet Kullanımına İlişkin Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

	Cinsiyet		N	Ort	Ss	Sh	T	F	P
Problemlı İnternet Kullanımı	Kız	Varyanslar	109	2,16	,75	,07	-1,08	198	,279
	Erkek	Eşit	91	2,27	,67	,07			
Toplam			200	2,21	,72	,05			

Tablo 4.5.'e baktığımızda, lise öğrencilerinde problemlı internet kullanımı cinsiyete göre değişmemektedir ($p = ,279 > ,10$). Diğer taraftan, kız öğrencilerin problemlı internet kullanım puan ortalamaları (2,1), erkek öğrencilerin problemlı internet kullanım puan ortalamalar (2,2)'dir. Ortalamalar arasında anlamlı fark ($p > .05$) olmadığı da görülmüştür.

j) **Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlı internet kullanım düzeyleri sınıf düzeyine göre değişmekte midir?**

a) *Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri sınıf düzeyine göre değişmekte midir?*

Lise öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre bağlanma stilleri puanına ilişkin Tek Yönlü ANOVA sonuçları Tablo 4.6.'da gösterilmiştir.

Tablo 4-6: Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Bağlanma Stillere İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Bağlanma Stilleri	Kt	Df	Ko	F	P
Gruplar arasında	3,96	2	1,98	1,182	,309
Gruplar içinde	330,03	197	1,67		
Toplam	333,99	199			

Tablo 4.6.'ya baktığımızda, lise öğrencilerinde bağlanma stilleri sınıf düzeyine göre değişmemektedir ($p = ,309 > ,10$).

b) Lise öğrencilerinde problemlı internet kullanım düzeyleri sınıf düzeyine göre değişmekte midir?

Lise öğrencilerinin sınıf düzeyine göre problemlı internet kullanım puanına ilişkin Tek Yönlü ANOVA sonuçları Tablo 4.7.'de gösterilmiştir.

Tablo 4-7: Sınıf Düzeyine Göre Problemlı İnternet Kullanımına İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Problemlı İnternet Kullanımı	Kt	Sh	Ko	F	P
Gruplar arasında	3,76	2	1,88	3,72	,026
Gruplar içinde	99,43	19	,50		
Toplam	103,19	19			

Tablo 4.7.'ye göre lise öğrencilerinde problemlı internet kullanımı sınıf düzeyine göre değişmektedir($p=,026<,05$).Lise öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre problemlı internet kullanım düzeyleri tanımlayıcı istatistik sonuçları ise Tablo 4.8.'de gösterilmiştir.

Tablo 4-8: Sınıf Düzeyine Göre Problemlı İnternet Kullanımı Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

Sınıf Düzeyi	N	Ort	Ss	Sh
Lise 1	69	2,02	,61	,07
Lise 2	68	2,30	,77	,09
Lise 3	63	2,32	,72	,09
Toplam	200	2,21	,72	,05

Tablo 4.8.'in sonucuna göre, sınıf düzeyi artıkça problemlı internet kullanım düzeylerinin de artığı görülmektedir. Lise 1 öğrencilerinin problemlı internet kullanım düzeyi ortalaması (2,02), lise 2 öğrencilerinin problemlı internet kullanım düzeyi ortalamasından (2,30) ve lise 2 öğrencilerinin problemlı internet kullanım düzeyi ortalaması, lise 3 öğrencilerinin problemlı internet kullanım düzeyi ortalamasından (2,32) düşük olduğu görülmektedir. Sınıf seviyesine göre problemlı internet kullanımının alt faktörleri düzeyleri tanımlayıcı istatistik sonuçları Tablo 4.9.'da gösterilmektedir.

Tablo 4-9: Sınıf Düzeyi Problemlı İnternet Kullanımı Alt Faktörleri Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

Problemlı İnternet Kullanımı Alt Faktörleri	Sınıf Düzeyi	N	%	Ort	Ss
İnternetin Olumsuz Sonuçları	Lise 1	69	%34,50	1,64	,72
	Lise 2	68	%34,00	1,93	,97
	Lise 3	63	%31,50	2,00	,88
Aşırı Kullanım	Lise 1	69	%34,50	3,14	,55
	Lise 2	68	%34,00	3,33	,59
	Lise 3	63	%31,50	3,36	,59
Sosyal Fayda/ Sosyal Rahatlık	Lise 1	69	%34,50	1,60	,79
	Lise 2	68	%34,00	1,89	,82
	Lise 3	63	%31,50	1,81	,73

Tablo 4,9'nun sonuçlarına göre, internetin olumsuz sonuçlarına en çok lise 3 öğrencileri maruz kalırken (2,00), interneti aşırı kullananlarında lise 3 öğrencileri olduğunu görmekteyiz (3,36). İnterneti daha çok sosyal rahatlık için kullananlar ise lise 2 öğrencileri olmaktadır. Problemlı internet kullanımı faktörlerinin her üçünden de en az etkilenen öğrenciler lise 1 öğrencileridir.

k) Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlı internet kullanım düzeyleri kardeş sayısına göre değişmekte midir?

a) *Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri kardeş sayısına göre değişmekte midir?*

Lise öğrencilerinin kardeş sayısına göre bağlanma stili puanına ilişkin Bağımsız Örneklem T-testi sonuçları Tablo 4.10.'da gösterilmiştir.

Tablo 4-10: Kardeş Sayısına Göre Bağlanma Stillerine İlişkin Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

	Kardeş sayısı		N	%	Ort	Ss	T	Sh	P
Bağlanma Stilleri	4'den az kardeşi olanlar	Varyanslar Eşit	155	%77,5	3,86	,93	-2,01	198	,046
	4 ve 4'den fazla kardeşi olanlar		45	%22,5	3,43	1,10			
Toplam			200	%100	3,76	,98			

Tablo 4.10.'a baktığımızda, lise öğrencilerinde bağlanma stillerinin kardeş sayısına göre değiştiğini görmekteyiz ($p = ,046 < ,05$). Lise öğrencilerinin kardeş sayısına göre bağlanma stilleri oranları çapraz tablo ile Tablo 4.11.'de verilmiştir.

Tablo 4-11: Kardeş Sayısına Göre Bağlanma Stilleri Çapraz Tablosu

Bağlanma Stilleri			Kardeş sayısı	
	N	%	4'den Az	4 ve 4'den Fazla
Güvenli B.	69	% 34,50	% 32,30	%42,20
Kayıtsız B.	36	% 18,00	% 16,80	% 22,20
Saplantılı B.	22	% 11,00	% 10,30	% 13,30
Korkulu B.	72	% 36,50	%40,60	% 22,2
Toplam	200	% 100	% 100,00	% 100,00

Tablo 4.11.'in sonuçlarına göre, 4 ve 4'den fazla kardeşe sahip olanlar daha çok güvenli bağlanma stiline (%42,2) sahipken, 4'den az kardeşe sahip olanlar daha çok korkulu bağlanma stiline (%40,6) sahiptir. 4 ve 4'den fazla kardeşe sahip olanlar (%13,3) ve 4'den az kardeşe sahip olanlar (%13,3) en az saplantılı bağlanma stili göstermektedirler.

b) *Lise öğrencilerinde problemlı internet kullanım düzeyleri kardeş sayısına göre değişmekte midir?*

Lise öğrencilerinin kardeş sayısına göre problemlı internet kullanımına ilişkin Bağımsız Örneklem T-testi sonuçları Tablo 4.12.'de gösterilmiştir.

Tablo 4-12: Kardeş Sayısına Göre Problemlı İnternet Kullanımına İlişkin Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçlar

	Kardeş sayısı		N	%	Ort	Sh	Df	P
Problemlı İnternet Kullanımı	4'den az kardeşi olanlar	Varyanslar Eşit	155	% 77,5	2,27	2,38	198	,018
	4 ve 4'den fazla kardeşi olanlar		45	% 22,5	1,99			
Toplam			200	% 100	2,21			

Tablo 4.12.'ye baktığımızda, liseöğrencilerinde problemlı internet kullanımı sayısına göre değiştiğini görmekteyiz($p=,018<,05$).Lise öğrencilerinin kardeş sayılarına göre problemlı internet kullanım düzeyleri, tanımlayıcı istatistik sonuçları Tablo 4.13.'de verilmiştir.

Tablo 4-13: Kardeş Sayısına Göre Problemlİ İnternet Kullanım Düzeyleri Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

Kardeş Sayısı	N	%	Ort	Ss
4 'den n az kardeşi olanlar	155	%77,5	2,27	,75
4 ve 4' den fazla kardeşi olanlar	45	%22,5	1,99	,51
Toplam	200	%100		

Tablo 4.13.'ün sonucuna baktığımızda, 4'den az kardeşi olan lise öğrencilerinin problemlİ internet kullanım düzeyleri (2,2), 4 ve 4'den fazla kardeşi olan lise öğrencilerinin problemlİ internet kullanım düzeylerinden (1,9) daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum, lise öğrencilerinde problemlİ internet kullanım düzeylerinin kardeş sayısı azaldıkça ilerlediğini göstermektedir. Kardeş sayısına göre problemlİ internet kullanım alt faktörleri ortalamaları tanımlayıcı istatistik sonuçları Tablo 4.14.'de gösterilmektedir.

Tablo 4-14: Kardeş Sayısına Göre Problemlİ İnternet Kullanımı Alt Faktörleri Ortalamaları Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

Problemlİ İnternet Kullanımı Alt Faktörleri	Kardeş Sayısı	N	%	Ort	Ss
İnternetin Olumsuz Sonuçları	4 ve 4'den Fazla Kardeşi Olanlar	45	%22,5	1,59	,708
	4'den Az Kardeşi Olanlar	155	%77,5	1,93	,910
Aşırı Kullanım	4 ve 4'den Fazla Kardeşi Olanlar	45	%22,5	3,16	,460
	4'den Az Kardeşi Olanlar	155	%75,5	3,31	,646
Sosyal Fayda/ Sosyal Rahatlık	4 ve 4'den Fazla Kardeşi Olanlar	45	%22,5	1,56	,658
	4'den Az Kardeşi Olanlar	155	%77,5	1,83	,820

Tablo 4.14.'e baktığımızda, internetin olumsuz sonuçlarından kardeş sayısı 4'den az olanlar (1,9) kardeş sayısı 4 ve 4'den fazla olanlardan (1,5) daha fazla etkilenmektedir. Kardeş sayısı 4'den az olanlar (3,3) kardeş sayısı 4 ve 4'den fazla olanlardan (3,1) daha çok internet kullanmaktadırlar. Kardeş sayısı 4'den az olanlar (1,8) kardeş sayısı 4 ve 4'den fazla kardeşi olanlara (1,5) göre interneti sosyal fayda/sosyal rahatlık için kullanmaktadırlar. Bu sonuçlara göre, öğrencilerin kardeş sayısı azaldıkça, interneti olumsuz sonuçlarına daha çok maruz kalmakta, interneti aşırı kullanmakta ve interneti sosyal fayda/sosyal rahatlık için tercih etmektedirler.

1) **Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlı internet kullanım düzeyleri doğum sırasına göre değişmekte midir?**

a) *Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri doğum sırasına göre değişmekte midir?*

Doğum sırası verileri normal dağılıma uymadığı için, lise öğrencilerinin doğum sırasına göre bağlanma stilleri puanına ilişkin analiz Kruskal Wallis Testi kullanılarak yapılmış ve sonuçları Tablo 4.15.'de gösterilmiştir.

Tablo 4-15: Doğum Sırasına Göre Bağlanma Stillerine İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	χ^2	Df	P
Bağlanma Stilleri	8,557	6	,200

Tablo 4.15.'e baktığımızda, lise öğrencilerinde bağlanma stillerinin doğum sırasına göre değişmediğini görmekteyiz ($p = ,20 > 0,10$)

b) *Lise öğrencilerinde problemlı internet kullanım düzeyleri doğum sırasına göre değişmekte midir?*

Doğum sırası verileri normal dağılıma uymadığı için, lise öğrencilerinin doğum sırasına göre problemlı internet kullanım puanına ilişkin analiz Kruskal Wallis Testi kullanılarak yapılmış ve sonuçları Tablo 4.16.'da gösterilmiştir.

Tablo 4-16: Doğum Sırasına Göre Problemlı İnternet Kullanımına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	χ^2	Df	P
Problemlı İnternet Kullanım Düzeyi	1,585	6	,954

Tablo 4.16'ya baktığımızda, lise öğrencilerinde problemlı internet kullanım düzeyinin doğum sırasına göre değişmediğini görmekteyiz ($p = ,954 > 0,1$).

m) **Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlı internet kullanım düzeyleri anne eğitim seviyesine göre değişmekte midir?**

a) *Lise öğrencilerinde bağlanma stili anne eğitim seviyesine göre değişmekte midir?*

Araştırma grubunun anne eğitim seviyesi değişkeni verileri normal dağılıma uymadığı için, Kruskal Wallis testi kullanılmış olup, lise öğrencilerinin anne eğitim

seviyesine göre bağlanma stillerine ilişkin analiz sonuçları Tablo 4.17.'de gösterilmiştir.

Tablo 4-17: Anne Eğitim seviyesine Göre Bağlanma Stillerine İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Bağlanma Stilleri	χ^2	Df	P
	1,001	2	,606

Tablo 4.17.'ye baktığımızda, lise öğrencilerinin bağlanma stilleri anne eğitim seviyesine göre değişmediğini görmekteyiz ($p = ,606 > 0,10$).

b) Lise öğrencilerinde problemlı internet kullanım düzeyleri anne eğitim seviyesine göre değişmekte midir?

Araştırma grubunun anne eğitim seviyesi değişkeni verileri normal dağılıma uymadığı için, Kruskal Wallis testi kullanılmış olup, lise öğrencilerinin anne eğitim seviyesine göre problemlı internet kullanımına ilişkin analiz sonuçları Tablo 4.18.'de gösterilmiştir.

Tablo 4-18: Anne Eğitim Seviyesine Göre Problemlı İnternet Kullanımı Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Problemlı İnternet Kullanımı	χ^2	Df	P
	2,674	2	,263

Tablo 4.18.'e baktığımızda, lise öğrencilerinin anne eğitim seviyesine göre problemlı internet kullanım düzeylerinin değişmediğini görmekteyiz ($p = ,263 > 0,10$).

n) Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlı internet kullanım düzeyleri baba eğitim seviyesine göre değişmekte midir?

a) Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri baba eğitim seviyesine göre değişmekte midir?

Araştırma grubunun baba eğitim seviyesi değişkeni verileri normal dağılıma uymadığı için Kruskal Wallis testi kullanılmış olup, lise öğrencilerinin bağlanma stilleri puanına ilişkin analiz sonuçları Tablo 4.19.'da gösterilmiştir

Tablo 4- 19: Baba Eğitim Seviyesine Göre Bağlanma Stillerine İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Bağlanma Stilleri	χ^2	Df	P
		7,651	2

Tablo 4.19'a göre lise öğrencilerinin baba eğitim seviyesine göre bağlanma stilleri değişmektedir (p = ,022 <0,10). Öğrencilerinin baba eğitim seviyesine göre bağlanma stilleri oranları çapraz tablo ile Tablo 4.20.'de gösterilmiştir.

Tablo 4-20: Baba Eğitim Seviyesine Göre Bağlanma Stilleri Oranları Çapraz Tablo Sonuçları

Bağlanma Stilleri	N	%	Baba Eğitim Seviyesi		
			İlköğretim	Ortaöğretim	Üniversite
Güvenli B.	69	%34,5	%33,9	%49,0	%18,4
Kayıtsız B.	36	%18,0	%17,9	%10,2	%28,9
Saplantılı B.	22	%11,0	%12,5	%16,3	
Korkulu B.	73	%36,5	%35,7	%24,5	%52,6
Toplam	200	%100	%100	%100	%100

Tablo 4.20'ye göre, babası ilköğretim mezunu olan öğrencilerin %36,5'i korkulu, %34,5'i güvenli bağlanma stiline sahiptir. Babası ilköğretim mezunu olan öğrencilerin çoğunluğu korkulu bağlanma stiline sahipken, babası ortaöğretim mezunu olan öğrencilerin çoğunluğu ise güvenli bağlanma (%49) stiline sahiptir. Son olarak, babası üniversite mezunu öğrencilerin çoğunluğu da (%52,6) korkulu bağlanma stiline sahip olduğu görülmektedir.

b) Lise öğrencilerinde problemlerli internet kullanım düzeyleri baba eğitim seviyesine göre değişmekte midir?

Araştırma grubunun baba eğitim seviyesi değişkeni verileri normal dağılıma uymadığı için Kruskal Wallis testi kullanılmış olup, lise öğrencilerinin baba eğitim seviyesine göre problemlerli internet kullanımına ilişkin analiz sonuçları Tablo 4.21.'de gösterilmiştir.

Tablo 4-21: Baba Eğitim Seviyesine Göre Problemlı İnternet Kullanımı Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Problemlı İnternet Kullanımı	χ^2	Df	P
	5,207	2	,074

Tablo 4.21.'i incelediğimizde, lise öğrencilerinin baba eğitim seviyesine göre problemlı internet kullanım düzeylerinin değiştiğini görmekteyiz ($p = ,074 < ,05$). Öğrencilerin baba eğitim seviyesine göre problemlı internet kullanım tanımlayıcı istatistik sonuçları ise Tablo 4.22.'de verilmiştir.

Tablo 4.22.'ye göre, üniversite mezunu olan babaların çocuklarının problemlı internet kullanım düzeyleri (2,32) en yüksek iken, ilköğretim mezunu babaların çocuklarının problemlı internet kullanım düzeyleri (2,12) en düşüktür. Baba eğitim seviyesine göre problemlı internet kullanımının alt faktörleri düzeyleri tanımlayıcı istatistik sonuçları Tablo 4.23.'de gösterilmektedir.

Tablo 4-22: Baba Eğitim Seviyesine Göre Problemlı İnternet Kullanım Düzeyleri Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

Baba Eğitim Seviyesi	N	%	Ort	Ss
İlköğretim	112	%56,3	2,12	,718
Ortaöğretim	49	%24,6	2,29	,712
Üniversite	38	%19,1	2,32	,691
Toplam	199	%100	2,20	,714

Tablo 4.23.'e göre, internetin olumsuz sonuçlarına maruz kalanların çoğunluğunu babası üniversite mezunu (2,02) öğrenciler oluştururken, interneti aşırı kullanımı ortalaması en yüksek olan grubu babası ortaöğretim mezunu olan öğrenciler (3,35) oluşturmaktadır. İnterneti sosyal rahatlık/fayda için kullananlar bakımından ortalaması en yüksek baba eğitim seviyesi ortaöğretim mezunu olan öğrencilerdir (1,94).

Tablo 4-23: Problemlı İnternet Kullanımı Alt Faktörlerinin Baba Eğitim Ortalamaları Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

Problemlı İnternet Kullanımı Alt Faktörleri	Baba Eğitim Seviyesi	N	%	Ort	Ss
İnternetin Olumsuz Sonuçları	İlköğretim	112	%56,3	1,77	,889
	Ortaöğretim	49	%24,6	1,88	,884
	Üniversite	38	%19,1	2,02	,870
	Toplam	199	%100	1,84	,876
Aşırı Kullanım	İlköğretim	112	%56,3	3,22	,653
	Ortaöğretim	49	%24,6	3,35	,523
	Üniversite	38	%19,1	3,29	,575
	Toplam	199	%100	3,27	,608
Sosyal Fayda/ Sosyal Rahatlık	İlköğretim	112	%56,3	1,66	,732
	Ortaöğretim	49	%24,6	1,94	,884
	Üniversite	38	%19,1	1,82	,765
	Toplam	199	%100	1,76	,784

o) Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlı internet kullanım düzeyleri internet kullanım amacına göre değişmekte midir?

a) *Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri internet kullanım amacına göre değişmekte midir?*

Lise öğrencilerinin internet kullanım amacına göre bağlanma stillerine ilişkin tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 4.24.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.24.'e göre lise öğrencilerinde bağlanma stilleri internet kullanım amacına göre değişmemektedir($p=,852>0,10$).

Tablo 4-24: İnternet Kullanım Amacına Göre Bağlanma Stillerine İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Bağlanma Stilleri	Kt	Df	Ko	F	P
Gruplar arasında	3,35	5	,67	,39	,852
Gruplar içinde	330,63	194	1,70		
Toplam	333,99	199			

b) *Lise öğrencilerinde problemlı internet kullanım düzeyleri internet kullanım amacına göre değişmekte midir?*

Lise öğrencilerinin internet kullanım amacına göre problemlı internet kullanım puanına ilişkin tek yönlü ANOVA sonuçları Tablo 4.25.'de gösterilmiştir.

Tablo 4-25: İnternet Kullanım Amacına Göre Problemlı İnternet Kullanımına İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Problemlı İnternet Kullanımı	Kt	Df	Ko	F	P
Gruplar arasında	20,51	5	4,102	9,62	,000
Gruplar içinde	82,68	194	,426		
Toplam	103,19	199			

Tablo 4.25.'e baktığımızda, lise öğrencilerinde problemlı internet kullanım düzeylerinin internet kullanım amacına göre değiştığını görmekteyiz ($p=,000<0,10$). Lise öğrencilerinin internet kullanım amacına göre problemlı internet kullanım ortalamaları tanımlayıcı istatistik sonuçlar Tablo 4.26.'de gösterilmiştir.

Tablo 4-26: İnternet Kullanım Amacı Değişkenine Göre Problemlı İnternet Kullanım Düzeyleri Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

İnternet Kullanım Amacı	N	%	Ort	Ss
Ödev hazırlamak	59	%29,5	1,74	,393
Film-müzik indirmek	28	%14,0	2,24	,624
Sosyal medya	22	%11,0	2,43	,778
Oyun oynamak	22	%11,0	2,26	,759
Sohbet	14	%7,0	2,65	,557
Hepsi	55	%27,5	2,48	,796
Toplam	200	%100	2,21	,720

Tablo 4.26.'nın sonuçlarına göre, interneti ödev hazırlamak amacıyla kullananların diğerlerine göre problemlı internet kullanım düzeyleri arasında büyük farklılık vardır ve bu ortalama değer daha düşüktür (1,74). En yüksek problemlı internet kullanım düzeyine sahip olan öğrencilerin, interneti sohbet amacıyla kullanan öğrenciler oldukları görülmektedir (2,65). İnterneti kullanım amacına göre problemlı internet kullanımının alt faktörleri düzeyleri Kruskal Wallis kullanılarak analiz edilmiş ve veriler Tablo 4.27.'da gösterilmektedir.

Tablo 4-27: Problemlı İnternet Kullanımı Alt Faktörlerinin İnternet Kullanım Amacı Kruskal Wallis Sonuçlar

Problemlı İnternet Kullanımı Alt Faktörleri	İnternet Kullanım Amacı	N	%	Ort	Ss
İnternetin Olumsuz Sonuçları	Ödevhazırlamak	59	%29,5	1,35	,486
	Film-müzikindirmek	28	%14,0	1,85	,727
	Sosyalmedya	22	%11,0	2,02	1,02
	Oyun oynamak	22	%11,0	1,90	,886
	Sohbet	14	%7,0	2,34	,858
	Hepsi	55	%27,5	2,18	,987
	Total	200	%100	1,85	,878
Aşırı Kullanım	Ödevhazırlamak	59	%29,5	3,01	,432
	Film-müzikindirmek	28	%14,0	3,35	,606
	Sosyalmedya	22	%11,0	3,49	,499
	Oyun oynamak	22	%11,0	3,33	,579
	Sohbet	14	%7,0	3,45	,723
	Hepsi	55	%27,5	3,36	,725
	Total	200	%100	3,27	,611
Sosyal Fayda/ Sosyal Rahatlık	Ödevhazırlamak	59	%29,5	1,28	,452
	Film-müzikindirmek	28	%14,0	1,80	,715
	Sosyalmedya	22	%11,0	2,04	,908
	Oyun oynamak	22	%11,0	1,79	,883
	Sohbet	14	%7,0	2,25	,606
	Hepsi	55	%27,5	2,04	,836
	Total	200	%100	1,77	,793

Tablo 4.27.'ye baktığımızda, internetin olumsuz sonuçları bakımından ortalaması en yüksek öğrencilerin interneti sohbet amaçlı kullandıklarını (2,3), interneti aşırı kullanan öğrencilerin en fazla sosyal medyada zaman geçirdiklerini (3,49) ve interneti sosyal fayda amaçlı kullanan öğrencilerin ise en çok ödev hazırlamak (1,28) için kullandıklarını göstermektedir.

p) Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlı internet kullanım düzeyleri sosyal medya kullanımına göre değişmekte midir?

a) *Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri sosyal medya kullanımına göre değişmekte midir?*

Tablo 4.28: Sosyal Medya Kullanımına Göre Bağlanma Stillere İlişkin Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

	Sosyal Medya Kullanıyor musunuz?		N	%	Ort	Ss	T	Df	P
Bağlanma Stilleri	Evet	Varyanslar Eşit	155	%76,0	3,74	1,00	-,526	197	,599
	Hayır		47	%23,5	3,80	,92			
Toplam			199	%99,5	3,76	,98			

Lise öğrencilerinin sosyal medya kullanımına göre bağlanma stili puanına ilişkin Bağımsız Örneklem T-testi sonuçları Tablo 4.28.'de gösterilmiştir. Tablo 4.28.'e baktığımızda, lise öğrencilerinde bağlanma stilleri sosyal medya kullanılıp kullanılmamasına göre değişmediğini görmekteyiz ($p=,599>0,10$).

b) Lise öğrencilerinde problemlı internet kullanım düzeyleri sosyal medya kullanımına göre değişmekte midir?

Lise öğrencilerinin sosyal medya kullanımına göre problemlı internet kullanım puanlarına ilişkin Bağımsız Örneklem T-testi sonuçları Tablo 4.29.'da gösterilmiştir.

Tablo 4-29: Sosyal Medya Kullanımına Göre Problemlı İnternet Kullanımına İlişkin Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

	Sosyal Medya Kullanıyor musunuz?		N	%	Ort	Sd	T	Df	P
Problemlı İnternet Kullanımı	Evet	Varyanslar Eşit	155	%76,0	2,29	,73	3,04	197	,003
	Hayır		47	%23,5	1,93	,60			
Toplam			199	%99,5	2,	,72			

Tablo 4.29.'a baktığımızda, problemlı internet kullanım düzeyleri sosyal medya kullanımına göre değiştiğini görmekteyiz ($p = ,003 < ,01$). Lise öğrencilerinin sosyal medya kullanımına göre problemlı internet kullanım düzeyleri tanımlayıcı istatistik sonuçları Tablo 4.30.'da verilmiştir.

Tablo 4-30: Sosyal Medya Kullanımına Göre Problemlı İnternet Kullanım Düzeylerinin Tanımlayıcı İstatistik Değerleri

Sosyal Medya Kullanıyor musunuz?	N	%	Ort	Ss
Evet	152	%76,0	2,29	,73
Hayır	47	%23,5	1,93	,60
Toplam	199	%99,5	2,21	,72

Tablo 4.30.'a göre, sosyal medya kullanan öğrencilerin (2,2), sosyal medya kullanmayan öğrencilere (1,9) göre problemlı internet düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Lise öğrencilerinin sosyal medya kullanımlarına göre problemlı

internet kullanım alt faktörleri ortalamaları Bağımsız Örneklem T-testi ile analiz edilmiş ve sonuçlar Tablo 4.31.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.31.'e baktığımızda, sosyal medya hesabı olanların problemlili internet kullanım alt boyutları olan internetin olumsuz sonucu (1,9), aşırı kullanımı (3,3) ve sosyal rahatlık (1,8) bakımından yüksek oranlara sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 4-31: Problemlili İnternet Kullanımı Alt Faktörlerinin Sosyal Medya Kullanımına Göre Ortalamaları Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

Problemlili İnternet Kullanımı Alt Faktörleri	Sosyal Medya Kullanıyor musunuz?	N	%	Ort	Ss
İnternetin Olumsuz Sonuçları	Evet	152	%76,0	1,94	,91
	Hayır	47	%23,5	1,57	,69
Aşırı Kullanım	Evet	152	%76,0	3,31	,61
	Hayır	47	%23,5	3,13	,56
Sosyal Fayda/ Sosyal Rahatlık	Evet	152	%76,0	1,87	,78
	Hayır	47	%23,5	1,43	,72

q) **Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlili internet kullanım düzeyleri internet kullanım yerine göre değişmekte midir?**

a) *Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri internet kullanım yerine göre değişmekte midir?*

Araştırma grubunun internet kullanım yeri değişkeni verileri normal dağılıma uymadığı için Kruskal Wallis testi kullanılmış olup, lise öğrencilerinin internet kullanım yeri göre bağlanma stillerine ilişkin analiz sonuçları Tablo 4.32.'de gösterilmiştir.

Tablo 4-32: İnternet Kullanım Amacına Göre Bağlanma Stillere İlişkin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Bağlanma Stilleri	χ^2	Df	P
	3,71	3	,294

Tablo 4.32.'ye baktığımızda, lise öğrencilerinde bağlanma stilleri internet kullanım yerine göre değişmemektedir ($p=,294>0,10$).

b) *Lise öğrencilerinde problemlı internet kullanım düzeyleri internet kullanım yerine göre değişmekte midir?*

Araştırma grubunun internet kullanım yeri değişkeni verileri normal dağılıma uymadığı için Kruskal Wallis testi kullanılmış olup, lise öğrencilerinin internet kullanım yerine göre problemlı internet kullanımına ilişkin analiz sonuçları Tablo 4.33.'de gösterilmiştir.

Tablo 4-33: İnternet Kullanım Yerine Göre Problemlı İnternet Kullanımı Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Problemlı İnternet Kullanımı	χ^2	Df	P
	23,68	3	,000

Tablo 4.33.'e baktığımızda, lise öğrencilerinde problemlı internet kullanımının internet kullanım yerine göre değiştiğini görmekteyiz ($p=,000<,01$). Lise öğrencilerinin internet kullanım yerlerine göre problemlı internet kullanım ortalamaları tanımlayıcı istatistik sonuçları Tablo 4.34.'de gösterilmiştir.

Tablo 4-34: İnternet Kullanım Yerine Göre Problemlı İnternet Kullanım Düzeyleri Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

İnternet Kullanım Yeri	N	%	Ort	Ss
Ev	100	%50	2,01	,55
Okul	13	%6,5	1,84	,54
İnternet Kafe	7	%3,5	1,97	,53
Mobil	80	%40	2,53	,81
Toplam	200	%100	2,21	,72

Tablo 4.34'ün sonuçlarına göre, en düşük problemlı internet kullanım düzeyine sahip olan öğrencilerin interneti okulda kullandıkları (1,8), en yüksek problemlı internet kullanım düzeyine sahip olan öğrencilerin ise interneti mobil olarak kullandıkları görülmektedir(2,5). İnternet kullanım yerine göre problemlı internet kullanım alt faktör puanları tanımlayıcı istatistik sonuçları Tablo 4.35.'de gösterilmiştir.

Tablo 4-35: Problemlı İnternet Kullanımı Alt Faktörlerinin İnternet Kullanım Yeri Ortalamaları Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

Problemlı İnternet Kullanımı Alt Faktörleri	İnternet Kullanım Yeri	N	%	Ort	Ss
İnternetin Olumsuz Sonuçları	Ev	100	%50,0	1,61	,66
	Okul	13	%6,5	1,49	,77
	İnternet Kafe	7	%3,5	1,58	,48
	Mobil	80	%40,0	2,23	1,01
	Total	200	%100	1,85	,87
Aşırı Kullanım	Ev	100	%50,0	3,18	,54
	Okul	13	%6,5	3,06	,57
	İnternet Kafe	7	%3,5	3,12	,34
	Mobil	80	%40,0	3,44	,68
	Total	200	%100	3,27	,61
Sosyal Fayda/ Sosyal Rahatlık	Ev	100	%50,0	1,60	,69
	Okul	13	%6,5	1,32	,51
	İnternet Kafe	7	%3,5	1,57	,85
	Mobil	80	%40,0	2,07	,85
	Total	200	%100	1,77	,79

Tablo 4.35'in sonuçlarına göre, problemlı internet kullanımı alt boyutlarından her üçünde de yüksek ortalamaya sahip öğrenciler, internete kullanım yeri olarak mobilini tercih ederken, en düşük ortalamaya sahip öğrenciler interneti kullanım yeri olarak okulu tercih etmektedir.

r) Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlı internet kullanım düzeyleri internet limitine göre değişmekte midir?

a) Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri internet limitine göre değişmekte midir?

Lise öğrencilerinin internet limitine göre bağlanma stili puanına ilişkin Bağımsız Örneklem T-testi sonuçları Tablo 4.36.'da gösterilmiştir.

Tablo 4-36: İnternet Limitine Göre Bağlanma Stillere İlişkin Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

	İnternetiniz Limitsiz mi?		N	%	Ort	Sd	T	Df	P
Bağlanma Stilleri	Evet	Varyanslar Eşit	93	%46,5	3,76	,93	,324	198	,746
	Hayır		107	%53,5	3,76	1,04			
Toplam			200	%100	3,76	,98			

Tablo 4.36'ya baktığımızda, lise öğrencilerinde bağlanma stillerinin internet limitine göre değişmediğini görmekteyiz ($p=,746>0,10$).

b) *Lise öğrencilerinde problemlı internet kullanım düzeyleri internet limitine göre değişmekte midir?*

Lise öğrencilerinin internet limitine göre problemlı internet kullanım puanına ilişkin bağımsız örneklem t testi sonuçları Tablo 4.37’de gösterilmiştir.

Tablo 4-37: İnternet limitine Göre Problemlı İnternet Kullanımına İlişkin Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

	İnternetiniz Limitsiz mi?		N	%	Ort	Ss	T	Df	P
Problemlı İnternet Kullanımı	Evet	Varyanslar Eşit	93	%46,5	2,32	,74	2,013	198	,045
	Hayır		107	%53,5	2,11	,68			
Toplam			200	%100	2,14	,72			

Tablo 4.37’ye baktığımızda, lise öğrencilerinde internetin limitsiz olup olmamasına bağı olarak problemlı internet kullanımının değiştığı görülmektedir ($p=,045<,05$). Ayrıca, internet limiti sınırsız olan öğrencilerin (2,3) problemlı internet kullanım ortalamaları internet limiti kotalı (2,1) olan öğrencilerden daha yüksektir. İnternet limitine göre problemlı internet kullanımı alt faktörleri düzeyleri tanımlayıcı istatistik sonuçları Tablo 4.38.’de verilmiştir.

Tablo 4-38: İnternet Limitine Göre Problemlı İnternet Kullanımı Alt Faktörlerinin Tanımlayıcı İstatistik Ortalamaları

Problemlı İnternet Kullanımı Alt Faktörleri	İnternetiniz Limitsiz mi?	N	%	Ort	Ss
İnternetin Olumsuz Sonuçları	Evet	93	%46,5	1,97	,91
	Hayır	107	%53,5	1,75	,83
	Toplam	200	%100	1,85	,87
Aşırı Kullanım	Evet	93	%46,5	3,39	,67
	Hayır	107	%53,5	3,18	,53
	Toplam	200	%100	3,27	,61
Sosyal Fayda/ Sosyal Rahatlık	Evet	93	%46,5	1,84	,79
	Hayır	107	%53,5	1,70	,78
	Toplam	200	%100	1,77	,79

Tablo 4.38’in sonuçlarına göre, problemlı internet kullanımı alt faktörlerinin (internetin olumsuz sonuçları (1,9), aşırı kullanım (3,3) ve sosyal fayda/rahatlık (1,8)) her üçünde de yüksek ortalamaya sahip olanlar, interneti limitsiz olan öğrencilerdir.

s) Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlı internet kullanım düzeyleri ebeveynlerin internet kullanım denetimine göre değişmekte midir?

a) Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri ebeveynlerin internet kullanım denetimine göre değişmekte midir?

Lise öğrencilerinin internet denetimine göre bağlanma stili puanına ilişkin Bağımsız Örneklem T-testi Tablo 4.39.'da gösterilmiştir.

Tablo 4-39: İnternet Kullanım Denetimine Göre Bağlanma Stillere İlişkin Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

	Ebeveyniniz İnternet Kullanımınızı Denetliyor mu?		N	%	Ort	Ss	T	Df	P
Bağlanma Stilleri	Evet	Varyanslar Eşit	141	%70,5	3,74	1,00	,514	197	,608
	Hayır		58	%29,0	2,25	,68			
Toplam			199	%99,5	2,21	,720			

Tablo 4.39.'a baktığımızda lise öğrencilerinde internet kullanımını ebeveyn internet kullanım denetimine göre bağlanma stillerinin değişmediğini görmekteyiz ($p=,608>0,10$).

b) Lise öğrencilerinde problemlı internet kullanım düzeyleri ebeveynlerin internet kullanım denetimine göre değişmekte midir?

Lise öğrencilerinin internet kullanım denetimine göre problemlı internet kullanımına ilişkin Bağımsız Örneklem T-testi sonuçları Tablo 4.40.'da gösterilmiştir.

Tablo 4-40: İnternet Kullanım Denetimine Göre Problemlı İnternet Kullanımına İlişkin Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

	Ebeveyniniz İnternet Kullanımınızı Denetliyor mu?		N	%	Ort	Ss	T	Df	P
Problemlı İnternet Kullanımı	Evet	Varyanslar Eşit	141	%70,5	2,19	,73	-,541	197	,589
	Hayır		58	%29,0	2,25	,68			
Toplam			199	%99,5	2,21	,72			

Tablo 4.40'a baktığımızda lise öğrencilerinde problemlı internet kullanımı ebeveyn internet kullanım denetimine göre değişmediğini görmekteyiz ($p = ,589 > ,10$).

BÖLÜM V: TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde, araştırmanın amacına ve alt problemlerine ait bulgular literatür doğrultusunda tartışılarak yorumlanmıştır.

i) Lise öğrencilerinde bağlanma stilleri problemlili internet kullanımını etkilemekte midir? Genel problemine ilişkin bulguların tartışılması ve yorumlanması

Araştırmanın bulguları, bağlanma stillerinin problemlili internet kullanımı üzerinde etkisi olduğunu göstermektedir. Saplantılı ve korkulu bağlanma stiline sahip öğrencilerin problemlili internet kullanım düzeyi, kayıtsız ve güvenli bağlanma stiline sahip öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Saplantılı bağlanma stiline sahip öğrencilerin problemlili internet düzeyi ise korkulu bağlanma stiline sahip öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Problemlili internet kullanım düzeyi en düşük öğrenciler ise güvenli bağlanma stili gösterenler olmuştur. Bağlanma stillerinin, problemlili internet kullanımı alt faktörleri sonuçlarına baktığımızda; internetin olumsuz sonuçlarından en yüksek ortalamayı saplantılı bağlanan öğrenciler, interneti aşırı kullanımı sonuçlarında en yüksek ortalamayı korkulu bağlanan öğrenciler ve son olarak sosyal fayda/sosyal rahatlık sonuçlarından en yüksek ortalamayı saplantılı bağlanan öğrencilerin aldığı bulunmuştur. Sonuçlara göre, kaygı düzeyi yüksek olan saplantılı ve korkulu bağlanma stiline sahip öğrencilerde problemlili internet kullanımının arttığını söylemek mümkündür.

Sosyal kaygısı yüksek, yakın ilişki kurmakta zorluk yaşayan saplantılı bağlanan bireyler, teknolojiye dayalı iletişimi daha çok tercih etmektedirler (Öztürk ve Mutlu, 2010, s. 1772).

Diğer taraftan, ergenlik döneminde toplumda söz sahibi olma, sosyal çevre edinme gibi aitlik ihtiyacını karşılama gereksinimi içinde olan birey, bu ihtiyacını genellikle arkadaş ortamında giderebilmektedir. Arkadaşlık kurmakta ve başkalarıyla iletişim kurmakta zayıf olan saplantılı ve korkulu bağlanan ergen ise, bu ihtiyaçlarını yüz yüze kurmakta zorlandığından, bunları internette karşılama eğilimde olmaktadır. Bu durumun da, problemlili internet kullanım düzeylerini artırdığı düşünülmektedir. Ergenlik döneminde risk alma davranışının fazla görüldüğü saplantılı bağlanan bireyler (Morsümbül ve Çok, 2011, s.565), kendini kabul ettirmek ve bir yere ait olmak adına internetin olumsuz sonuçlarına diğer bağlanma stillerine göre daha fazla maruz kalmaktadırlar. Sosyal rahatlık bakımından yüksek ortalamaya sahip saplantılı bağlanan ergenler, yüz yüze iletişime nazaran internette iletişim kurmayı tercih ettiğinden dolayı, internette kendini daha rahat hissettiği düşünülmektedir. Kaçınma ve kaygı düzeyi yüksek olan korkulu bağlanma stiline sahip bireyler, içe dönük ve kendi kendine idare etme yapısına sahip olduklarından dolayı interneti aşırı kullanıma daha çok meyilli olmaları beklenmektedir.

Bağlanma stili ile problemlili internet kullanımı arasında anlamlı ilişki bulunduğu farklı araştırmalarla desteklense de (Debardani, 2012; Kim & Jang, 2011; Odacı ve Çıkrıkçı, 2014; Özkan, 2013; Shin)bağlanma stillerinin alt boyutları açısından farklılık göstermektedir.

Saplantılı ve korkulu bağlanma stiline sahip bireylerin, problemlili internet kullanım düzeyi bakımından yüksek olması Özkan (2013)'nın araştırması tarafından da desteklenirken, Özkan (2013), korkulu bağlanma stiline sahip bireylerin, saplantılı bağlanma stiline sahip bireylere göre daha fazla problemlili internet kullanım düzeyine sahip olduğunu ileri sürmüştür. Diğer taraftan, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerde düşük problemlili internet kullanımı bu araştırma sonucunda da çıkmıştır.

Odacı ve Çıkrıkçı (2014)'nın araştırmasına göre, kayıtsız ve saplantılı bağlanan bireylerde daha fazla problemlili internet kullanımı görülürken, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerde çok daha az problemlili internet kullanımı görülmektedir.

Shin ve arkadaşlarının (2011) yapmış olduğu araştırma sonucuna göre ise, yüksek kaygı ve kaçınma gösteren korkulu bağlanma stiline sahip bireylerle problemlili internet kullanımı arasında anlamlı ilişki vardır.

Araştırmanın genel sonucuna göre, güvenli bağlanan bireylerin problemlili internet kullanım düzeyleri, güvensiz bağlanma stili (saplantılı, korkulu ve kayıtsız) gösteren bireylere göre daha düşük olması diğer ilgili araştırmalar tarafından da desteklenirken, saplantılı bağlanma stiline sahip ergenlerin diğer bağlanma stillerine göre daha fazla problemlili internet kullanıcısı olma sonucu araştırmadan araştırmaya farklılık göstermektedir.

ii) Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlili internet kullanım düzeyleri cinsiyete göre değişmekte midir? Alt problemine ilişkin bulguların tartışılması ve yorumlanması

Araştırmanın bulguları bağlanma stillerinin cinsiyete göre değişmediğini göstermektedir. Kökçü ve Kesebir (2010)'in araştırması bulunan sonucu desteklerken, bu araştırmanın aksine bağlanma stillerinin cinsiyete göre değiştiğini savunan araştırmalar daha fazla görülmektedir. (Akın, 2012; Bartholomew ve Horowitz,1991; Çelik, 2004; Karakuş, 2012; Keskin ve Çam, 2008; Keser, 2006; Onur, 2006).

Karreman ve Vingerhoets(2012)'in araştırmasına göre, kızlar daha fazla saplantılı bağlanma stiline sahipken, erkekler daha çok kayıtsız bağlanma stiline sahiptir.

Baş'ın 2013 yılında yapmış olduğu tez çalışmasına göre, kızlar erkeklere göre daha fazla korkulu bağlanma stili göstermektedir.

Onur (2006)'a göre ise, erkekler kızlara göre daha fazla güvenli bağlanma gösterirken, kız öğrenciler ise erkek öğrencilere göre daha fazla korkulu bağlanma göstermektedirler. Saplantılı bağlanmada kız öğrenciler, kaygılı bağlanmadada erkek öğrenciler ön plana çıkmaktadır.

İlgili literatürün çoğunluğu, cinsiyete göre bağlanma stillerinin değiştiğini savunsa da, cinsiyetin bağlanma stillerinin alt boyutu olan güvenli, saplantılı, korkulu ve kayıtsız bağlanma stillerinde farklılık gösterdiği görülmektedir.

Araştırmanın sonucuna göre, problemlı internet kullanımı cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemesiyle birlikte, erkek öğrencilerin problemlı internet kullanım ortalaması kız öğrencilere göre çok az bir oranla yüksek çıkmıştır.

İlgili araştırmalar farklı sonuçlar göstermektedir. Problemlı internet kullanımının cinsiyet ile ilişkili olmadığını ortaya koyan araştırmalar (Ceyhan, 2010; Davis v.dğr. 2002; Odacı ve Çelik, 2013; Odacı, 2011; Yu, Kim ve Hay, 2013) olduğu gibi; problemlı internet kullanımının cinsiyetle ilişkili olduğunu savunan araştırmalar (Akın, 2014; Ançel, Açıkgöz ve Ay, 2015; Ceyhan ve Ceyhan, 2007; Ceyhan, 2008; Çelik ve Odacı , 2013; Kelleci, Güler, Sezer ve Gölbaşı,2009; Kittinger, Corneia ve Irons, 2012; Odacı ve Çıkrıkçı,2014; Özer, 2013; Tahiroğlu ve ark., 2008; Türkoğlu, 2013; Yıldız, 2010; Zorbaz ve Dost, 2014) da mevcuttur.

Araştırma sonuçlarının farklılık göstermesinin nedeninin çalışma grubunun farklılık göstermesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

iii) Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlı internet kullanım düzeyleri sınıf düzeyine göre değişmekte midir? Alt problemine ilişkin bulguların tartışılması ve yorumlanması

Araştırmanın sonucuna göre lise öğrencilerinde bağlanma stilleri sınıf düzeylerine göre değişmemektedir. Onur (2006)'un lise1, lise 2 ve lise 3. sınıflar üzerinde yapmış olduğu araştırma, bu araştırmanın sonucuna paralellik göstermektedir.

Araştırma grubunun (sınıf tekrarı hariç tutulduğunda), sınıf düzeyi ve yaş ortalamasının aynı olması ve yaş aralıklarının birbirine yakın olmasından dolayı, bağlanma stillerinde farklılık göstermediği düşünülmektedir. İlgili literatürde yurtdışına ait araştırmaya rastlanmasının, eğitim sisteminin ülkeden ülkeye değişmesinden dolayı olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın bulguları, problemlı internet kullanımının sınıf düzeyine göre değiştiğini göstermektedir. Sınıf düzeyi artıkça problemlı internet kullanım düzeyinin arttığı görülmektedir. Lise 1-2 ve 3. sınıflardan oluşan araştırma grubunda, en yüksek problemlı internet kullanımı lise 3'lerde görülmektedir. Problemlı internet kullanımını alt faktörleri bakımından değerlendirdiğimizde ise, lise 3 öğrencileri internetin olumsuz sonuçları ve aşırı internet kullanımı bakımından lise1 ve lise 2

öğrencilerine göre daha yüksek ortalama gösterirken, interneti daha çok sosyal rahatlık/fayda bakımından kullananlar ise lise 2 öğrencileri olduğu görülmektedir.

Ergenliğin getirmiş olduğu çevresel faktörlerden etkilenme bakımından lise 2 ve lise 3 öğrencilerinin lise 1 öğrencilerine göre daha duyarlı oldukları ve bu yüzden problemlili internet kullanımı bakımından yüksek orana sahip oldukları düşünülmektedir. Lise 1 öğrencilerinde problemlili internet kullanım ortalamasının daha düşük çıkma nedenlerinden bir diğerinin de, liseye yeni başlamış olduklarından dolayı çevresel şartlara alışma süreci, yeni ortam oluşturma ve ortama ayak uydurma ile meşgul oldukları düşünülmektedir.

İlgili literatürde, araştırma sonucunu destekleyen çalışmalar (Türkoğlu, 2013; Yıldız, 2010; Yılmaz, 2014) mevcuttur. Yıldız (2010) yaptığı araştırma da, problemlili internet kullanımının sınıf seviyesine göre değiştiğini ancak, bu değişimin en fazla lise 2. sınıflarda olduğunu bulmuştur.

Türkoğlu (2013)'de araştırma sonucunu desteklemekle beraber, 9. ve 10. sınıf öğrencilerinin 11. ve 12. sınıf öğrencilerinden daha fazla problemlili internet kullanımını gösterdiğini savunmuştur.

Yılmaz (2014)'in internet bağımlılığı ve sınıf düzeyi arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırma sonucuna göre ise, internet bağımlılığı en fazla lise1'lerde görülmektedir.

Araştırma sonucunun aksine, problemlili internet kullanımının sınıf seviyesine göre değişmediğini savunan çalışmalar da mevcuttur (Gürcan, 2010; Onur, 2006; Özer, 2013).

iv) Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlili internet kullanım düzeyleri kardeş sayısına göre değişmekte midir? Alt problemine ilişkin bulguların tartışılması ve yorumlanması

Araştırmanın bulgularına göre, lise öğrencilerinde bağlanma stilleri kardeş sayısına göre değişmektedir. Güvenli, kayıtsız ve saplantılı bağlanma stilinde en yüksek oranın 4 ve 4'den fazla kardeşe sahip olan öğrencilerde; korkulu bağlanma stilinde ise en yüksek oranın 4'den az kardeşe sahip olan öğrencilerde olduğu bulunmuştur.

Keser (2006) ve Yolalan (2013)'ın yapmış oldukları çalışmalar, bağlanma stillerinin kardeş sayısına göre değiştiğini desteklemektedir. Keser (2006), güvenli bağlanma ve kardeş sayısı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu savunurken, Onur (2006) ise bağlanma stilleri ve kardeş sayısı arasında anlamlı bir ilişki olmadığını savunmuştur.

Araştırmaya göre, kardeş sayısına göre problemlili internet kullanım düzeyi değişmektedir. 4'den az kardeşe sahip olan öğrencilerin problemlili internet kullanım oranlarının 4 ve 4'den fazla kardeşe sahip öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Araştırma bulgularına göre, internetin olumsuz sonuçlarından, aşırı kullanımından ve sosyal rahatlık bakımından en fazla etkilenenlerin yine 4'den az kardeşe sahip olanların olduğu görülmektedir. Bu duruma ise, kardeş sayısının azalması ile birlikte ailenin çocuklarına ekonomik anlamda daha fazla imkân sağlaması, çocukların akıllı telefon ve internet limitinin fazla olması gibi olanaklara daha rahat kavuşmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

v) Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlili internet kullanım düzeyleri doğum sırasına göre değişmekte midir? Alt problemine ilişkin bulguların tartışılması ve yorumlanması

Araştırma bulgularına göre, bağlanma stilleri doğum sırasına göre değişmemektedir. Baş (2013)'e göre, doğum sırası ile kardeş sırası aynı kavrama denk gelmektedir ve her ikisinden çıkan sonuçların benzer olması beklenmektedir. Kardeş sırasına göre bağlanma stillerinin değişmediğini bulan Baş (2006), bu durumun doğum sırası içinde geçerli olacağını iddia etmiştir ve iddiası ile araştırma sonucunu desteklemektedir.

Onur(2006) ise doğum sırasına göre bağlanma stillerinin korkulu bağlanma alt boyutunda farklılık gösterdiğini savunmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre, doğum sırası ile problemlili internet kullanımı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Dolayısı ile doğum sırasına göre problemlili internet kullanımı değişmemektedir. Doğum sırası ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkiye dair araştırmalar mevcutken (Doğan, 2013) doğum sırası ile problemlili internet kullanımına dair araştırmaya rastlanmamıştır.

vi) Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlili internet kullanım düzeyleri anne eğitim seviyesine göre değişmekte midir? Alt problemlili ilişkili bulguların tartışılması ve yorumlanması

Araştırma bulgularına göre, bağlanma stilleri anne eğitim seviyesine göre değişmemektedir. Araştırma bulgusu Onur (2006) tarafından desteklenirken bulgunun aksine bağlanma stillerinin anne eğitim seviyesine göre değiştiğini savunan araştırmalar (Akın, 2011; Baş, 2013) mevcuttur.

Araştırma sonucuna göre, problemlili internet kullanımı anne eğitim seviyesine göre değişmemektedir. Yıldız (2010) araştırmanın bulgusunu desteklemekte, ancak annesi lise mezunu olan öğrencilerin problemlili internet kullanım oranının diğerlerinden yüksek olduğunu belirtmiştir. Türkoğlu (2013)'da problemlili internet kullanımı ve anne eğitim seviyesi arasında anlamlı bir ilişki olmadığını beyan etmiştir.

Özer (2013) araştırma bulgusunun aksine, anne eğitim seviyesinin PİK üzerinde etkisi olduğunu savunmuştur. Araştırma sonucuna göre, lise mezunu annesi olan öğrencilerin problemlili internet kullanım oranı annesi ilkököl mezunu olanlara göre daha yüksektir. Bu bulgu Çevik (2010)'in internet bağımlılığı ve anne eğitim seviyesi bulguları ile paralellik göstermektedir. Bu durum ise anne eğitim seviyesi ile internet, bilgisayar bilgisinin birlikte arttığını ve bu bilgilerden çocuklarının akademik ve eğitimsel başarısına katkı sağlamak adına internet erişim kolaylığı sağlamalarından kaynaklanması olarak yorumlanmaktadır(Çevik, 2010) .

vii) Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlili internet kullanım düzeyleri baba eğitim seviyesine göre değişmekte midir? Alt problemlili ilişkili bulguların tartışılması ve yorumlanması

Araştırma bulgularına göre, lise öğrencilerinde bağlanma stilleri baba eğitim seviyesine göre değişmektedir. Güvenli bağlanan öğrencilerin çoğunluğunu babası okur-yazar olmayan öğrenciler oluştururken, korkulu bağlanan öğrencilerin çoğunluğunu ise babası lisansüstü eğitim almış öğrenciler oluşturmaktadır. Kayıtsız bağlanma stiline sahip öğrencilerde, babası ilkököl mezunu olan öğrenciler; saplantılı bağlanma stiline sahip öğrencilerde, babası lise mezunu olan öğrenciler ön plana çıkmıştır. İlgili literatürde bu sonucu destekleyen araştırmalar mevcut olsa da (Akın, 2011; Çelik, 2006; Onur, 2006) alt boyutlarda farklılık göstermektedir.

Akın (2011)'in 580 lise öğrencisi üzerinde yaptığı araştırma sonucuna göre, güvenli, kayıtsız, korkulu ve saplantılı bağlanma stillerinde en yüksek oran babası üniversite mezunu olan öğrencilerde çıkarken, en düşük oran farklılık göstermektedir. Çelik (2006)'ya göre, babanın eğitim seviyesi sadece güvenli bağlanma stilinde farklılık göstermektedir. Onur (2006) ise, bağlanma stilleri ile baba eğitim seviyesi arasında anlamlı bir ilişki olmadığını ancak korkulu bağlanma stilinde farklılık gösterdiğini bulmuştur.

Araştırmanın bulguları, baba eğitim seviyesine göre problemlili internet kullanımının değiştiğini ve babası okuryazar olmayan öğrencilerin problemlili internet kullanım düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. İnternetin olumsuz sonuçları ve aşırı kullanımı bakımından en yüksek ortalama babası okuryazar olmayan öğrenciler oluştururken, babası lise mezunu olanlar interneti daha çok sosyal fayda/sosyal rahatlık için kullanmaktadır. Problemlili internet kullanımında ikinci yüksek ortalama babasının eğitim seviyesi lise ve üstü olan öğrenciler oluşturmaktadır. İlgili literatürde sonucu destekleyen (Çelik, 2006) ve desteklemeyen araştırmalar (Onur, 2006; Türkoğlu, 2013; Yıldız, 2010) mevcuttur.

viii) Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlili internet kullanım düzeyleri internet kullanım amacına göre değişmekte midir? Alt problemlili ilişkin bulguların tartışılması ve yorumlanması

Lise öğrencilerinde internet kullanım amacına göre bağlanma stillerinin değişmediği bulunmuştur. Araştırma bulgusuna paralellik gösteren Hasen (2007)'e göre, internet kullanım amacı ile bağlanma stili arasında anlamlı ilişki bulunmazken, korkulu bağlanma stilinde farklılık gösterdiği bulunmuştur.

Akın (2011)'in çalışmasında ise, bulgunun aksine, bağlanma stillerinin internet kullanım amacı bakımından farklılık göstermiştir. Buna göre, saplantılı bağlanan öğrenciler interneti daha çok oyun, eğlence ve alışveriş amacıyla kullanırken, kayıtsız bağlanan öğrenciler ise interneti daha çok iletişim, sohbet ve tanışma amaçlı kullanmaktadır.

Araştırmanın bulgusuna göre, internet kullanım amacı problemlili internet kullanımını etkilemektedir. İnterneti ödev hazırlamak için kullananların, diğer amaçlar (film-müzik indirmek, sosyal medya, oyun, sohbet ve hepsi) için kullananlara göre problemlili internet kullanım düzeyi bakımından büyük farklılık vardır. Sohbet amacıyla internet kullanan öğrencilerin problemlili internet kullanımı

bakımından en yüksek düzeye sahip olduğu görülmektedir. Öğrencilerin problemleri internet alt faktörleri bakımından, internet kullanım amaçları farklılık göstermektedir. Araştırmanın diğer sonuçlarına göre, internetin olumsuz sonuçlarına en çok sohbet amaçlı internet kullanan öğrenciler maruz kalmaktadır. İnternetin aşırı kullanımında ise, sosyal medya kullanımı öne çıkarken, sosyal fayda/sosyal rahatlık bakımından en yüksek oran interneti ödev hazırlamak için kullananlarda görülmektedir. Tekinaslan (2011)'in yapmış olduğu araştırma, araştırma bulgularına paralellik göstermektedir. Eğlence (oyun), sohbet etme ve sosyal medya amaçlı internet kullananların problemleri internet kullanım puanları yüksek çıkarken, eğitim amaçlı internet kullanıcılarında problemleri internet kullanımı düşük çıkmıştır.

Tanıdık ve tanımadık kişilerle sosyal ilişki kurmak için ve eğlence veya zaman geçirme amaçlı internet kullanma problemleri internet kullanımını geliştirdiği, eğitim amaçlı ve bilgi edinmek amaçlı internet kullanımının problemleri internet kullanımını etkilemediği çeşitli araştırma bulgularında da yer almaktadır. (Ançel ve ark., 2015; Ceyhan, 2010; Ceyhan, 2008; Deberdani, 2012; Doğan ve ark., 2008; Genç, 2011; Kittinger ve ark.,2012; Spraggins, 2009; Tahiroğlu ve ark., 2008)

Ceyhan ve Ceyhan (2007)'ye göre, problemleri internet kullanımında ilk olarak eğlence amaçlı internet kullanımı, ikinci sırada başkalarıyla iletişim kurmak amaçlı sohbet etme ve sosyal medya kullanımı yer almaktadır.

İnternet bağımlılığı ve internet kullanım amacını inceleyen, Yılmaz ve arkadaşları (2014), araştırma bulgularına paralellik göstererek, sohbet ve oyunun internet bağımlılığı lehine, ödev hazırlamanın ise internet bağımlılığının aleyhine olduğunu vurgulamıştır.

İlgili literatürde, internet kullanım amacının problemleri internet kullanımını etkilemediğine dair bulgulara rastlanmaması, yapılan araştırmaların ise, araştırma sonucuna paralellik göstermesi araştırmanın bulgusunu kuvvetlendirmektedir.

ix) Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemleri internet kullanım düzeyleri sosyal medya kullanımına göre değişmekte midir? Alt problemine ilişkin bulguların tartışılması ve yorumlanması

Araştırmanın bulguları, lise öğrencilerinde sosyal medya kullanımının bağlanma stillerini etkilemediğini göstermektedir. Araştırma sonucuna paralellik gösteren Hasen (2007)'ye göre, sosyal ağ ile bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken, güvensiz bağlanma stillerinden korkulu bağlanma stiline sahip

bireylerin diğerlerine göre daha çok sosyal ağ amaçlı internet kullandıklarını ileri sürmüştür.

İlgili literatürde, sosyal medya ve bağlanma stilleri ilişkisini ölçen sınırlı sayıda araştırmaya rastlanmakla beraber, daha çok bağlanma stillerinin kaygı ve kaçınma alt boyutları ile sosyal medya alt boyutlarından, Facebook ile olan ilişkisini inceleyen araştırmalara rastlanmıştır.

Chopik ve Peterson (2014)'ün 2002-2012 yılları arasında bağlanma stillerinin teknoloji kullanımına göre değişimini inceleyen boylamsal çalışmasına göre, teknolojinin yaygınlaşmasıyla birlikte kişiler arası sosyal iletişim arttığını ve akıllı telefonların artmasıyla hayata giren Facebook, bireylerin kaygı boyutunun azalmasını sağlayarak, bağlanma stilini olumlu etkilemiştir. Chopik ve Peterson (2014)'ün araştırmasını destekleyen birçok araştırma mevcuttur (Guarnieri, Wright ve Hudiburg, 2012; Olmeadow ve Kowert, 2013; Weisskirch ve Delevi, 2012).

Bağlanma stillerindeki kaygı boyutu yüksek olan bireyler, yüz yüze sosyal iletişimlerde zorlanırken, Facebook sayesinde nasıl görünüyorum, karşı taraftan nasıl algılanıyorum gibi durumları lehine çevirebildiklerinden dolayı, Facebook kullanımları daha yoğun olmakta ve Facebook kullanımı bireylerin kaygı boyutunu düşürerek, olumlu yönde etkilemektedir (Guarnieri ve ark., 2012; Öztürk ve Mutlu, 2010). Benzer bulguya sahip Oldmeadow (2013) ise, bu duruma farklı açıdan yaklaşmaktadır. Kaygı boyutu yüksek güvensiz bağlanma stiline sahip bireylerin, Facebook kullanım oranı güvenli bağlanan bireylerden daha yüksek bulmuştur. Bunu sebebi ise, kaygı boyutu yüksek bireylerde başkaları tarafından nasıl algılanıyorum, beğeniliyor muyum, seviliyor muyum endişesi yüksek olduğu için, diğer bağlanma stillerine göre daha sık Facebook ziyaret ederek, sorularına cevap bulma gayreti olduğundan kaynaklandığını ileri sürmüştür. Dolayısıyla Facebook kullanımı kaygı boyutunu artırarak, bağlanma stilini olumsuz etkilemektedir (Oldmeadow, 2013).

Araştırma sonucuna göre, lise öğrencilerinin sosyal medya hesabı olması veya kullanması problemlili internet düzeyini artırmaktadır. Problemlili internet kullanımı alt boyutları (internetin olumsuz sonuçları, aşırı kullanımı ve sosyal rahatlık/fayda) bakımından, sosyal medya kullanan öğrenciler daha yüksek orana

sahiptir. Bu durum, sosyal medya kullanımının problemlili internet kullanımına neden olduğunu göstermektedir. Araştırma sonucu destekleyen çalışmalar mevcuttur (Ançel ve ark., 2015; Ceyhan, 2010; Ceyhan ve Ceyhan; 2007; Ceyhan, 2008; Kittinger ve ark., ,2012; Spraggins, 2009; Tahiroğlu ve ark., 2008).

Sosyal medya olarak Facebook kullanımını göz önüne alan araştırmalar, Facebook kullanımının problemlili internet kullanımının önemli yordayıcı olduğunu savunmuşlardır (Ançel ve ark., 2015; Kittinger ve ark., 2012).

Bireyler tanıdık veya tanımadık kişilerle iletişim kurmak amaçlı sosyal medyayı kullanmaktadırlar. Bireyler sosyal medya aracılı ile görüştiklerinde görüşmeleri, planlanan ve yüz yüze görüşmeye oranla daha uzun sürdürmektedir. Bunun yanında, sosyal medya aracılıyla yapılan görüşmelerde, daha rahat ortamın olması da internet başında geçirilen zamanı artırmaktadır (Spraggins, 2009, s. 62-63). Bütün bu sebeplerden dolayı sosyal medya kullanıcıların internet başında geçirdiği zamanı artmaktadır ve bu durum da problemlili internet kullanımına sebep olduğu düşünülmektedir.

x) Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlili internet kullanım düzeyleri internet kullanım yerine göre değişmekte midir? Alt problemine ilişkin bulguların tartışılması ve yorumlanması

Araştırma bulgularına göre, lise öğrencilerinde bağlanma stilleri internet kullanım yerine göre değişmemektedir. İlgili literatürde, araştırma bulgusunu destekleyen veya desteklemeyen çalışmalara rastlanmamıştır.

Araştırma bulguları, lise öğrencilerinde internete telefonda bağlananların problemlili internet kullanım oranının, internete evden veya internet kafeden bağlananlara göre arttırdığını görmekteyiz. İnternete okuldan bağlananların ise, problemlili internet kullanımını geliştirmedeği görmekteyiz. İnternetin olumsuz sonuçları, internetin aşırı kullanımı ve internetin sosyal rahatlık/fayda bakımından en yüksek ortalamaları yine internete telefonda bağlananlar göstermektedir. Akıllı telefon kullanımının yaygınlaşması ve GSM (Global System for Mobile Communications) operatörlerinin internet kullanım sınırlarında tanımış oldukları kolaylıklar, telefonlarda internet kullanımını artırmıştır. Telefon aracılığı ile kolaylıkla internete ulaşımın sağlanması ise problemlili internet kullanımına sebep olduğu düşünülmektedir.

Çoğu araştırma internet kullanım yerinin problemlili internet kullanımını etkilediğini savunsa da, internet bağlanma yeri bakımından farklı sonuçlara sahiptir (Ceyhan, 2008; Doğan ve ark. , 2008; Tahiroğlu ve ark., 2008; Yıldız, 2010).

Doğan ve ark., (2008)'e göre, internete evden bağlanma, internetin aşırı kullanımını ve internetin olumsuz sonuçlarını artırırken, internet kafeden bağlananların internetin olumsuz sonuçlarına ve aşırı kullanımına daha az maruz kaldığını göstermektedir. Tahiroğlu ve ark., (2008) de bu bulguyu desteklemektedir.

Yıldız'ın 2010 da yaptığı araştırma sonuçlarına göre ise internete bağlanılan yer, problemlili internet kullanım puanını ve problemlili internet kullanım alt boyutlarını etkilemektedir. İnternet evden bağlananlar, internetin olumsuz sonuçlarına ve aşırı kullanımına maruz kalırken, sosyal fayda için internet kullananlar daha çok internet kafeyi tercih etmektedir.

Evden internete bağlananlar, kendilerini rahat hissetmeleri, internet kafe ve okullarda olan süre kısıtlaması ve filtre programlarının olmamasından dolayı daha yüksek çıkmaktadır (Ceyhan, 2008).

İnternet bağımlılığı ile internet kullanım yeri arasında anlamlı farklılık bulan Gençler (2011), internete evden bağlananların çoğunluğunu internet bağımlısı olarak tanımlanırken, okuldan bağlananların çoğunluğunun internet bağımlısı olmadığını göstermiştir.

İlgili literatürde, internet bağlanma yeri olarak mobil değişkenin olmamasının sebebi olarak, araştırmaların telefon kullanımının ve akıllı telefonun yaygınlaşmadığı döneme denk gelmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Diğer taraftan araştırmanın sonucuna aykırı bir bulguya rastlanmaması, araştırma sonucunu kuvvetlendirmektedir.

xi) Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlili internet kullanım düzeyleri internet limitine göre değişmekte midir? Alt problemine ilişkin bulguların tartışılması ve yorumlanması

Araştırmanın sonucuna göre, bağlanma stilleri internet limitine göre değişmemektedir. İlgili literatürde, araştırma sonucunu destekleyen veya desteklemeyen çalışmaya rastlanmamıştır.

Araştırmanın bulgusu, lise öğrencilerinde problemlı internet kullanım düzeylerinin internet limitine göre değiştiğini göstermektedir. İnternet limiti sınırsız olan öğrencilerin problemlı internet kullanım düzeyinin, interneti kotalı olan öğrencilerden daha yüksek olduğunu görmekteyiz. İnternetin olumsuz sonuçlarına ve aşırı kullanımına maruz kalanların sınırsız internet limitine sahip öğrenciler olmakla birlikte, interneti sosyal rahatlık/fayda için kullananların da sınırsız internete sahip olanlar olduğu görölmektedir. İnternetin limitinin sınırsız olması, özgürce internete girme olanağı sağlamakla birlikte, ücret-zaman anlamında da kısıtlama olmaması internetin aşırı kullanımına sebep olduğu düşünölmektedir.

xii)Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve problemlı internet kullanım düzeyleri ebeveyn internet denetimine göre değişmekte midir? Alt problemine ilişkin bulguların tartışılması ve yorumlanması

Araştırma bulgusu bağlanma stillerinin ebeveyn internet denetimine göre değişmediğini göstermiştir. Araştırma sonucu, lise öğrencilerinde problemlı internet kullanımının ebeveyn internet denetimine göre değişmediğini göstermektedir.

BÖLÜM VI: SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Bu bölümde araştırmanın genel ve alt problemlerine ilişkin cevaplar, tablo şeklinde sunulmuştur.

6.1.1. Genel Probleme İlişkin Sonuçlar

Tablo 6-1: Bağlanma Stillerinin Problemlerle İlişkin Sonuçları

		Sonuç
Bağımsız değişken	Bağlanma Stilleri	Bağlanma stilleri PİK göre <u>değişmektedir.</u>
Bağımlı değişken	PİK	
Bağlanma Stilleri Alt Boyutları	Güvenli B.	PİK düzeyi en düşük
	Kayıtsız B.	PİK düzeyi düşük
	Saplantılı B.	PİK düzeyi en yüksek
	Korkulu B.	PİK düzeyi yüksek
PİK alt boyutları	İnt. Olumsuz sonuçları	Güvenli B. p. en düşük
		Kayıtsız B. p. düşük
		Saplantılı B. en yüksek
		Korkulu B. yüksek
	İnt. Aşırı kullanımı	Güvenli B. en düşük
		Kayıtsız B. düşük
		Saplantılı B. yüksek
		Korkulu B. en yüksek
	Sosyal fayda/rahatlık	Güvenli B. en düşük
		Kayıtsız Bağlanma düşük
		Saplantılı B. en yüksek
		Korkulu B. yüksek

6.1.2. Alt Problemlere İlişkin Sonuçlar

Tablo 6-2: Bağlanma Stilleri ve PİK'nın Alt Değişkenlere İlişkin Sonuçları

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	Sonuç
Bağlanma Stilleri	Cinsiyet	Bağlanma Stilleri ve PİK'ı cinsiyete göre <u>değişmemektedir</u> .
PİK		
Bağlanma Stilleri	Sınıf Düzeyi	Bağlanma Stilleri sınıf düzeyine göre <u>değişmemektedir</u>
PİK		PİK sınıf düzeyine göre <u>değişmektedir</u> .
Bağlanma Stilleri	Kardeş Sayısı	Bağlanma Stilleri ve PİK'ı kardeş sayısına göre <u>değişmektedir</u> .
PİK		
Bağlanma Stilleri	Doğum Sırası	Bağlanma Stilleri ve PİK'ı doğum sırasına göre <u>değişmemektedir</u> .
PİK		
Bağlanma Stilleri	Anne Eğitim Seviyesi	Bağlanma Stilleri ve PİK'ı anne eğitim seviyesine göre <u>değişmemektedir</u> .
PİK		
Bağlanma Stilleri	Baba Eğitim Seviyesi	Bağlanma Stilleri ve PİK'ı baba eğitim seviyesine göre <u>değişmektedir</u> .
PİK		
Bağlanma Stilleri	İnternet Kullanım Amacı	Bağlanma Stilleri internet kullanım amacına göre <u>değişmemektedir</u> .
PİK		PİK internet kullanım amacına göre <u>değişmektedir</u> .
Bağlanma Stilleri	Sosyal Medya Kullanımı	Bağlanma Stilleri sosyal medya kullanımına göre <u>değişmemektedir</u> .
PİK		PİK sosyal medya kullanımına göre <u>değişmektedir</u> .
Bağlanma Stilleri	İnternet Kullanım Yeri	Bağlanma stilleri internet kullanım yerine göre <u>değişmemektedir</u>
PİK		PİK internet kullanım yerine göre <u>değişmektedir</u> .
Bağlanma Stilleri	İnternet Limiti	Bağlanma Stilleri internet limitine göre <u>değişmemektedir</u> .
PİK		PİK internet limitine göre <u>değişmektedir</u> .
Bağlanma Stilleri	Ebeveyn İnternet Kullanımı Denetimi	Bağlanma Stilleri ve PİK'ı ebeveyn internet kullanımını denetimine göre <u>değişmemektedir</u> .
PİK		

6.2. Öneriler

İnternet bağımlılığına yol açan problemlili internet kullanıcısi olmamak için yapılacak olan bireysel öneriler şu şekildedir;

❖ Durumunuzu değerlendirin: problemlili internet kullanım kriterlerinin5'i sizde bulunuyor mu? Eğer problemlili internet kullanıcı iseniz, psikolojik destek alabilir ve aşağıda ki yönergeleri uygulayabilirsiniz.

▪ Zamanı iyi yönetin: Alternatif bir hobi geliştirerek çevrimiçi olmadan daha keyifli zamanlar oluşturun. Haftalık programlarınıza internette kalacağınız zamanları da ekleyin. Böylece belli zamanda belli süre internette kalarak, zaman tuzağına düşmemiş olursunuz. İnternette kalma sürenizden hemen sonra somut uyarılar belirleyin. Diyelim ki 14.00'de dersiniz var, internete 13.00 girerek, çevrimiçi olma süresini zorunlu olarak kısıtlamış olursunuz. Bireyler genellikle boş zamanı değerlendirmek için internette takılır, boş zamanlarınızı eğitsel ve eğlendirici aktivitelerle doldurun.

▪ Kendinizi kandırma: İnternette kalma süresini inkâr ederek, internette daha fazla kalma bahaneleri üreterek, internet yüzünden aksayan işlerinizin sebebini başka şeylere yönlendirerek, internet konusunda sizi uyarıları azarlayarak kendinizi kandırmayın. Durumu objektif olarak değerlendirin, örneğin bir haftada her gün kaç saat ne ile meşgul isen, bunları yazıya dökerek, içinde bulunmuş olduğun durumu daha sağlıklı değerlendirebilirsiniz.

▪ Olumsuz pekiştiriciler kullanın: İnternette kaldığınız süreyi aştığınızda, kendinize ceza verin. Örneğin, internet kullanırken paket lastiğini elinize geçirerek, süre uzadıkça lastiğin yapmış olduğu ağrı, yapılan yanlış davranışı hatırlatır. İnternette kalma süresi uzaması halinde, evde hoşlanmadığınız işi yapın (örneğin: ütü yapmak, çamaşır katlama vb.)

▪ Günlük tutun; her gün 5 sorunun cevabını verecek şekilde yazı yazın.

1. Ne zaman internete yöneliyorsun?

2. Bu durumda nasıl hissediyorsun?

3. Bu isteğin sonucunda ne yaptın?
4. İhtiyacını nasıl karşıladın?
5. Seçtiğin davranışın uzun vadeli sonuçları neler oldu?

Böylece, internette kaldığın ve kalmadığın zamanların kıyaslamasını yapmış olursunuz.

- Duygu-düşünce-davranış döngüsünü kontrol ediniz. Eylem yapmadan önce davranış sonucu hakkında düşünün.

- Hatırlatıcı kartlar hazırlayın: İnternette hayatınızda yarattığı sorunları ve internet kullanımını durarak elde edeceğiniz kazanımları hatırlatacak küçük notlar yazarak, bu notları giysi cepleri, çekmece veya cüzdanınıza yerleştiriniz.

- Ailenizden ve çevrenizden destek alın: problemlili internet kullanıcıları genellikle ailesi ile ilişkileri bozuk ve yalnızlık yaşamaktadır. Bu durum ise onları daha fazla internet kullanmaya itmektir. Bundan dolayı, aile ve yakın çevrenizle ilişkilerinizi düzenleyerek bu konuda yardım alabilirsiniz (Arısoy, 2009; Dinç,2010, s. 69-82; Ögel, 2012, s.153-178).

❖ Problemlili internet kullanımında ebeveynler için yol haritası şu şekilde olabilir:

- PİK olmadan önlem alın:İnternet filtresi eklemek, bilgisayarı açık bir alana konularak çocuğunuzun hangi sitelere girdiğini görerek önem alabilirsiniz. Diğer taraftan, ebeveyn olarak internet konusunda kendinizi eğitebilir, interneti sağlıklı kullanarak çocuğunuza iyi örnek olabilir, çocuğunuz interneti kullanmaya başladığı dönem birlikte sörf yaparak zararlı siteleri öğretebilirsiniz.

- Eğer çocuğunuz problemlili internet kullanıcısı ise, çocuğunuzla internet kullanma hakkında sözleşme yapın.

- Son olarak da, çocuğunuzun haberi olmadan girdiği siteleri kontrol ederek internetin zararlı alışkanlıklarına karşı önlem alabilirsiniz (Ögel, 2012, s. 201-230).

❖ Problemlili internet kullanımını önleme ve tedavisinde eğitimciler için yol haritası şu şekilde olabilir;

- Aşırı internet kullanımı hakkında ebeveynleri bilgilendirmek. Okul rehberlik servisi, milli eğitim bakanlığı ve eğitim kurumlarınca düzenlenen seminerde, sınıf öğretmenlerince düzenlenen veli toplantılarında, problemlı internet kullanımı hakkında (PİK belirtileri, tedavisi ve önlenmesi) ebeveynler bilinçlendirilebilir.

- Kişisel gelişim eğitimleri yapmak: Özellikle ergenlik dönemi problemlerinden dolayı (iletişim sorunları, kendini ifade edememe, çekingenlik, yalnızlık, ailesinden destek görmeme, akranları arasında popüler olma vb.) aşırı internet kullanımına yönelen gençlere, bu problemleri aşacak eğitimlerin uygulanması.

- Okul içerisindeki öğrencilerin daha verimli ve eğlenceli vakit geçirebileceği aktiviteler oluşturarak, internet kullanım fırsatlarını sınırlamak.

- Problemlı internet kullanımı adı altında ders programı geliştirilerek, ortaöğretim müfredatından itibaren konulup, eğitimi verilebilir.

❖ Bu araştırmanın sonucunda da elde edilen sonuç doğrultusunda (güvensiz bağlanan bireylerde problemlı internet kullanım düzeyi yüksek) bireylerin bebeklik ve çocukluk döneminde anneleri ile güvenli bağlanma geliştirmesi için ebeveynlerin bilinçlendirilebilir. Mesela, annelere hamilelik döneminde güvenli bağlanma önemi ve güvenli bağlanma yöntemleri hakkında seminer, eğitim verilebilir.

❖ Bu araştırma bağlanma stillerinin problemlı internet kullanımı üzerinde ki etkisini ve problemlı internet kullanımı ve bağlanma stillerinin bazı değişkenlerle olan ilişkisini ölçmüştür. Yurt içinde, bağlanma stilleri özellikle de problemlı internet kullanımına ilişkin araştırmaların kısıtlı olması, ilgili araştırmalara ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Yapılacak araştırmalara için şu önerilerde bulunulabilir;

- Lise öğrencileri ile sınırlı kalan bu araştırmanın aksine, yapılacak araştırmanın ilköğretim ya da üniversite düzeyinde gerçekleştirilerek, ölçülen faktörlerin farklı gelişim dönemlerinde ki etkisi görülebilir.

- Problemlı internet kullanımını farklı değişkenlerle (aile içi problem, sosyal izolasyonyaaayan ve yaşamayan) ilişkisi incelenerek, problemlı internet kullanım nedenlerine yenileri eklenebilir.
- Araştırmadan elde edilen sonuçların güncel olmasından dolayı, sonuçlar alanla ilgili çalışma yapanlar tarafından kullanılabilir.
- Bu araştırma, internet kullanım süresi-sıklığı, aileden ayrı yaşama ve sosyo-ekonomik değişkenlere göre incelenmemiştir, yapılacak benzer araştırmaların bu değişkenlere göre incelenmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Açık, Ö. (2008). *Evlilik Uyumu ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki* (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir, Türkiye
- Akın, R. S. (2011, Temmuz). *Ergenlerde Bağlanma Stilleri, İnternet Sosyal İletişim Ağlarını Kullanımı Ve İletişim Becerileri Arasında Ki İlişkinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Allen, J. P., & Land, D. (1999). Attachment in adolescence. J. Cassidy & P. R. Shaver (Ed.): *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (pp. 434-465). New York: Guilford
- Ançel, G., Açıköz, İ. & Ayhan, Y.A.G. (2015). Problemlü İnternet Kullanımı İle Duygusal Zeka ve Bazı Sosyodemografik Değişkenler Arasındaki İlişki: *Anadolu Psikiyatri Derisi* ,16; 255-263
- Arısoy, Ö. (2009). İnternet Bağımlılığı ve Tedavisi: *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1, 55-67
- Assche, L.V., Lutyen, P., Bruffaerts, R. Persons, P., Ven, L. V. & Vandenbulcke, M. (2013). Attachment in Old Age: Theoretical Assumptions Empirical Findings and Implications for Clinical Practice: *Clinical Psychology Review*, 33, 67-81
- Aydoğdu, T. (2013). *Bağlanma Stilleri, Başa Çıkma Stratejileri ile Psikolojik Dayanıklılık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye
- Balcı, Ş., Gölcü, A. A. & Öcelan, M. E. (2013). Üniversite Öğrencileri Arasında İnternet Kullanım Örüntüleri: *Selçuk İletişim*, 4(7), 2013
- Bartholomew, K. & Horowitz, L. M.(1991). Attachment Styles Among Young Adults : A Test of A Four- Category Model: *Journal of Personality and Social Psychology*, 2(61), 226-244
- Baş, N. (2013). *Ergenlerin Bağlanma Stilleri ve Kimlik Statüleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi). Adana, Türkiye
- Beard, K. W. & Wolf, E.M. (2001). Modification İn The Proposed Diagnostic Criteria For İnternet Addiction: *CyberPsychology & Behaviour*,3(4), 377-383
- Belsky, J. (2002) Developmental Origins Of Attachment Styles: *Attachment & Human Development*, 4(2), 166-170. DOI: 10.1080/14616730210157510. <http://dx.doi.org/10.1080/14616730210157510> adresinden, 12/12/2014 tarihinde alındı.
- Besser, A. & Priel, B. (2008). Attachment , Depression and Fear of Death in Older Adults: The Roles of Neediness and Perceived Availability of Social Support: *Personality and Individual Differences* ,44, 1711-1725
- Bonab, B.G. & Koohsar, A. A. H. (2011). Relations Between Quality of Attachment and Psychological Symptoms in College Students: *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 30, 197-201
- Bowly, J. (2012). *Sevgi Bağlarının Kurulması ve Bozulması* (M. Kamer, Çev). İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü EğitimYayınları, 85
- Bretherton, I. (1992) The Origin of Attachment Theory: John Bowlby and Mary Ainsworth: *Developmental Psychology*, 5(28), 759-775

- Buluş, A. , Erdoğan, S. & Özel, B. (Ağustos,2012) TR-52 Bölgesi İlçeleri Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi; TR52-12-TD01/045: *Mevlana Kalkınma Ajansı*, Konya. http://www.mevka.org.tr/Content/ViewArticle/tr52_bolgesi_ilceleri_sosyal_gelismislik_endeksi?articl eID=FnoMNYQMkEZfzBrIcYtE7Q%3D%3D adresinden 07/08/2015 tarihinde alınmıştır
- Büyükşahin, A. (2006). *Yakın İlişkilerde Bağlanma: Yatırım Modellerinin Bağlanma Stilleri ve Bazı İlişkisel Değişkenler Yönünden İncelenmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye
- Ceyhan, A.A (2011). İnternet Kullanma Temel Nedenlerine Göre Üniversite Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanımı Ve Algıladıkları İletişim Beceri Düzeyleri:*Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*,11(1),59-77
- Ceyhan, A.A. & Ceyhan, E. (2014) Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği'nin Ergenlerde Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması: *Bağımlılık Dergisi*, 15(2), 56-54
- Ceyhan, E. (2008). Ergen Ruh Sağlığı Açısından Bir Risk Faktörü:İnternet Bağımlılığı: *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 15(2), 109-116
- Ceyhan, E. (2010). Problemlı İnternet Kullanım Düzeyi Üzerinde Kimlik Statüsünün, İnternet Kullanım Amacının ve Cinsiyetin Yordayıcılığı: *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10(3), 1323-1355
- Ceyhan, E., Ceyhan, A. A. & Gürcan, A. (Ocak, 2007) Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeği'nin Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışmaları: *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7 (1) , 387-416
- Chopik, W. J. & Peterson, C. (2014). Changes In Technology Use And Adult Attachment Orientation From 2002 To 2012: *Computer in Human Behaviour*, 38, 208-212,
- Chotai, J., Jonasson, M., Hagglöf, B. & Adolfsson, R. (2005). Adolescent attachment styles and their relation to the temperament and character traits of personality in a general population: *European Psychiatry*, 20 ,251–259
- Cömert, I.T. & Kayıran, S. M. (2010). Çocuk ve Ergenlerde İnternet Kullanımı: *Çocuk Dergisi*, 10(4), 166-170, doi:10.5222/j.child.2010.166
- Çalık, D.& Çınar, Ö.P. (2009) *Geçmişten Günümüze Bilgi Yaklaşımları Bilgi Toplumu ve İnternet. İnet-tr' XIV.Türkiye'de İnternet Konferansı Bildirileri*, 12-13 Aralık 2009 (syf 77-88), İstanbul: Bilgi Üniversitesi
- Çelik, H. (2006). *Üniversite Birinci Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık Tepkileri, Bağlanma Tarzları Ve Kişilerarası Şemalarının İncelenmesi*.Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
- Çevik, B.G. & Çelikkaleli, Ö. (2010). Ergenlerin Arkadaş Bağlılığı Ve İnternet Bağımlılığının Cinsiyet, Ebeveyn Tutumu Ve Anne-Baba EğitimDüzeylerine Göre İncelenmesi: *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(19), 225-240
- Davis, R. A. (2001). A Cognitive-Behavioral Model Of Pathological İnternet Use: *Computer in Human Behaviour*, 17, 187-195
- Davis, R.A. , Flett, G.L. & Besser, A. (2002). Validation of a New Scale for Measuring Problematic İnternet Use: Implications for Pre-employment Screening: *CyberPsychology & Behaviour*, 4(5), 331-345

- Debernardi, N. R. (2012). *Problematic Internet Use: Exploring The Roles Of Attachment And Social Competency*. Doctoral Thesis, University of Missouri-Kansas City, Kansas City, Missouri, UnitedStates
- Dinç, M. (2010). *İnternet Bağımlılığı*. İstanbul: Ferfir Yayınları
- Doğan, A. (2013). *İnternet bağımlılığı yaygınlığı*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, Türkiye
- Derman, O. (2008). Ergenlerde Psikososyal Gelişim: *Adolesen Sağlığı II Sempozyum Dizisi*, Mart 2008 (ss. 19-21). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Tıp Eğitim Anabilim Dalı.
- Deniz, M. E. (2006). Ergenlerde Bağlanma Stilleri İle Çocukluk İstismarları Ve Suçluluk-Utaç Arasındaki İlişki: *Eurasian Journal of Educational Resaerch*, 22 ss.89-99
- Doğan, H., Işıklar, A. & Eroğlu, S. E. (2008). Ergenlerin Problemlı İntemel Kullanımınm Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi: *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi(KKEFD)*, 18, 106-124
- Egeci, I. S. & Gencoz, T. (2011). The Effects of Attachment Styles, Problem-Solving Skills, and Communication Skills on Relationship Satisfactions: *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 30 , 2324-2329
- Eryılmaz, A. (2011). Yaşam Boyu Gelişim Yaklaşımı: *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(1):49-66, eISSN:1309-0674 , pISSN:1309-0658
- Gençer, S.L. (2011). *Ortaöğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Durumlarının İnternet Kullanım Profilleri Ve Demografik Özelliklere Göre Farklılıklarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta, Türkiye
- Griffiths, M. (2000). Does Internet and Computer “Addiction” Exist? Some Case Study Evidence: *CyberPsychology & Behaviour*, 2(3), 211-218
- Guarnieri, J. M. A., Wright, S. L. & Hudiburg, L. M. (2012). The Relationship Among Attachment Style, Personality Traits, Interpersonal Competency and Facebook Use : *Journal of Applied Developmental Psychology*, 33, 294-301
- Güçdemir, Y. (2003) Bilgisayar Ağları İnternetin Gelişimi ve Bilgi Kirlenmesi. İstanbul Üniversitesi: *İletişim Fakültesi Dergisi*, 17, 371-378
<http://journals.istanbul.edu.tr/iuifd/article/view/1019014533/1019013748>
adresinden, 18/12/2015 tarihinde alındı.
- Günaydın, B. & Yöndem, D. (2007). Ergenlerin Akran Bağlılığının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi .AİBÜ: *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(7), 141-153
- Güneş , A. (2014a). *Güvenli Bağlanma*, İstanbul: Timaş Yayınları
- Güneş, A. (2014b). *Duyguda Özgür Davranışta Disiplinli Çocuklar İçin Doğal Ebeveynlik*. İstanbul: Timaş Yayınları
- Güneş, S. (2008). *İnternet Kullanımı ve Aile: Ankara*. Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara
- Gürcan, N. (2010). *Ergenlerin Problemlı İnternet Kullanımları İle Uyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye
- Hall, A. S. & Parsons, J. (2001). Internet Addiction: College Student Case Study Using Best Practice in Cognitive Behaviour Therapy: *Journal of Mental Health Counseling* , 4(23), 312-327
- Hamarta, E. (2004). Bağlanma Teorisi: *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 53-56.

Hasen, J. K. (2007, July). *Virtually Connected: The role of Attachment Style in College Students' Use of Online Social Networking*. Doctora Thesis, The Wright Institute, Berkeley, California, United States, 15- 44

Honari, B. & Saremi, A. A. (2015). The Study of Relationship Between Attachment Styles and Obsessive Love Styles: *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 165, 152-159

Internet World Stats, Usage gnd Population Statistic. (2014), <http://www.internetworldstats.com/stats5.htm> adresinden, 4/5/2015 tarihinde alındı.

Isaacson, K. L. (2006). *Mary Ainsworth and John Bowly: The Development Of Attachment Theory*, Doctora Thesis, University of California- Davis , California, UnitedStates

Karakuş, Ö. (2012, Ekim). Ergenlerde Bağlanma Stilleri ve Yalnızlık Arasındaki İlişki: *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 2(23), 33-46

Karremen,A. & Vingerhoets, A., J.,J.,M. (2012) Attachment And Well-Being: The Mediating Role Of Emotion Regulation And Resilience: *Personality and Individual Differences* 53 ; 821–826

Kelleci, M., Güler, N., Sezer, H. & Gölbaşı, Z. (2009) Lise Öğrencilerinde İnternet Kullanma Süresinin Cinsiyet ve Psikiyatrik Belirtiler ile İlişkisi: *TAF Prev Med Bull* , 8(3):223-230

Kesebir, S., Kavazoğlu, S. Ö. & Üstündağ, M. F. (2011). Bağlanma ve Psikopatoloji.:*Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(2), 321-342

Keser, Ç., C. (2006). *Annenin Bağlanma Düzeyi ve Çocuk Yetiştirme Sürecinin Çocuğun Bağlanma Düzeyine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa, Türkiye

Keskin, G. & Çam, O. (2009, Nisan). Ergenlik ve Bağlanma Süreci: Ruh Sağlığı Açısından Literatürün Gözden Geçirilmesi: *New/Yeni Symposium Journal*, 7(47), 52-59

Kittinger, R. , Correia, C. J. & Irons, J. G. (2012) . Relationship Between Facebook Use and Problematic Internet Use Among College Students: *Cyberpsychology, Behavior, And Social Networking*, 6(15) , DOI: 10.1089/cyber.2010.0410

Ko, C. H., Yen, J. Y., Chen, C.C., Chen, S. H. & Yen, C. F. (2005). Proposed Diagnostic Criteria Of Internet Addiction For Adolescents: *The Journal of Nervous and Mental Disease* , 11(193), 728-733

Konya Karaman İlçeleri Sosyal Gelişmişlik Endeksi, (2011). Bölgesel Araştırma Raporları Serisi: *Mevlana Kalkınma Ajansı*
https://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjzIubpgIbKAhXDjiwKHVcIBhIQFggaMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.mevka.org.tr%2FDownload.aspx%3FfilePath%3DMNk5Pd8N2%2BIR7Ipha4ny6Q%3D%3D&usq=AFQjCNFvkS_8FkJMuOEL_-9-Tb6_-vGfRg&sig2=2iiklPwZb7aigMs3jz2-cA&bvm=bv.110151844,d.bGgadresinden
07/08/2015 tarihinde alınmıştır.

Kökçü, F. & Kesebir, S. (2010). İki Uçlu Olgular ve Çocuklarında Bağlanma Biçimi'nin Mizaç, Kişilik ve Klinik Özellikler İle İlişkisi:Kontrollü Bir Çalışma: *Türk Psikiyatri Dergisi*,21

Kulaksızoğlu, A. (1997) . *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitapevi

Mestçi, A. (2007). Türkiye İnternet Raporu: *XII. Türkiye'de İnternet Konferansı* , 8-10 Kasım 2007 (ss 175-183), Ankara, http://inet-tr.org.tr/inetconf12/kitap/Bildiriler/30_24_inet07.pdf adresinden 14/01/2016 tarihinde alındı.

- Morsümbül, Ü. (2014) İnternet Bağımlılığının Bağlanma Stilleri, Kişilik Özellikleri, Yalnızlık ve Yaşam Doyumu İle ilişkisi: *İnternetionalJournal Of Human Science*, 11(1), 357-372
<https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/2727> adresinden 14/01/2016 tarihinde alındı
- Morsümbül, Ü. & Tümen, B. (2008). Ergenlik döneminde kimlik ve bağlanma ilişkileri: kimlik statüleri ve bağlanma stilleri üzerinden bir inceleme: *Çocuk Ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi* 1 (15).
- Morsümbül, Ü. & Çok, F. (2011). Bağlanma ve İlişkili Değişkenler: *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(3), 553-570. eISSN: 1309-0674, p ISSN : 1309-0658
- Muris, P, Meesters, C., Melick, M. & Zwambar, L. (2001) . Self-Reported Attachment Style, Attachment Quality, And Symptoms Of Anxiety And Depression In Young Adolescents: *Personality and Individual Differences* , 30, 809±818
- Odacı, H. (2011). Academic Self-Efficacy And Academic Procrastination As Predictors Of Problematic İnternet Use İn University Students: *Computers & Education* 57 (2011) 1109–1113
- Odacı, H. & Çelik, Ç. B. (2013). Who are problematic internet users? An investigation of the correlations between problematic internet use and shyness, loneliness, narcissism, aggression and self-perception: *Computer in Human Behaviour*, 29, 2382-2387
- Odacı, H. & Çıkrıkçı, Ö. (2014). Problematic İnternet Use İn Terms Of Gender, Attachment Styles And Subjective Well-Being İn University Students.: *Computer in Human Behaviour*, 32, 61-66
- Oldmeadow, J A., Quinn, S. & Kowert, R. (2013) . Attachment Style, Social Skills and Facebook use Amongst Adults: *Computer İn Human Behaviour* ,29, 1142-1149.
- Onur, N. (2006). *Lise Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri İle Atılganlık Düzeyleri Arasındaki İlişki* Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul , Türkiye
- Ögel, K. (2012). *İnternet Bağımlılığı: İnternetin Psikolojisini Anlamak ve Bağımlılıkla Başa Çıkmak*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- Özer, S. (2013). *Problemlı İnternet Kullanımının Benlik Saygısı Ve Öznel İyi Oluş İle Açıklanabilirliği*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, Türkiye
- Özkan, Ö. (2013). *İnternet Kullanımıyla İlgili Değişkenlerin Cinsiyet, Kişilik Özellikleri, Yaşam Doyumu Ve Bağlanma Stilleri Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi ,Ankara, Türkiye
- Öztürk, A. & Mutlu, T. (2010). The Relationship Attachment Styles, Subjective Well-Being, Happiness and Social Anxiety Among University Students: *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 9, 1772-1776
- Pastore, M. A. (2013). *Correlation Study Between Attachment Style and Substance Dependence*. Doctora Thesis, Pacifica Graduate Institute, California , United States
- Shaver, P. R. & Mikulincer, M. (2004). Attachment in The Later Years: A Commentary: *Attachment & Human Development*, 4(6), 451-464.
<http://dx.doi.org/10.1080/1461673042000303082> adresinden 12/12/2014 tarihinde alındı.
- Shin, S. E., Kim, N. S. & Jang, E. Y. (2011). Comparison Of Problematic İnternet And Alcohol Use And Attachment Styles Among Industrial Workers İn Korea: *Cyberpsychology, Behavior, And Social Networking*, 11(14), 665-672, DOI: 10.1089/cyber.2010.0470
- Soysal, A.Ş. & Bodur, Ş. & İşeri, E. & Şenol, S. (2005). Bebeklik Dönemindeki Bağlanma Sürecine Genel Bir Bakış: *Klinik Psikiyatri*, 8, 88-99

- Spraggins, A. (2009). *Problematic Use Of Online Social Networking Sites For College Students: Prevalence, Predictors, And Association With Well-Being*. Doctoral Thesis, University of Florida, Gainesville, UnitedStates
- Sümer, N. & Güngör, D. (1999). Çocuk Yetiştirme Stillerinin Bağlanma Stilleri, Benlik Değerlendirmeleri ve Yakın İlişkiler Üzerindeki Etkisi: *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(44), 35-58
- Sümer, N. (2006), Yetişkin Bağlanma Ölçeklerinin Kategoriler ve Boyutlar Düzeyinde Karşılaştırılması: *Türk Psikoloji Dergisi*, 21 (57), 1-22
- Sümer, N. (2006). *Ergenlikte Ebevyın Tutum ve Davranışlarının Bağlanma Kaygısındaki Rolü* . 11. *Ergen günleri*, Hacettepe Üniversitesi, Aralık 2006, ss. 1-11, <http://rrl.psy.metu.edu.tr/yayinlar.html> adresinden 14/01/2016 tarihinde alındı.
- Şenormancı, Ö., Konkan, R. & Sungur, M. Z. (2010). İnternet Bağımlılığı Ve Bilişsel Davranışçı Terapisi: *Anadolu Psikiyatri Dergisi*,11, 261-268
- T. C. Milli Eğitim Bakanlığı, (2013,Ocak) , http://toprakkalem.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/25/19/704428/icerikler/ergenlik-donemi-12-20-yas_264433.html adresinden 26/12/2015 tarihinde alınmıştır.
- Tagay, Ö. &Karataş, Z. (2012). An Investigation of Attachment Styles of College Students: *Procedia-Social and Behavioral Sciences* , 47, 745-750
- Tahiroğlu, G.G., Fettahoğlu, Ç., Yıldırım, V. , Toros, F., Avcı, A., Özatalay, E. & Uzel, M. (2010) Psikiyatrik Bozukluğu Olan Ve Olmayan Ergenlerde Problemlı İnternet Kullanımı: *Nöropsikiyatri Arşivi* ; 47: 241-6, DOI: 10.4274/npa.241
- Tekinaslan, E.&Güner, M.D (2011). Problematic Internet Use Among Turkish University Students: A Multidimensional Investigation Based On Demographics And Internet Activities. *International Journal of Human Sciences*, 1(8), 1028-1051
- Turan, S. (2008). *İnternet Ağında Çocuğum: Çocuğumu İnternet ve Bilgisayarın Zararlarından Nasıl Korurum?*. İstanbul: Gül Yurdu Yayınları
- Türkiye İstatistik Kurumu, (2013), *Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması*. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16198> adresinden, 4/5/2015 tarihinde alındı.
- Türkiye İstatistik Kurumu, (2013), *Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması: Son Üç Ay İçinde Bireylerin Yaş Gruplarına Göre Bilgisayar Ve İnternet Kullanım Oranı*, http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028adresinden , 20/12/2015 tarihinde alındı.
- Türkoğlu, S. (2013). *Ergenlerin Problemlı İnternet Kullanımı ile Siber Zorbalık Eğitimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisan Tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
- Tüzün, O. , & Sayar, K.(2006). Bağlanma Kuramı ve Psikopatoloji: *Düşünen Adam*, 19(1), 24-39.
- Weimer, B. L., Kerns, K. A. & Oldenburg, C. M. (2004). Adolescents' Interactions with A Best Friend: Associations with Attachment Style : *J. Experimental Child Psychology* , 88, 102-120
- Weisskirch, R. & Delevi, R. (2012) Its Ovr B/N U N Me: Technology Use, Attachment Styles, And Gender Roles İn Relationship Dissolution: *Cyberpsychology, Behavior, And Social Networking* 9 (15), 486-490, Doi: 10.1089/Cyber.2012.0169
- World Health Organization, (2015) *Mental Health and Older Adults*. <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs381/en/> adresinden 16/12/2015 tarihinde alındı.

- Yalçın, C. (2003, Mayıs). Sosyolojik Bir Bakış Açısıyla İnternet. C.Ü. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(27),77-88
- Yelloeels, P. M. & Marks, S.(2007). Problematic Internet use or Internet addiction?.*Computer in Human Behaviour* ,23 1447-1453
- Yıldız, İ. (2010) . *Lise Öğrencilerinde Problemlı İnternet Kullanımı İle Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, Türkiye
- Yıldız, M.(2012,Haziran). Bağlanma Kuramı Açısından Yaşlılık Dönemine Genel Bir Bakış: *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,1(36)
- Yılmaz, E. , Şahin, Y.L., Haseski, H.İ. & Erol, O. (2014) . Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi: Balıkesir İli Örneği: *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi Uluslar arası E-Dergi*, 1(4), 133-144
- Yolalan, H. (2013). Ergenlerde Depresyon Ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi) İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul, Türkiye
- Young, K. S. & Rodgers, R. C. (1998) . Internet Addiction: Personality Traits Associated with Its Development. 69th annual meeting of the Eastern Psychological Association , Nisan 1998, University of Pittsburgh at Bradford , http://netaddiction.com/articles/personality_correlates.pdf adresinden 14/12/2014 tarihinde alındı.
- Young, K.S. (2004). Internet Addiction: A New Clinical Phenomenon and Its Consequences. *American Behavioral Scientists* , 4(48), 402-415
- Yörükán , T. (2011). *Bağlanma ve Sonraki Yaşlarda Görülen Etkileri*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- Yu, J.J., Kim, H. &Hay, L. (2013) Understanding Adolescents' Problematic Internet Use From A Social/Cognitive And Addiction Research Framework: *Computers in Human Behavior* 29, 2682–2689
- Zimmermann, P. (2004). Attachment Representations and Characteristics of Friendship Relations During Adolosence: *J. Experimental Child Psychology*,88 , 83-101
- Zorbaz, O.& Dost, M.T. (2014) . Lise Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanımının Cinsiyet, Sosyal Kaygı Ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi: *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 29(1), 298-310

EKLER

EK-1 Yakın İlişkiler Yaşantılar Envanteri (YİYE)

EK-2 Problemlü İnternet Kullanım Ölçeği-Ergen (PİKÖ-E)

EK-3 Kişisel Bilgi Formu

EK-1 Yakın İlişkiler Yaşantılar Envanteri (YİYE)

Aşağıdaki maddeler romantik ilişkilerinizde hissettiğiniz duygularla ilintilidir. Bu araştırmada sizin ilişkinizde yalnızca şu anda değil genel olarak neler olduğuyula ya da neler yaşadığınızla ilgilenmekteyiz. Eğer hâlihazırda bir romantik ilişki içerisinde değilseniz, aşağıdaki maddeleri bir ilişki içinde olduğunuzu varsayarak cevaplandırınız. Her bir maddenin ilişkilerinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne oranda yansıttığını karşılardaki 7 aralıklı ölçek üzerinde, ilgili rakam üzerine çarpı (X) koyarak gösteriniz.

1	2	3	4	5	6	7
Hiç			Kararsızım/ Fikrim Yok			Tamamen
Katılmıyorum						Katılıyorum

Önermeler		Ölçek						
1.	Gerçekte ne hissettiğimi birlikte olduğum kişiye göstermemeyi tercih ederim	1	2	3	4	5	6	7
2.	Terk edilmekten korkarım	1	2	3	4	5	6	7
3.	Romantik ilişkide olduğum kişilere yakın olmak konusunda çok rahatımdır	1	2	3	4	5	6	7
4.	Birlikte olduğum kişilere açılma konusunda kendimi rahat hissetmem	1	2	3	4	5	6	7
5.	Genellikle, birlikte olduğum kişinin benim için hissettiklerinin, benim onun için hissettiklerim kadar güçlü olmasını arzu ederim	1	2	3	4	5	6	7
6.	Birlikte olduğum kişiye yakın olmak isterim, ama sürekli kendimi geri çekerim	1	2	3	4	5	6	7
7.	Genellikle birlikte olduğum kişiyle tamamen bütünleşmek isterim ve bu bazen onları korkutup benden uzaklaştırır	1	2	3	4	5	6	7
8.		1	2	3	4	5	6	7
9.		1	2	3	4	5	6	7
10.		1	2	3	4	5	6	7
11.		1	2	3	4	5	6	7
12.		1	2	3	4	5	6	7
13.		1	2	3	4	5	6	7
14.		1	2	3	4	5	6	7
15.		1	2	3	4	5	6	7
16.		1	2	3	4	5	6	7
17.		1	2	3	4	5	6	7
18.		1	2	3	4	5	6	7
19.		1	2	3	4	5	6	7
20.	Birlikte olduğum kişileri bazen daha fazla duygu ve bağlılık göstermeleri için zorladığımı hissederim	1	2	3	4	5	6	7
21.	Birlikte olduğum kişilere güvenip dayanma konusunda kendimi rahat bırakmakta zorlanırım	1	2	3	4	5	6	7
22.	Terk edilmekten pek korkmam	1	2	3	4	5	6	7
23.	Birlikte olduğum kişilere fazla yakın olmamayı tercih ederim	1	2	3	4	5	6	7
24.		1	2	3	4	5	6	7
25.		1	2	3	4	5	6	7
26.		1	2	3	4	5	6	7
27.	Sorunlarımı ve kaygılarımı genellikle birlikte olduğum kişiyle tartışırım	1	2	3	4	5	6	7
28.	Bir ilişkide olmadığım zaman kendimi biraz kaygılı ve güvensiz hissederim	1	2	3	4	5	6	7
29.	Birlikte olduğum kişilere güvenip dayanmakta rahatımdır	1	2	3	4	5	6	7
30.		1	2	3	4	5	6	7
31.		1	2	3	4	5	6	7
32.		1	2	3	4	5	6	7
33.		1	2	3	4	5	6	7
34.	Birlikte olduğum kişiler beni onaylamadıkları zaman kendimi gerçekten kötü hissederim	1	2	3	4	5	6	7
35.	Rahatlama ve güvencenin yanı sıra birçok şey için birlikte olduğum kişiyi ararım	1	2	3	4	5	6	7
36.	Birlikte olduğum kişi benden ayrı zaman geçirdiğinde üzülürüm	1	2	3	4	5	6	7

*Brennan ve ark. (1988)

Çev. Sümer (1999)

EK-2 Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği-Ergen (PİKÖ-E)

Sorular	Ölçek				
	Tamamen Uygun	Oldukça Uygun	Biraz Uygun	Nadiren Uygun	Hiç Uygun Değil
1. İnternet bağlantımı kesmeye her karar verdiğimdekendi kendime “birkaç dakika daha” diyorum					
2. İnternette geçirdiğim zaman çoğunluklauyku süremi azaltıyor					
3. İnternet ortamında elde ettiğim saygıyı günlük yaşamımda bulamıyorum					
4. İnternette, diğer ortamlara göre daha kolay ilişki kuruyorum					
5. İnternette ismimi gizlemek beni daha özgür kılıyor					
10. Planladığımın dışında fazladan bir dakika bileinterneti kullanmıyorum					
14. İnternette daha fazla vakit geçirmek için günlük işlerimi ihmal ediyorum					
15. Sosyal aktiviteler için para harcamaktansa internete erişmek için harcamayı tercih ediyorum					
16. Sürekli ziyaret ettiğim internet sitelerini bir gün dahi girememeye tahammül edemiyorum					
21. İnternet kullanırken başkalarının beni meşgul etmesine öfkeleniyorum					
25. İnternet kullanırken zamanın nasıl geçtiğini hiç anlayamıyorum					
26. İnternet beni kendisine esir ediyor					
27. İnternet yoluyla iletişim kurmayı, yüz yüze iletişim kurmaya tercih ediyorum					

EK-3 Kişisel Bilgi Formu

Değerli öğrenciler, bu araştırmanın amacı lise öğrencilerinde problemleri internet kullanımını ile ilişkili değişkenleri belirlemektir. Vereceğiniz cevaplar tamamen gizli kalacaktır. Lütfen her soruyu dikkatlice okuyun ve bu cevaplardan kendi durumunuza en uygun olanı yanındaki parantezin içine çarpı (X) işareti koyarak belirtin. Lütfen cevapsız soru bırakmayınız. Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim. Çalışma sonuçlarının sağlıklı olabilmesi için lütfen her bir soruyu dikkatle okumaya ve yanıtlamaya çalışınız.

Ulviye Ceritli

1. Cinsiyetiniz			
2. Doğum Yılıınız			
3. Sınıf Düzeyiniz			
4. Kardeş Sayınız			
5. Annenizin Eğitim Durumu	☐ Okur-yazar değil ☐ Lise	☐ İlkokul ☐ Üniversite	☐ Ortaokul ☐ Lisansüstü+
6. Babanızın Eğitim Durumu	☐ Okur-yazar değil ☐ Lise	☐ İlkokul ☐ Üniversite	☐ Ortaokul ☐ Lisansüstü+
7. İnterneti daha çok hangi amaçlar için kullanıyorsunuz	☐ Ödev hazırlama ☐ Film-müzik indir.	☐ Chat/Sohbet ☐ Oyun Oynama	☐ Facebook, Twitter ☐ Diğer
8. Sosyal medya (Facebook, Twitter, Instagram, Foursquare, LinkedIn vb.) kullanıyor musunuz?		☐ Evet	☐ Hayır
9. İnterneti daha çok nerede kullanıyorsunuz	☐ Evde	☐ Okulda	☐ İnternet K. ☐ Mobil
10. İnternet kullanımınız limitsiz/sınırsız mı?		☐ Evet	☐ Hayır
11. Anne veya babanız internet kullanımınızı denetliyor mu (kontrol ediyor mu)?		☐ Evet	☐ Hayır

ÖZGEÇMİŞ

Ceritli, Ulviye lisans eğitimini Fatih üniversitesinde Felsefe Bölümünde yaptı. Yüksek lisans eğitimini Fatih Üniversitesinde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalında tamamladı. 2014-2015 yılında 1 yıl öğretmenlik yaptı. Öğrenimini sürdürmektedir. ulviyealtun@hotmail.com.

